

K. L.

Tallinna Maleva

Teated

Toimetus ja tallus
Kaarli t. 10
Tallinna maleva staap.
Telef. 9-98.

Kuulutuste hind:
Kuulutuste küljel 8 s. mm. 1 veerul
Teksti ees 16 s. mm. 1 veerul;
Tekstis 20 s. mm. 1 veerul.
Kaitseliitlastele 50% hinnaalandusega.

Ilmub 1 kord nädalas

Tellimishind

postiga 1.50 kr. aastas

Tõlkmisi võetakse vastu peale maleva staabi kõikides malevkondade staapides ja naiskodukaitse juhatustes.

Nr. 8 (62)

Neljapäeval, 27. veebruaril 1930. a.

III aastakäik.

Käskkiri kaitseliidu Tallinna malevale.

Nr. 8.

26. veebruaril 1930. a.

§ 1.

Soovin Põhja malevkonna nais- ja meesperele palju õnne ja edu tema aastapäeva puhul.

Raugematut jõudu ja energiat edaspidises töös!

§ 2.

Täna kõiki kaasvõitlejaid, kes vabariigi 12. aastapäeva paraadist nii rohkearvuliselt osa võtsid. Malev paradeeris jällegi 1000-mehelises koosseisus ja jättis pealtvaatajatele hea mulje. Tuleb märkida, et osad, kes olid rietatud meie tegevuse juures nii tähtsaks osutunud vormiriietesse, esinesid ühtlasemalt. Panen üksustele südamele kõik abinõud võtta tarvitusele, et kaitseliitlased panna vormi. Loodan, et suvel või äärmisel korral vabariigi 13. aastapäeval juba suurem jagu malevlasi esineb vormis.

§ 3.

24. skp. kell 1250 lahkus ootamatult meie hulgast Lõuna malevkonna kaitseliitlane Hans Hiie, täites eeskujulikult kuni viimse hingetõmbeni oma kohuseid.

Maleval jääb püsima temast mälestus kui eeskujulikust kaitseliitlastest.

Tema viimsele puhkepaigale saatmine algab leinamajast Paldiski mnt. nr. 43 pühapäeval, 2. märtsil, kell 1330. Matmine Jaani kirikus kell 1430 ja sealt Rahumäe kalmistule.

Matmistalitusest võtta osa maleva orkestril täies koosseisus ja Lõuna malevkonna aukompaniil.

Loodan, et ka teised malevkonnad matusel talitusest võtavad osa.

Kogunemine kõigil kell 1245 maleva maja hoovil.

§ 4.

Avaldan kaitseliidu ülema käskkirja 22. veebruarist s. a. nr. 8 § 1: Avaldan väljavõtte käskkirjast kaitsevägedele nr. 4077, Tallinnas, 21. veebruaril s. a.

Vabariigi valitsuse otsusega 21. veebruarist s. a. on ülendatud, arvatud 24. veebruarist 1930. a.:

1. Maa- ja lennuväes:

Majorid — kolonel-leitnantideks, vanusega 24. veebruarist 1930. a.

3. Eduard Liibus — käskude-täitja ohv. k. t. kaitseministri juures.

4. Kaitseliidus:

Kolonel-leitnant — koloneliks, vanusega 24. veebruarist 1930. a.

1. Friedrich Pinka — k.-l. Tallinna maleva pealik.

Major — kolonel-leitnantiks, vanusega 24. veebruarist 1930. a.:

1. August Balder — k.-l. peastaabi õppe- ja spordipealik.

Kaptenid — majoriteks, vanusega 24. veebruarist 1929. a.:

1. Karl Preisberg — k.-l. Järva maleva pealik.

Vanusega 24. veebruarist 1930. a.:

2. Aleksander Parts — k.-l. peastaabi õppepealik.

3. Jaan Lugus — k.-l. Pärnu maleva pealik.

4. Kristjan Saar — k.-l. Harju maleva pealik.

5. Johannes Eisenberg — k.-l. Sakalamaa maleva pealik.

Leitnandid — kapteneiks:

1. Johannes Peterson — k.-l. Valga maleva vanem instruktor, vanusega 7. septembrist 1928. a.

2. Ludvig Triik — k.-l. Sakalamaa maleva vanem instruktor, vanusega 7. septembrist 1928. a.

3. Hans Ingerman, — k.-l. Tallinna maleva vanem instruktor, vanusega 1. maist 1929. a.

Noorem-leitnandid — leitnantideks:

1. Nikolai Kütt — k.-l. Narva maleva vanem instruktor, vanusega 2. veebruarist 1927. a.

2. Emil Kask — k.-l. Tallinna maleva instruktor, vanusega 24. veebruarist 1930. a.

§ 5.

Kuna mitmed malevkonnad on avaldanud soovi võimaldada malevlastel relvade ettenäitamist, määrان viimasteks relvade ülevaatuse päevadeks (kontroll-kogunemine) esmaspäeva, 3., teisipäeva, 4. ja kesknädala, 5. märtsi s. a. Relvade ülevaatus tähendatud päeval sünnib maleva staabis instruktorite toas kella 1900 — 2100. Kõigil malevlastil ja pealikuil, kes seni veel käinud ei ole, tuleb tähendatud päeval ilmuda relvade ülevaatusel.

Malevkonna pealikuil asuda nimekirjade kokkuseadmisele, kes relvade ülevaatusel maleva või malevkonna staapi ilmunud ei ole, ja nimekirjad ühes põhjuse äratähendamisega esitada minule 15. märtsiks s. a.

Vastavad andmed käinute kohta saab maleva staabist.

§ 6.

Laskevõistluste auhindadeks on ehitusmeister hra R. Treubeck'ilt annetatud kallihinnaline revolver ühes kabuuriga ja naiskodukaitse liikme pr. Louni poolt väljaõmmeldud laudlina.

Avaldan annetajale laskespordi toetamise eest südamliku tänu.

§ 7.

Korrapidajaks pealikuks Tondi lasketiirudele määrän pühapäeval, 2. märtsil s. a., kella 0900 — 1230 pealik E. Skley Ida malevkonnast ja kella 1230 — 1600 pealik R. Blumi Põhja malevkonnast.

§ 8.

Kinnitan Nõmme malevkonna propagandapealikuks dr. Hjalmar Mäe, arvates 20. veebruarist s. a.
Õiendus: ljh. nr. 136.

§ 9.

Minu käsk nr. 4 § 3 (Maleva Teated nr. 4) täienduseks nimetan spordipealikule hra J. Kauba'le abideks malevas raskejõustiku ala läbiviimisel pealikud J. Schults'i, Toompea malevkonnast, ja R. Saulmann'i, Lõuna malevkonnast.

F. Pinka,
kolonel,
Tallinna maleva pealik.

Maleva pealiku korraldused ja teadaanded.

Pikendan nende kaitseliitlaste ja naiskodukaitse liikmete, kel „Maleva Teadete“ eest seni tellimisraha on tasumata, nimekirjade sisseandmise tähtaega kuni 10. märtsini s. a.

Tähtaeg on lõplik ja palun allüksuse pealikuid ja jaoskondade esinaiisi sellest täpselt kinni pidada.

Nimekirjadesse märgituile katkestatakse lehe väljasaatmine.

Tuletan meele, et Tehnilise malevkonna korraldusel peetakse gaasikaitse loenguid igal neljapäeval kell 1800 Punase Risti ruumes, Niguliste t. 12, teisel korral. Kõigile malevlastele sissepääs vaba.

Maleva pealik.

Jao- ja rühmapealikute kursusele.

Tuletan meele, et järgmine õppus peetakse pühapäeval, 2. märtsil s. a. Kõgnemine kell 0920 Tondil kadettide kasiino juures. Ilmuda kõigil relvadega.

E. Kask,
leitnant,
kursuse juhataja.

Maleva raskekuulipildujate kompanii

õppus peetakse esmaspäeval, 3. märtsil, k. 1900 maleva õppetöös.

Kompanii pealik.

Sportlastele.

Teatan, et suusaretk Tapale 1. ja 2. märtsil lume puudusel jääb ära. Samuti jäävad pidamata suusavõistlused 2. märtsil Liival.

Meeletuletuseks teatan, et sõjalise iseloomuga võistlejate nõupidamine peetakse reedel, 28. skp., kell 1900 maleva staabi õpperuumes.

Joh. Kauba,
maleva spordipealik.

Käskkiri Tallinna maleva Põhja malevkonnale.

Nr. 7.

26. veebruaril 1930. a.

§ 1.

Pühapäeval, 2. märtsil s. a., kella 1230 — 1600 korraldan malevkonnale Tondi lasketiirudel laskeharjutused ühes püsside proovimise ja kordaseadmisega.

Laskejuhatajaks määrän pataljoni pealiku G. Neumanskraft'i, kel endale abiks määrata kaks pealikut.

Laskegalerii korrapidajaks-pealikuks nimetan pealik R. Blumi.

Malevkonna relvurpealikul toimetada laskeväljale tarviline arv padruneid, märklehti jne.

Malevkonna sidepealikul tiirudel nr. nr. 1 ja 3 seada sisse telefoniline ühendus.

Märklaudade ülespanemiseks saata I ja VI pataljoni pealikuil kummastki pataljonist 4 meest kella 1200 Tondile laskurpealiku korraldusse.

Pealikuil jälgida harjutuste käiku ja õpetada alluvaile kõik tarvisminevad teadmised laskealal.

§ 2.

Vahtkond kaitseliidu peastaapi panna välja ja korrapidajad-pealikud maleva majja saata 1., 5., 8., 11. ja 17. märtsil s. a. VI pataljonist ning 22. ja 25. märtsil s. a. I pataljonist.

§ 3.

Vabariigi aastapäeval surma läbi lahkunud k-liitlase Hans Hiie matmine on pühapäeval, 2. märtsil s. a.

Malevlastel, kes soovivad matmisest osa võtta, koguneda maleva staabi õuele kella 1245-eks.

§ 4.

I pataljoni relvurpealiku H. Inglise kaitseväge-teenistusse sundaega teenima astumise puhul määrän tema asemele sama pataljoni relvurpealikuks Fritz Schütz'i, arvates 1. märtsist s. a.

§ 5.

Avaldan siinjuures malevkonna aastapäeva aktuse kava 1. märtsil, kell 1830 maleva võimias, Kaarli t. 10.

Kava:

1. Tervitusmarss. Maleva orkester.
2. Malevkonna lipu kohaletoomine.
3. Koraal.
4. Vaimulik kõne. Praost A. Kapp.
5. Koraal.
6. Noorte kaitseliitlaste pühalik töötuse andmine.
7. Põhja malevkonna lipulaul. M. Hermann. Kannab ette maleva orkester.
8. Malevkonna tegevuse ülevaade. I patalj. propagandapealik Aveson.
9. Kriuscha lahing. R. Kull. Maleva orkester.
10. Tervitused.
11. Avamäng „Kui ma olen kuninga“. Adam. Maleva orkester.
12. Vanade kaitseliitlaste austamine.
13. Lõppsõna.
14. Lõppmarss.

Pärast aktust kell 2115 on omavaheline koosviibimine, millest osavõtu maks Kr. 2.50. Osavõtjail end anda üles ühes raha äramaksmisega maleva sekretärile hra Tähele või pataljoni- ja kompaniipealikutele laupäeva kella 14-ni. Loodan, et malevkonna liikmed aastapäeva pühitsemisest suurel hulgal osa võtavad.

Fr. Uibopuu,
malevkonna pealik.

Käskkiri Tallinna maleva Ida malevkonnale.

Nr. 42.

25. veebruaril 1930. a.

§ 1.

Korraldan pühapäeval, 2. märtsil s. a., Ida malevkonnale laskeharjutuse Tondi lasketiirul.

Osavõtjail koguneda kella 0900, maleva laskekuuri juure.

Laskeharjutuse juhatajaks määran relvurpealiku A. Toomi ja temale abiks tema abi J. Radiku.

Relvurpealikul ühiselt abiga toimetada laskeväljale tarviline arv padruneid, märklehti, kleepimispaperit jne.

§ 2.

Määrän pühapäevaks, 2. II 30, kella 0900—1230 Tondi lasketiirudele korrapidajaks-pealikuks 2. pat. 2. kompanii pealiku E. Skley, kel toimida maleva pealiku poolt antud määruste kohaselt.

§ 3.

Palun kompaniipealikuid minule esitada hiljemalt 7. märtsiks s. a. malevlaste nimekiri, kes ei ole maleva pealiku poolt korraldatud kontrollkogunemistel käinud, tähendades ära iga üksiku mehe puudumise põhjus.

Andmeid malevlaste üle, kes on kontrollkogunemistel käinud, saab malevkonna staabist.

§ 4.

Vabariigi aastapäeval surma läbi lahkunud k-liitlase Hans Hiie matmine on pühapäeval, 2. märtsil s. a.

Malevlastel, kes soovivad matmisest osa võtta, koguneda maleva staabi õuele kella 1245-eks relvaga ja rakmeis.

J. Klaar,
malevkonna pealik.

Käskkiri Tallinna maleva Lõuna malevkonnale.

Nr. 8.

26. veebruaril 1930. a.

§ 1.

Pühapäeval, 2. märtsil s. a., on ametikohuste täitmisel surnud jaopealik Hans Hiie matus. Selleks koguneda malevkonnal pühapäeval kell 1230 maleva staabi hoovile Kaarli tän. 10.

On soovitatav, et kõik pealikud ja malevlased matusest osa võtaksid.

§ 2.

Malevkonna juhatuse otsusega on alljärgnevad kodanikud malevkonda vastu võetud ja määrän:

I kompaniisse: Albert Org, eluk. S. Roosikrantsi t. 21—2; Hartvig Tannik, Liivalaia t. 21—7; Aleksander Pichelstein, eluk. Magasini tän.

3—10; II kompaniisse: Georg Andermann, eluk. Ülem-Luha t. 4—7; III kompaniisse: Aleksander Dunkert, eluk. Paldiski m. 52—2; Otto Waldmann, eluk. Paldiski m. 52; IV kompaniisse: Eerik Knunt, eluk. Nõmme, Pikk t. 16; Johannes Nepo, eluk. Soo 27—2; Leopold Kreem, eluk. Õie t. 4—4; Heinrich Kuuli, eluk. Narva m. 50-a—4.

R. Raudsepp,
malevkonna pealik.

Käskkiri Kalevi malevkonnale.

Nr. 8.

Tallinnas, 26. veebruaril 1930. a.

§ 1.

Vabastan IV kompanii I rühma II jao pealiku Adolf Riütel'i oma kohalt, arvates 14. veebruarist k. a., kes teenistuse huvides on viidud üle II kompaniisse.

Alus: ljh. nr. 28.

§ 2.

Kinnitan IV kompanii I rühma II jao pealikuks mlv. Elmar Bern'i, arvates 14. veebruarist k. a.

Alus: ljh. nr. 28.

§ 3.

Teenistuse huvides I kompanii pealikul oma nimekirjast kustutada ja VII (spordi-) kompanii pealikul oma nimekirja üles võtta malevlane Felix Parre-Petrov, kelle elukoht on S. Tartu m. 61-g—3.

§ 4.

Avaldan teadmiseks ja täitmiseks kompaniide vahtkonna järjekorra k.-l. peastaabis märtsikuuks alljärgnevalt:

4. märtsil	— I	kompanii
19. "	— II	"
23. "	— III	"
31. "	— III	"

§ 5.

Korrapidajad pealikud määrän maleva uude majja märtsikuuks kindlaks alljärgnevalt:

4. märtsil	— Lustverk, Jüri;
19. "	— Bern, Erich;
23. "	— Kangro, Oskar;
31. "	— Rebane, Artur.

Korrapidajail pealikuil olla kohal kell 1800.

§ 6.

Alljärgnev malevlane on muutnud oma elukoha, häire- ja kompanii-

pealikuil teha vastavad parandused nimekirjades:

Aud, Johannes — orkestrist, end. elukoht Siiversi t. 2—1, nüüdne Erne t. 19—4.

§ 7.

Pühapäeval, 9. märtsil s. a., on malevkonnal üldine laskeharjutus Tondi lasketiirul, millest malevlastel võimalikult suuremal arvul osa võtta. Lähemalt järgmises Maleva Teatajas.

B. Abrams,
kapten,
malevkonna pealiku a. t.

Kalevlased!

Tallinna maleva korraldusel peetakse k. a. märtsikuu lõpul kaitseliidu üleriiklikud võistlused Greeka-Rooma maadluses ja tõstmises algajaile ja edasijõudnuile. Eelvõistlused neil aladel peetakse märtsikuu keskel.

Kalevi malevkond kui sportlik malevkond tahab esineda neil võistlustel vääriliselt oma nimele, mispärast palun kõiki kalevlasi, kel jõudu ja sitkust, end registreerida võistlustest osa võtta soovijate lehel, mis on pandud üles „Kalevi“ seltsi teadaannete tahvil ja millel lähemalt tähendatud ka võistlustingimised.

M. Liinat,
malevkonna spordipealik.

Käskkiri Toompea malevkonnale.

Nr. 4.

26. veebruaril 1930. a.

§ 1.

Üle viia teenistuse huvides 2. kompanii II rühma koosseisust 1. ja 2. jao malevlased ühes II rühma pealiku abi F. Teisker'iga 1. kompanii koosseisu, arvates 28. skp.

§ 2.

Üle viia teenistuse huvides malevkonna staabi nimestikus seisva siderühma malevlased 3. kompanii koosseisu iseseisva siderühmana, arvates 28. skp.

§ 3.

Kompanii pealike koosseisul 20. skp. ülesseatud alustel määrän kindlaks Toompea lossi valvekorra kohustuse täitmise korra järgmiselt:

1. kompaniil — 11 päeva; 2. kompaniil — 16 päeva; 3. kompaniil — 14 päeva; malevkonna staabil — 1 päev üle korra.

§ 4.

§ 3 alusel kanda Toompea lossi valvekorra kohustust alates 6. märtsist s. a. kuni 19. märtsini 3. kompaniil, 20. märtsist kuni 30. märtsini — 1. kompaniil ja 31. märtsist kuni 15. aprillini — 2. kompaniil.

§ 5.

Maleva pealiku 12. II s. a. käskkirja nr. 6 § 7 täitmiseks määrán 7. märtsil s. a. korrapidajaks pealikuks maleva majja pealik K. Täht'i ja vahtkonda kaitseliidu peastaapi pealik A. Kislar'i, malevlased K. Lindemann'i, A. Strauss'i ja A. Vellner'i.

K. Terras,
malevkonna pealik.

Käskkiri**Tallinna maleva Sadama malevkonnale.**

Nr. 3.

25. veebruaril 1930. a.

§ 1.

Elukoha muutnud malevlane Jürgens, Gustav, end. eluk. Valge tän. 1—4, nüüdne Suur Karjamaa t. 24.

Häire- ja rühmapealikuil teha vastavad parandused nimekirjades.

§ 2.

Alljärgnevad malevlased lugeda malevkonnast lahkunuiks ja kustutada nimekirjadest: Kokla, Mihkel — ärasõidu tõttu Tartu; Meeder, Valter — oma palvel ja Riia, August — surma läbi lahkunud.

§ 3.

Vahtkonna kaitseliidu peastaapi 10. ja 25. märtsil s. a. määrán I rühmast.

§ 4.

Korrapidajaiks pealikuks maleva kodusse märtsikuuks s. a. määrán: 10. märtsil — pealik S. Nautras ja 25. märtsil — pealik A. Treier.

§ 5.

Neljapäeval, 6. märtsil s. a., kell 1900 on Sadama malevkonna malevlastele õppus maleva õppesaalis, Kaarli tän. 10.

E. Manitsky,
malevkonna pealik.

Käskkiri**Tehnilisele malevkonnale.**

Nr. 6.

26. veebruaril 1930. a.

§ 1.

Järgmistel pealikuil määrata vahtkonnad kaitseliidu staapi märtsikuu jooksul:

12. III 30 — pealik Paul Rebane ja tema abi A. Põdrus;

24. III 30 — pealik Aleksander Tammisson ja tema abi E. Teinburg;

29. III 30 — pealik August Raudsepp ja tema abi Oskar Tammisson.

§ 2.

Tallinna maleva ruumide korrapidajaks pealikuks määrán märtsikuu jooksul:

12. III 30 — pealik Ilmar Kõstner;

24. III 30 — pealik Balduin Tramburg;

29. III 30 — pealik Eduard Teinburg.

§ 3.

Vabastan II komp. I rühma pealiku abi kohalt Eduard Rinne oma palvel, kaitseväeteenistusse astumise puhul, arvates 12. veebruarist s. a.

§ 4.

Määrán II komp. I rühma pealiku abiks res.-lt. Albrecht Põdruse, arvates 12. veebruarist s. a.

§ 5.

Maleva kinnisel lasketiirul (Kaarli tän. 10) peetakse igal reedel kella 18—20 laskeharjutusi väikekaliibrilistest vintpüssidest; püssid ja laske-moon on malevkonna poolt kohal; padrunid tuleb igal malevasel osta laskeharjutuse juhatajalt à 1.50 senti tükk.

Laskeharjutuste juhatajaks määrán mlv. Otto Lauri, kel ilmuda reedel kell 17.45 malevkonna staapi.

§ 6.

Loenguid gaasikaitse alal peetakse igal neljapäeval kell 18.00 Punase Risti ruumes, Niguliste tän. 12, 2. korral.

Kõigil malevlastel vaba sissepääs.

§ 7.

Järgmised malevlased on oma elukohad muutnud, teha vastavad parandused nimekirjades:

1. Eino Besfamilie — Telliskivi tän. 19—49;

2. Sevruk, Nikolai — Hiiu, Hiiu tän. 14;

3. Kanasaar, Eduard — Vaestekooli tän. 6—4.

H. W. Reier,
malevkonna pealik.

Käskkiri**Tallinna maleva Kopli malevkonnale.**

Nr. 5.

26. veebruaril 1930. a.

§ 1.

Kesknädalal, 5. märtsil s. a. kell 2000 on malevkonna ruumes lt. J. Liivi juhatusel õppus vahiteenistusest ja gaasiasjandusest, millest osavõtt kõigile malevasile on sunduslik. Õppusele ilmuda relvadeta.

§ 2.

Arusaamatuste ärahoidmiseks palun kõiki üksuste pealikuil viibimata saata ära malevlastelt sissekassee-ritud „Maleva Teadete“ tellimisraha. Ühtlasi palun veel kord kõiki üksuste pealikuil 1. märtsiks s. a. esitada nende kaitseliitlaste nimekirjad, kel tellimisraha senj on tasumata, lehe väljasaatmise katkestamiseks.

§ 3.

Alljärgnevad malevlased lugeda malevkonnast lahkunuiks ja kustutada I komp. nimekirjast:

Nikolai Puurmann, teenistusest loiu osavõtu tõttu, August Allapert ja Eduard Allapert, elukoha muutmise tõttu.

Üksuse pealikuil hoolitseda eel-pool tähendatud malevasilt relva, rakmete, varustuse ja liikmekaartide äravõtmise ning relvurpealikule ära-toomise eest.

Õiendus: juhatuses koosoleku protokoll 23. skp.

§ 4.

II kompanii malevlane Jüri Käsanski lugeda kaitseliidu kohustustest vabastatuks välismaale sõidu puhul, lugedes tänasest päevast.

Õiendus: II kompanii pealiku k. t. ettekanne.

§ 5.

Teen teatavaks, et Lõuna malevkonna kadunud malevlase Hans Hiie

Ametikohuste täitmisel ootamatult meie ridadest surma läbi lahkunud
jaopealik

Hans Hiie't

mälestab

Lõuna malevkond.

saatmisest osavõtjad sõidavad välja
Koplist pühapäeval, 2. märtsil s. a.,
trammiga kell 12.

On soovitatav, et Kopli malevkond
oleks esitatud suuremal arvul.

A. Terras,
kapten,
Kopli malevkonna pealik.

Käskkiri Nõmme malevkonnale.

Nr. 7.

26. veebruaril 1930. a.

§ 1.

Avaldan teenistuse nimel tänu kõi-
gile malevkonna liikmeile, kes vaba-
riigi 12. aastapäeva puhul korralda-
tud paraadist osa võtsid.

§ 2.

Viin üle noorte (I) rühmast II
rühma malevlase Anatol Liidemani,
arvates 26. veebruarist s. a.

§ 3.

Oma käskkirja 5. veebruarist s. a.
nr. 4 § 3 muutmiseks määran noorte
(I) rühma õppepäevaks neljapäeva
asemel reede. Neljapäev jääb II, III,
ratsa- ja siderühmade õppepäevaks.

§ 4.

Malevkonna juhatuse poolt vastu-
võetud uued liikmed:

- 1) Felix Hanusovsky — eluk. S.
Pärnu m. 32-a;
- 2) Paul Sallert — eluk. Raudtee
tän. 40;

3) Arnold Unt — eluk. S. Pärnu
mnt. 139;

määran I rühma, arvates 20. veeb-
ruarist s. a.

Õiendus: Juhatuse protokoll 18. II
1930. a.

§ 5.

Vabastan kaitseliidu-teenistusest
kaitseväe-teenistusse mineku puhul
Nikolai Brückeri, arvates 26. veeb-
ruarist s. a.

§ 6.

Tulekahju kordadel korrapidajaks
märtsikuus s. a. määran ratsa- ja si-
derühmad.

§ 7.

Määran korrapidajaiks pealikuiks
malevkonna staapi:

3. märtsil — pealik E. Pello,
4. märtsil — pealik L. Lepik, 5.
märtsil K. Küll, 6. märtsil — pealik
P. Moll, 7. märtsil — pealik P. Kõrts,
8. märtsil — pealik K. Lepik.

A. Odenberg,
malevkonna pealik.

Proovipilte võib näha maleva
staabis.

Malevlastel, kes soovivad saada
pilte, end üles anda adjutantide või
teatada maleva staapi.

Viimne tähtaeg on pühapäeval s.
o. 2. III 30. a., mis ajaks ka raha ära
tuua divisjoni staapi kuni kella 12.

Kui tellijaid rohkesti, soodustab
pildistaja hinnaalanduse.

Loodan, et divisjoni malevlastest
igauks omandaks esimese ülesvõtte
divisjonist.

§ 2.

Tuletan malevasile meele, et vaht-
konda ja maleva kodusse korrapida-
jaks ilmujad end ei unustaks või
mitteilmumisel sellest vähemalt tea-
taksid, et oleks võimalik määrata
teist.

§ 3.

Igal kolmapäeval on divisjonil ette-
nähtud vehklemine, millest jõudu-
mööda malevasil osa võtta, et ei tu-
leks juhtumeid, kus vehklemisins-
truktor ainuüksi treneerib.

A. Terras,
kapten,
divisj. pealik.

Suurtükiväe divisjoni käskkiri.

Nr. 5.

26. veebruaril 1930. a.

§ 1.

23. veebruaril s. a. pildistati ma-
leva divisjon suurtükide ja trakto-
riga maleva hoovis. Proovipildid on
valmis ja hind on à 75 senti.

K.-l. Tallinna maleva orkestripealiku

käskkiri nr. 18.

25. veebruaril 1930. a.

§ 1.

Järgmised kodanikud lugeda vastu-
võetuks maleva orkestri liikmeiks:

- 1) Leopold Karli p. Siivo, elukoht
V.-Balti tehas 63—4;

- 2) Paul Johani p. Klade, elukoht Kalda t. 2—3;
3) Voldemar Jüri p. Rumberg, elukoht Veerenni t. 7-a.

§ 2.

Vabastan orkestri liikme kohustest Martin Kasch'i.

§ 3.

Vabariigi aastapäeval peetud paraadile puhastamata mänguriistadega ilmunud orkestri liikmeile Elmar

Miller'ile ja Johannes Eilau'le teen minu korralduse täitmata jätmise pärast noomituse.

§ 4.

Kaitseliitlase Hans Hiie matmiseks orkestri liikmeil koguneda pühapäeval, 2. skp., kell ¼ 1 p. l. Maleva staapi Kaarli t. 10. Kaasa võtta mänguriist ja tarvilikud noodid.

F. T a m m a r,
orkestri pealik.

Naiskodukaitse.

Ida jaoskonnale.

Teen Ida jaoskonna liikmeile teatavaks, et käesoleva Ida jaoskonna juhatus korraldusel on tööõhtud veel 5. ja 26. märtsil kella 8—10. Samal ajal on ka juhatus koosolekud, kus v. a. liikmeid palun nii otsekoheselt kui ka kaudselt jaoskonnaga seotud asju õiendada.

Esinaine.

Vastutav toimetaja: F. Pinka. Väljaandja: Kaitseliidu Tallinna maleva staap.

Kes kaitseliidu rahalise loterii pileti omandamisega hiljaks jääb — see miljonist ilma jääb!

Loosimine kindlasti 30. aprillil s. a.

Maleva majas, Kaarli tänav 10,

maleva einelauas kõõk parima koka juhatusel.

Suurim valik. Lõunasöögid kella 12—17, õhtusöögid kella 18—22. Kaardi järele külmad ja soojad söögid igal ajal. Toidud valmistatakse alati värskest ja puhtalt.

Ainete headuselt ja hindade odavuselt väljaspool võisflust.

Pohja malevkonna

eriosa

AVS. FESTI TULLIKUMONOPOL
TALLIN, VALLI 4
TEL. 80-88 83-88

TRETORN

SUWI KINGAD

KUMMI TALDADEGA

KÕRGEM HEADUS - PARIM WÄLJATÖÖTAMINE

FOX-REKLAMA

A/S. EESTI TULITIKUMONOPOL

TALLINN, VALLI 4
TEL. 20-64, 22-86.

SISUKORD: Kaitseliidu ülem kindral J. Roska: Põhja malevkonnale; Tallinna maleva pealik F. Pinka: Põhja malevkonna aastapäevaks; malevkonna pealik Fr. Uibopuu: Põhja malevkondlastele; malevkonna lipulaul; J. Zimmerman: Kaitseliit rahva kaitsekorralduse tulemus; G. Neumanskraft: Põhja malevk. esimeseks aastapäevaks; K. Oja: Põhja malevkonna pealikutekogude; V. Avesson: Rahvuslik iseteadvus on riikliku rippumatuse suurim pant; A. Raavik: Laskeala — kaitseliidu tähtsaim tegevusala; J. Kivisild: Põhja malevkond on kasvatanud rea tublisid sportlasi; G. Kuuskman: Sidemest Põhja malevkonnas; A. Neumanskraft: Jooni naiskodukaitse I jaoskonna arenemisest ja tegevusest; H. Lipping: Põhja malevkonna 6. jaoskonna tegevusest; R. Valter: Mälestusi I malevkonna tegevusest; E. Hasselblatt: 6. malevkonna arenemiskäik; K. Kroonberg: Kuidas sai minust laskur; N. Liblik: Kaitseliidu vormeerimine Tallinnas vabadussõja ajal; N. Kann: Kas on meie riigi olemasolu õigustatud; R. Valter: Arvamusi kaitseliidu ühiku — kompanii — juhtimisest, Soomlased Eesti vabadussõjas ja Paju lahing.

Kindral J. Roska,
kaitseliidu ülem.

Kellel on olnud juhust natukenegi silmitseda elu-olu Tallinna Põhja malevkonnas, tänase juubilaril juures, see peab tunnustama, et peale hariliku töö on siin välja jõutud asjadeni, mida ainulaadilisteks ja omapärasteks võib nimetada.

Ehkki igalpool ja üldiselt on meie põhimõtteks ja eesmärgiks vaim — tugev, tüse vaim — on siin see väärtuslikuim külg meie olemisel erilise tähelepanu võitnud.

Ei ole ühtki sündmust, ka kõige vähemat, kus vaimse külje arendamisele väärilist rõhku ei pandaks. Ja tagajärjed on käegakatsutavad.

Kohusetunne on märgatavalt tõusnud.

Pealikutekogude, mis minu teada vist ainuke meie rohkearvulises peres, töötab kindlate määruste järele ja aitab süvendada vabatahtlikku distsipliini.

Rõõm on vaadata, kuidas inimesed, võitu saanud igasuguseist sundkorraldusist, ruttavad täitma vabalt enda peale võetud ülesandeid. Kõigest nende olemisest on näha, et iseendast nii raske töö seetõttu, et ta vabatahtlikult teha on võetud, nagu poole oma raskusest on kaotanud.

Rõõmsa meeleolu juures ühiselt rühitakse ühiste sihtide poole ja on tunne, nagu pühitsetaks mingisugust võitu ajast ja arust läinud kroonu käsutusviisi ja eelduste üle, mis si-

saldavad sundimise ja hirmu mõis- teid.

Ühistunne on jõudsasti edusamme teinud ja iga malevkonna liige peab auasjaks oma malevkonna heaks teha kõik, mis on tema võimuses.

Sellest siis ka kõik see edu, mida märkimata ei saa jätta tänasel päeval.

Minu südamlikumad soovid selleks, et Põhja malevkond järelejätmata rühkis edasi alatud teed ja viiks lõpule töö, mille endale sihiks on seadnud.

Tõsine Eesti mehe meel ja tüse, loomisvõimeline, tahteküllane vaim — see jäägu nii teie kui kõigi meie töö ja algatuste aluseks.

J. Roska.

Põhja malevkonna aastapäevaks.

Kolonel F. Pinka,

Tallinna maleva pealik.

Kui rasketel, segastel aegadel, mil kaalul on rahvaste saatuse ja kipuavad hukkuma vere ja higiga kättevõidetud vaimsed ja materjaalsed varad, tõuseb rahvas kui üks mees ja kõik kaalule pannes astub vastu orjastajaile, siis on peaaegu alati võit kindlustatud.

See üksmeel, mis vanalgi ajal aitas tõrjuda tagasi vaenlast, on ka meie päevil vabade rahvaste kindlaim abimees oma vabaduse kaitsel.

Ka Eesti rahvas on lühikese aja jooksul kaks korda olnud sunnitud

relva enesekaitseks kätte haarama, s. o. 1918. ja 1924. aastal. Neil veriseil raskeil päevil sündiski meie vabatahtlik kaitseorganisatsioon kui vaba rahva üksmeelse tahte väljendaja.

Meie praeguses võimsas kaitseorganisatsioonis on pealinna maleval täita tõsine, vastutusrikas ülesanne — kaitsta meie kodumaa südant — tema pealinna. Maleva suurim üksus — Põhja malevkond — pühitsetes täna oma aastapäeva võib suure rahuldustundega tagasi vaadata käi-

dud teele. Suur osa pealikuist ja malevlasist on tegevad olnud meie vabariigi loomisel ja kaitsel, truult ja vahvalt on nad kõik täitnud oma kohustusi kodumaa ja ligimese vastu.

Põhja malevkonna naised ja mehed! Soovin teile südamest õnne täna sellel päeval. Olen kindel, et teie ka edaspidi alati valvel olete ja nagu üks mees välja astute oma energiliste pealikute juhtimisel, kui kodumaa hea käekäik seda nõuab.

F. Pinka.

Põhja malevkondlastele.

Loen oma kauniks ja armsaks kohuseks tervitada teid, mu väga lugupeetud Põhja malevkonna pealikud, malevlased ja naiskodukaitseliikmed, meie esimese aastapäeva puhul. Küll on meil kõigil teada, et me ei ole ainult ühe aasta tegutsenud kaitseliidu ridades, vaid et meie tööl alal on palju vanem ja aastaid on möödunud rohkem. Kuid täna sellel päeval mälestame seda momenti, mil meid liideti üheks suuremaks koguks ja mis päevast kanname praegust uhket nime. Liitumise üheks peapõhjuseks oli mõte: ühenduses on jõud — ja me peame tunnistama, heites pilku läinud aasta tegevusele, selle mõtte suurt tõe. Me oleme mitmel alal võinud saavutada häid

tagajärgi ja hoorikkalt tegutseda. Meie hulgas, niihästi pealike kui ka malevlaste keskel, on leidunud palju mehi, kes oma energia, algatusvõime ja isamaalise tulega on suutnud sütitada ja kaasa tõmmata kõiki teisi. Meil ei ole enam kuulda nurnat liig sagedastest õppustest ja harjustustest, vaid enam küll, et harjuti ja õppusi on vähe. Meie harjustustest ja õppustest osavõtt on kasvanud endiste aegade võrreldes, samuti ka meie teadmised ja oskused. Meil ei ole märgata jahtumist ja huvikadumist kaitseliidu töö ja isamaa vabaduse kaitsmise mõtte vastu — palju rohkem küll selle kasvamist ja sellesse süvenemist. Meist on jäänud eemale väiklased intriigid

ja koostööd takistavad sekeldused, — selle asemele on kasvamas vastastikune usaldus, üksteisest arusaamine ja üksteisest lugupidamine.

Kuid me ei ole veel täielikult suutnud ligineda sellele ilusale eesmärgile, mis me eneste eel kaugel näeme.

Veel tuleb meil teha palju tööd üheskoos ja igapäev enese kallal. Meil tuleb suure andumusega süveneda oma ülesannetesse ja oma kohuse täitmisse. Kuid ma usun ja loodan, et see vaim, hoog ja tahe, mis meid läinud aastal meie töös on tiivustanud, ka eeloleval aastal meilt ei lahku, vaid ikka meid viib edasi lähemale meie tõsisele eesmärgile.

Minu väga lugupeetud ja armastatud pealikud ja malevlased! Võtke

Friedrich Uibopuu,
Põhja malevkonna pealik.

vastu minu palavaim ja südamluikum tänu tehtud ühise töö ja usalduse eest, mis teie mulle selle töö juures olete kinkinud. Olgu vastastikune usaldus ka edaspidi meie töö ja tegevuse kaunimaks krooniks. Täna südamest naiskodukaitse organisatsioon, kes meiega kõigiti kaasa on tunnud ja kaasa töötanud. Loodan sama ühistööd teilt ka tulevikus, sest ühenduses on jõud!

Ühtlasi tänan kõiki seltskondlikke organisatsioone, üksikuid ärisid ja isikuid, kes meid läinud aastal oma kaasabi ja annetustega nii rikkalikult on toetanud. Usun, et see side ja abi ka tulevikus meil ei puudu ja meie täielises kooskõlas ja üksteisest arusaamises edasi käsikäes töötame.

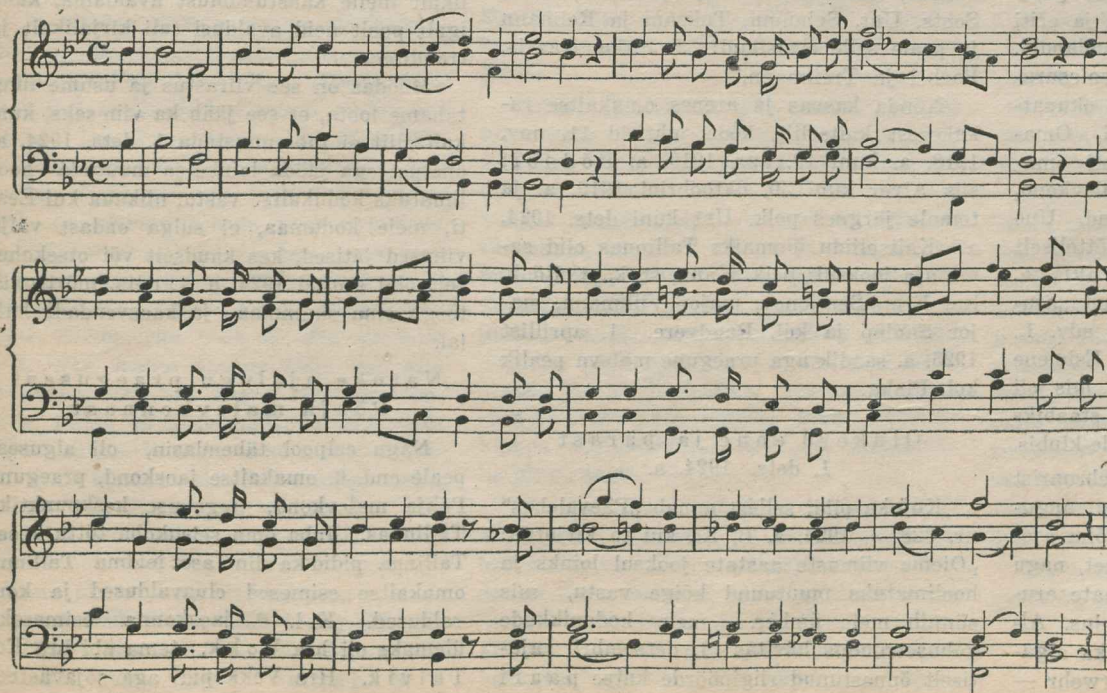
Meie kõikide südamlukku tänu ütleme sellega kaitseliidu ülemale kind-

ral J. Roskale ja maleva pealik kolon. Fr. Pinkale, kes meie tööd ja püüdeid alati heatahtliku vastutulekuga on toetanud. Meie kõikide ülim püüe on katsuda tõsiselt olla selle vääri-
sed.

Nii siis, Põhja malevkondlased, — üks kõikide, kõik ühe eest! — Ja kõik meie ühise palavalt armastatud isamaa eest!

Fr. Uibopuu,
Põhja malevkonna pealik.

Põhja malevkonna lipulaul.

1. Nüüd, sõbrad, lipu ümber kindlalt kokku, murdmatu müürina me kogudem; meid kõiki vendlusside ühte hoidku, meid kõiki vendlusside ühte hoidku, me vaba Eesti rahvaid kaitseden, me vaba Eesti rahvaid kaitseden.

2. Ei tohi argu olla meie peres, ei leigeid, äraandjaid kahtlejaid; meil kõrge aatetuli loitku veres, meil kõrge aatetuli loitku veres, ja vaimustagu vahvaid võitlejaid, ja vaimustagu, vahvaid võitlejaid.

3. Me kodu mullapind, me rahva asu, peab pühaks, puutumatuks jäämagi. Loov rahvas tööst peab saavutama tasu, loov rahvas tööst peab saavutama tasu, ei tohita talt seda võtta iialgi, ei tohita talt seda võtta iialgi.

4. Sest, vennad, vandugem nüüd püha vannet truuks jääda isamaale alati ja kaitsta armsa vaba kodu kollet, ja kaitsta armsa vaba kodu kollet, ehk tulgu surra viimse meheni, ehk tulgu surra viimse meheni.

Kaitseliit — rahva kaitsekorralduse tulemus.

Malevkonna pealiku abi J. Zimmerman, kaitseliidu esimesi pioneere, kes agaralt elanud kaasa kõik omakaitse algatused revolutsioonist tänapäevani, jutustab siin Põhja malevkonna elkäijate üksuste arenemisloost kuni 1. detsembrini mässuni.

Omakaitse tekkimine.

Punane Vene revolutsiooni hirmutis, kes uuestisündinud Venemaa ajutiselt valitsuselt võimu enda kätte kiskus ja massi abil tahtis väevõimuga kommunismi diktatuuri maksma panna, algas rünnakut ka Eestisse. Punane element endise Vene sõjaväe jäänuste ja madruste näol tungis Eestisse, et siinsete mõttevõimade vahetaltusel irvitada Eesti kodanikkude üle samuti nagu seda tehti Venemaal. Tallinnas arusaajate kodanikkude hulgas aga tekkis ka rahutus meie kodumaa saatuse pärast ja see pärast pandi juba 1917. a. septembrikuu algpäevil alus omakaitsele. Selle raku-kese ümber kogunes ikka enam ja enam korra alalhoidjate hulk Tallinna meeskodanikest ja tähtsamaist seltsedest ja organisatsioonest, näit.: Eesti selts „Estoonia“; kinnisvaraomanikkude selts (enamalt sakslased); merikaubanduse ühisus „Laevandus“, Eestimaa jahiasjanduse selts; Eesti sõjaväelaste büroo ja Tallinna soldatite ja tööliste nõukogu raku. Omakaitse juhtimise eesotsa astus kpt. Pitka ja liikmete korrapärane registreerimine algas. Omakaitse loomine ei olnud muud kui iga arusaaja isiku parem äratundmine ja arusaamine, et punase terrori irvitus ei tohi võimule pääseda. Selles korralduses peitus ka eestlase iseloomu tähtsam põhiomadus — tõsidus ja olukorra hindamise võime raskemal silmapilgul, kus kerkis üles küsimus: kas olla või mitte olla.

Tallinna linn jaotati kava järele nii mitmesse jaoskonda, kui palju oli Vene valitsuse ajal politseijaoskondi. Nende jaoskondade juhtideks määrati ülemad ja eriti jaamadesse ja sadamaisse komandandid. Nii tegutses enamliku võimu pealesurumise vastu omakaitse kuni Saksa okupatsioonivägede Tallinna jõudmiseni. Omakaitse peategevuse keskkohaks oli omakaitse 6. jaoskond, pärastine 6. malevkond, praegune Põhja malevkonna piirkond. Uue omakaitse organisatsiooni põhimõtteliselt ellukutsumine sündis 9. septembril 1917. a. ja selleks oli ennast organiseerinud „asutav komitee“, kelle esimeheks oli adv. L. Keerd ja sekretäriks lipn. Lagus. Esimene registreerimine sündis börsisaalis, mis oli ka ühtlasi esimeseks ametlikuks staabiks õige lühikest aega, ja Mustapeade-klubis.

Sakslaste okupatsiooniaeg veebruarist kuni novembrini 1918. a. oli murranguajaks, sest et Saksa okupatsioonivõim soovis näha omakaitset ka Saksa ilmet, nagu välismärgid, keel jne., mis suuremate arusaamatusteta mõõdus omakaitse elus. Alles novembri alul 1918. a. kpt. Pitka algatusel nimetati omakaitse — Bürgerwehr —

ümber kaitseliiduks ja selle juhatajaks astus kindral Pödder, kes ka oma päevakäsuga nr. 1 määras Tallinnas kaitseliidu ülema, jaoskondade ülemad ja maal ning teistes linnades omaette ülemad.

Kaitseliit algastmes.

14. nov. 1918. a. ilmus päevakäsk nr. 2, millega kindlaks määrati kaitseliitu astu-

Malevkonna pealiku abi J. Zimmerman.

mise ja vastuvõtmise kord ja avaldati kaitseliidu keskjuhatuse koosseis sõjaväelasist: Pödder, Laidoner, Larka, polk. Tõnisson, Soots, Unt, Seimann, Tuksam ja Reimann ja peale selle eraisikud: J. Pitka, Naaris, Pachel ja Treilmann.

Nõnda kasvas ja arenes omakaitse raku-kesest kaitseliit, keda juhtisid 11. nov. 1918. a. kuni 19. apr. 1919. a. Pödder; siis Alver kuni 30. oktoobrini 1919. a. ja temale järgnes polk. Unt kuni dets. 1924. a. Kaitseliidu ülemaiks Tallinnas olid sama aja jooksul: polk. Kann, st.-kapt. Rõuk, ltn. Erm, Semjonov, major Viikmann, major Saulep ja kol. Raudvere. 1. aprillist 1925. a. saadik aga praegune maleva pealik kol. Pinka.

Olukord enne ja pärast 1. dets. 1924. a.

Kujuka pildi sellest annab „Päevalehes“ nr. 328 — 1924. a. L. K., kui ta kirjutab: „Oleme viimaste aastate jooksul loiuks ja hoolimatuks muutunud kõige vastu, mis sünnib meie ümber... meie kodanikkude kohusetruudus hävitas 1. detsembril ajutiselt õnnestunud riigipöörde katse paari

tunni jooksul... meie riiklikku olemasolu ähvardab ainult üks vaenlane, kes ennast aga peidab 3. kommunistliku internatsionaali maski taha.“

Ei ole siin ruumi ära tuua tervet artikli sisu, mis küll oleks kohane meele tule-tama seda meeleolu, mida väga õieti oma kirjutises on tabanud L. K.

Värvi andmiseks tookordse olukorra pil-dile ei oska ilusamaid sõnu, paremaid mõt-teid leida. Loidus... hoolimatus meid ümbritseva vastu! Riigipöore paari tunni jooksul... Käputäie palgatud kodumaasal-gajate poolt. „Punane irvitus“ Ees-ti riigi ja rahva üle, mida oleme viima-sel ajal vahetpidamata pidanud kuulma, nii kirjutab „Respublicanus“ „Vaba maas“ 18. dets. 1924. a. Nende röövlite tööviljaks aga ei olnud muud kui süütud inimohvrid, keda osalt une pealt tapeti. Anvelt, Rääs-tas, Koni, Kägu, Estrang ja Link moodus-tasid 6-liikmelise ülemmõrtsukate staabi, kelle valve all seisid Tallinnas elutsevad mõned kommunistid, ligi 200, kuni aktiivse väljaastumiseni. Nagu pärast „149“ prot-sessis selgus, nõuti Tallinna mässukatse toimepanekut kominterni poolt, nende poolt, kes oma lipule kirjutasid igal pool „vabadus, vendlus, sarnasus“, missuguse li-pu all ehk valmis otsus Tallinna vallutamiseks ja süütute kodanikkude tapmiseks.

„Punane irvitus“ — see on Eesti rahva kannatusvõime katkestanud, nii lausus ühel meelel peale 1. detsembrini 1924. a. meie ajakirjandus.

Esimestena peale 1. dets. 1924. a. rut-tasid meie Läti naabrid kaitseliitlased isik-likult meile kaastundmust avaldama, kuna igalt poolt neid avaldusi tuli kirjalikult ja traaditeel.

Möödas on see viirastus ja usume ning tahame loota, et see jääb ka viimseks, kuid kaitseliit ei tohi unustada 1. dets. 1924. a. õpetust ega jääda loiuks ja muutuda hoo-limatuks kodukaitse vastu, niikaua kui Ees-ti, meie kodumaa, ei sülgenda endast välja viimsed jätised, kes kaudselt või otsekohe-selt olid seotud 1924. a. 1. dets. mõrtsuka-tööga oma sünnimaa ja kaasvendade kal-lal.

Natuke ajalugu praegusest Põhja malevkonnast.

Nagu eelpool tähendasin, oli algusest peale end. 6. omakaitse jaoskond, praegune Põhja malevkond, tegevuse keskpunktiks Tallinnas. Juba oma seisukoha tõttu keset Tallinna pidid ka siin aset leidma Tallinna omakaitse esimesed eluavalduused ja kor-raldused. K.-l. 6. jaoskonna esimeseks ülemaks oli hra Vokk, tema abi hra Ed. Talvik. Hra Vokk pidi aga sõjaväete-

nistusse astuma, siis nimetati tema asemele hra Ed. Talvik ja tema abiliseks hra Aifr. Miller. Saksa okupatsiooni ajal, 1918. a. sügisepoole, nimetati ülemaks hra adv. Gabriel. Pärast okupatsiooni lõpu kuni veebruarini 1919. a. oli jälle hra Talvik ja tema välismaale minekul astus tema asemele hra Miller, siis hra Ed. Romann, kes pikemat aega oli 6. malevkonna pealikuks.

Uute liikmete vastuvõtt ja väljaheitmise tol korral sündis „peastaabis“. Samuti oli peastaabi asjaks majandus. Jaoskondade ülemad ja ülemate abid olid nii-ütelda keskjuhataste käskude täitjaks ametnikeks, korralduste täideviijaks ja asja ettekandjaks keskjuhatastele, mis sündis või ette tuli kuskil jaoskonnas. Iga jaoskond pidas omaette ülima äranägemise järele liikmete peakoosolekuid, kus ühe või teise juhtumi ja peastaabi ettepaneku kohta seisukoht võeti ja ametikohale kandidaate ette pandi keskjuhatastele kinnitamiseks.

Endine kaitseliit peale 11. nov. 1918. a. kuni sakslaste lõpliku lahkumiseni oli ka suurem korra järele valve organ. Kaitseliidu peastaap ehk juhatus oli valvel ja tegi korraldusi, et Eestist midagi vastava loata ei saa välja vedada ega kohalt teise paigutada. Kõik sündis ühel ajal kaitseliidu käskkirjade käskmisel ja keelamisel. Alates 1920. a. vaibus endine kaitseliit enam-vähem tegevuseta olekusse, ja ei olnud enam kindlat kontrolli pidamist peastaabis, vähe ka jaoskondades. See oli ka arusaadav, sest oli lõpul sõda, mille väsimust tahtis puhata igauks. Korra kerkiski 1924. a. kevadel kavatsus kaitseliit ümber korraldada, mispärast linnakomandandi korraldusel nõuti endiseilt kaitseliitlasilt relvade äratoomist, ja seda oli ka vaja teha, et saada kindlat ülevaadet isikute ja samuti relvade kohta.

1. detsember 1924. a. sündis aga kaitseliitlasi kindlamini relvi kätte võtma ja siis algasid korraldused uue jõuga. Nende ridade kirjutaja mäletab, kui end. 6. malevkonna pealik hra Romann, nimekiri käes, käis oma jaoskonnas majast majja järele pärimas, kas isikul, kes oma ajal oli k.-l. nimekirjas, on olemas kroonu püss, padrunid jne., ja kui ei olnud, siis lasti seda tuua komandantuurist ülema poolt antud sedeli ettenäitamisel. Paljud ka ei toonud neid kuni 1. detsembrini 1924. a. Ma mäletan, kui 1. detsembril umbes kella 1/8 ajal tuli minu korteri hra Aug. Abram, kes teatas, et väljas on mäss lahti, ja küsis, kas püss on majas. Eitavat vastust saades lahkus ta ja ütles: „Siis pole midagi teha, kuid on vaja uuesti püss muretseda, mis sõjaväkke kutsumisel kaitseliitlasilt ära võeti.“

Sama päeva õhtul oli mul püss käes ja ilmusin 6. malevkonna staapi, mis tol korral Pühavaimu tän. 6. politseijaoskonna ruumides asus. Pealik Romann ja ta

Põhja malevkonna esimeseks aastapäevaks.

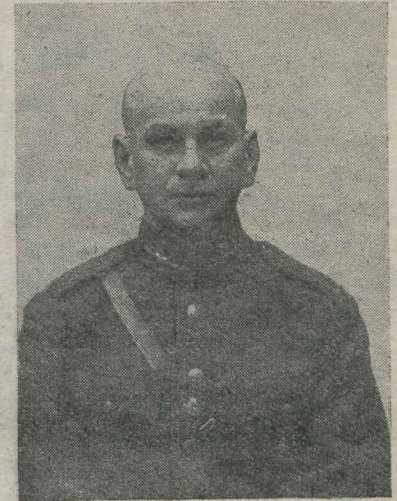
Kaitseliidu Tallinna Põhja malevkonna I pataljoni oma koosseisult on end. Tallinna maleva I malevkond, kes oma iseseisva tegutsemise oli sunnitud lõpetama puhtmajanduslikel põhjustel, sest asudes rajoonis, kus ärisid ja ettevõtteid vähe, puudus tal n.-ö. tagamaa, mis on kaitseliidu elusooneks.

Iseseisva tegutsemise lõpetanud, I malevkond liitus end. VI malevkonnaga ühiseks Põhja malevkonnaks, moodustades selle I pataljoni.

Kuivõrra nõrk majanduslikult, samavõrra jõuline oli end. I malevkond ja on praegune Põhja malevkonna I pataljoni oma koosseisult.

Tänu juhtide-pealikute ning malevlaste energilisele ja tarbekohasele tegutsemisele kodumaa püha vabaduse kaitseks I pataljoni kaitseliidu peres on alati püsinud nende hulgas, kes võistlustele, oma oskuste tuleproovile, lähevad suurima innuga ning alati on saavutanud tunnustust väärivaid tagajärgi.

Lugupeetud kaasmalevlaste hoolsat

Pataljoni pealik G. Neumanskraft.

tegutsemist sügavaima tänuga meele tuletades soovin neile malevkonna aastapäeva puhul raugematut tahet ja jõudu kõrge ja ilusa aate teenimiseks.

G. Neumanskraft,
I pat. pealik.

abid hrad Masing ja Tamberg olid ametis inimeste registreerimisega, püsside saamiseks luba andmisega, patrullide kokkuseadmisega jne. Asusime kohe tänavale patrulli-käigule, mida vahetati iga 2 tunni järele.

Samas jaoskonnas olid ruumid jäänud nii kitsaks, et oli võimatu politseil ja kaitseliitlasil tööd teha, sest patrullid nabisid tänavail kinni kahtlasi isikuid, kellele hulgas kaunis palju oli jooanud tänavatüdrukuid, kes oma kisaga ja kirumistega muud kõnet tahtsid lämmatada. Ilm oli vihmane ja lumelortsu ajas maha, nii et inimesed tuppa seisatama jäädes hakkasid aurama. Ahju kõrval istus ka meie lugupeetud hra dr. K. Lüüs, kes agaralt patrulli-käikudest osa võttis, kuid väsimus kippus võimust võtma, mis teda sündis vähe hinge tagasi tõmbama.

Nii kestis see askeldus ja korraldamine, kuni seisukord jäi rahulikumaks ja kaitseliidu uus ajutine põhikiri kindral Laidoneri poolt maksma pandi ja viimaks valitsuse poolt kaitseliidu põhikiri 2. veebr. 1925. a. kinnitati, mille järele malevkonnad hakkasid tegutsema kui üksus, mis koos-

nes rivi- ja majanduslikest aladest. Malevkonna pealik ja abi ja 3 juhatusliiget moodustasid malevkonna juhatuse. Nii tegutsevad malevkonnad praegugi.

6. malevkonna pealik hra Romann pidi elukoha muutmise tõttu, Nõmmele asudes, pealikuametist lahkuma, ja nõndaviisi määrati malevkonna pealiku poolt tema asemele hra Uibopuu 1. okt. 1929. a. arvates.

1929. a. nimetati 6. malevkond ümber Põhja malevkonnaks ja temaga ühines endine I malevkond, et kuludes kokkuhoidu saavutada. Põhja malevkond on praegu arvurikkama perega malevkond Tallinnas ja oma edu poolest võlgneb palju tänu oma praegusele energilisele pealikule hra Uibopuule, kes raskuste ja vaeva peale vaatamata on palju suutnud korda saata. Suurimaks pidupäevaks kujunes Põhja malevkonnale 25. juunil 1929. a. Kirjastusühisus „Päevalehe“ poolt malevkonnale lipu annetuse.

Malevkonna seesmisest arengust ja tegevusest siin teisel kohal.

J. Zimmermann,
Põhja malevk. pealiku abi.

Põhja malevkonna vanemaid pealikuid ja juhatust.

Alumine rida vasakult: J. Kalpus, E. Tõnisson, A. Johanson, malevkonna pealik F. Uibopuu, malevkonna pealiku abi J. Zimmerman, G. Neumanskraft, K. Busch, erukindral D. Lebedev; seisavad vasakult V. Booth, A. Devis, M. Saveljev, V. Avesson, R. Valter, E. Hasselblatt, N. Kann, A. Neuman, J. Tusti, K. Oja, G. Kuuskman, A. Neumanskraft, J. Kivisild.

Põhja malevkonna pealikutekoogu.

K. J. Oja.

Põhja malevkond on loonud pealikutekoogu, mis on kujunenud välja kindlaks ja traditsioonidega liidetud meeste koguks, kellele on seatud sihiks juhtida meie pealinna kodukaitse üht arvurikkamat üksust.

Nagu kuuldu, ei ole naabermalevkonnad pealinnas seniajani oma pealikkonna elu normeerinud vastava kodukorraga, mistõttu Põhja malevkonna algatus on jäänud ainsaks sellelaadiliseks sammuks, mis on püüdnud asendada kaitseliidu keskorganite poolt seni loomisel olevat kaitseliidu kodukorda, kuigi seda esijoonel just väiksema kogu — üksiku malevkonna pealikutekoogu — eluavalduste piires. On selge, et teadlikud juhid, kes veendunult ja kindla korra kohaselt oma ülesandeid täidavad, neid kergemini ületavad kui juhid, kes aina peavad tegutsema oma initsiatiivil, ilma et neil oleks võimalus tugeneda kindlatele ja kõigile kohustavaile juhistele.

Selles mõttes on iga kodukord tervitav. Teiseks kandvamaks aluseks Põhja malevkonna kodukorrale on traditsioonide ellukutsumine, mis on muutunud Põhja malevkonna lahutamatuks osaks ja millela Põhja malevkond ei oskaks korraldada oma tegutsemist.

Ei ole ju saladus, et see vaimustus ja

ind, mis mehi tõmbas kaitseliidu algpäevil, riigi hädaohlikul silmapilgul, kodukaitsetöösse, rahulikus olukorras hakkab häiutama. Eeskujulikud lahingu- ja löögimehed ei kannata palju rahuäegset tööd ja võivad kergesti muutuda kaunis passiivseiks, kui asi puudutab ainult manöövrit või laskeharjutust juhul, kui osavõtjad pole huvitatud taktikast või omavad relvad, millega ka parema tahte juures tagajärgi ei saavutata.

Siin võib kergesti tulla olukord, et mehed ei tunne ennast küllalt olevat õhutatud tegevuseks, et nad muutuvad liig passiivseks ja võib olla isegi, et nad ei suuda mõista, et kodukaitse töö peab ikka ja alati käima muutumatu energiaga, et sel töö peab olema kogu ümbruskonnale riiklikult mõtlema kasvatavat tähtsust ja et iga passiivne kodukaitseja siin suurt kahju toob just kodukaitsetöö moraalsest küljest.

Abi sellase olukorra eemaldamiseks pakuvad omapärased traditsioonid, mis meeskonnast on kasvanud, millised tunduvad omastena, mõjuvad ergutavaina ja millistesse on võetud sisse kõik see, mis vabatahtlikke on sundinud võtma kätte relva.

Põhja malevkond, olles tekkinud end I ja VI malevkonna üksmeelsest liitumisest,

sai kaasa I malevkonnast vaimlise „kaasavarana“, kui nii võib väljendada, sealse pealikutekoogu oma kodukorraga.

I malevkonnas, kus pealikute koosolekud olid muutunud järjekindlaiks nii koosolekuil harutatavate küsimuste kui ka koosolekul valitseva korra suhtes, tuldi mõttele olemasolevaid traditsioone ja korda viimistleda ja need kirjalikult fikseerida kodukorras.

Kodukorra väljatöötamine anti prop-pealiku V. Avessoni ülesandeks, kes endale koopteeris nõustajaiks pealikud K. Gustavsoni ja K. J. Oja. Komisjoni esimesel istungil, kus seati üles põhimõtteid ja juhi-seid loodava kodukorra kohta, tehti peal. K. J. Ojale ettepanek kodukorra mustandi valmistamiseks. Järgmiseks koosolekuks mustand oli valmis ja komisjon, vaadanud selle läbi, esitas selle pealikute koosolekule pealikutekoogu kodukorrana vastuvõtmiseks, mis ka ühemeelselt sündis.

I malevkonna pealikutekoogu ei saanud aga kuigi kaua tegutseda, kuna peatselt tuli ühinemine VI malevkonnaga Põhja malevkonnaks.

Siiski tegutseti ka sel lühikesel perioodil intensiivselt; peeti mitu töökoosolekut, kus igakülgsest harutati malevkonna olu-

korda ja mille tulemusena lahendati terve rida küsimusi malevkonna õppealalt.

19. II 29. a. peeti pealikutekogu piduliku koosoleku ja adm. Pitka aktust. Külalistsena võtsid koosolekust osa VI malevkonna pealikud esotsas pealik Fr. Uibo-puuga. Aktusel esines ettekandega pealik K. J. Oja, kes andis ülevaate adm. Pitka kui kaitseliidu looja ja vabadussõja kangelasliku juhi tegevusest. Võeti eeskju sellelt tõsise Eesti vastupanu ja sitkuse kehastajalt ja vannuti pidada ja hoida pändurandust, mis võideti vabadussõjas.

Põhja malevkonna tekkimisel leiti olevat vajaline moodustada kohe malevkonna pealikutekogu, kellele pidi langema osaks laiaulatuslik ja mitmekesine töö liitunud malevkondade ülesannete koordineerimisel. Kodukorra komisjoni moodustasid pealik N. Kann'i juhtimisel pealikud Johanson, V. Avesson, H. Hasselbladt, K. J. Oja ja K. Gustavson.

Tuldi kokku kolmeks koosolekuks, kus I malevkonna pealikutekogu kodukord suuremate muudatusteta redigeeriti ümber Põhja malevkonna pealikutekogule vastavaks. Lähemal Põhja malevkonna pealikutekogu koosolekul kinnitati komisjoni töö ja Põhja malevkonna pealikutekogu sai astuda ellu.

Põhja malevkonna pealikutekogu kodukorda, mis jaguneb seitsmeks osaks, on võetud sisse kõik need normid, mis peavad reguleerima Põhja malevkonna iga pealiku suhet kaitseliidule, seltskonnale, oma malevkonnale ja Eesti rahvuslikule enesetundele.

Allpool järgneb lühike ülevaade Põhja malevkonna pealikutekogu kodukorrast.

I osa. Üldpõhimõtted.

Siin on määratud esijoones kindlaks pealikutekogu liikmete pere, mis moodustub kõigist Põhja malevkonna pealikest, alates rühmapealiku abist. Ka jaopealikele on jäetud võimalus nende sellekohasel soovil ja pealikutekogu heakskiitmisel liituda pealikutekoguga.

Edasi järgnevad Põhja malevkonnale ja selle juhtkonnale pühad põhimõtted, mis on liitunud mehi Põhja malevkonna lipu ümber ja sisendanud neisse tahte teha kodukaitsetööd ning valmisoleku rutata esimesele kutsele, kui see peaks tulema.

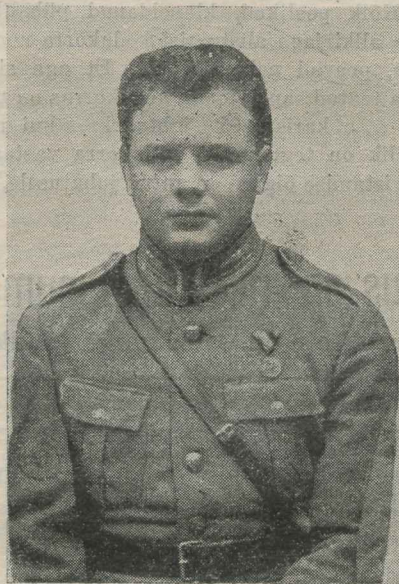
Kinnitatakse uuesti pealikutekogu liikmete pühamat püüet ja vankumatut tahtet pidada kõrgel kaitseliidu ja Põhja malevkonna au ja eesmärki — kõigiti töötada enese ettevalmistamiseks Eesti vaenlaste hävitamiseks, kui need peaksid ilmuma.

Pealikutekogu omavaheline läbikäimine rajatakse otsekohesuse ja aumehelikkuse alustele, seatakse üles nõue, et pealikud teineteist mitte üksi nõuga ei toetaks, vaid tardiduse ja võimaluse korral ka aineliselt.

Vabadussõda ja sellele eelkäivat Eesti omariikluse organiseerimisperioodi mäles-

tatakse vastavate aktuste korraldamisega, kus jäädvustatakse ja mälestatakse isikute tegevust, kes silmapaistvate juhtidena on võtnud osa kaitseliidu organiseerimisest ja vabadussõjast.

Eestlaste peremeheliku tunde tõstmiseks ja vastukaaluks paljukurdetud 700 aastale, tuletatakse meele eestlaste vanema põlve vabadusvõitlust, pühitsetakse vastava aktusega Paala lahingupäeva, sõites selleks võimalust mööda ajaloolisele lahinguväljale. Vanade eestlaste visast võitlusest, nende suurmeelsest heitlusest ja mehisest kannatusest ammutatakse inspiratsiooni praeguse põlve kodukaitse töö üritusiks.

Malevkonna kroonik K. J. Oja.

Põhja malevkond, olles pealinna põhjapoolseimaks kodukaitseüksuseks, pole unustanud Soome lahe põhjarannikuil asuvaid velli. Tundes olevat tarvilise sisendada oma liikmeile teadlikku kuuluvust ühisesse Soome rahvaste tõugu, sellesse võimatut visadusega rahvaste perre, kes kiuste kõigile surumisile oma selgroo ikka ja alati jälle sirgu on ajanud, pealikutekogu seab üheks oma sihiks ühenduse loomise Soome kaitseliitlasiga. Ei unustata seda heroilist aegjärku meie vabadussõjas, kus soomlased ja eestlased külge-külge kõrval heitlesid Eestit vägistama tulnud enamliku laiviini vastu. Eesti-Soome lähenemissümboliks ja soomlaste abi mälestamiseks pühitsetakse Paju lahingu päeva vastava aktusega.

II osa. Juhatus.

Pealikutekogu juhatusse kuulub malevkonna pealik või tema asetäitja ex officio ja kummastki pataljonist üks valitav juhatusliige.

III osa. Pealikutekogu koosolek.

Pealikutekogu koosolekud harutavad kõiki malevkonna ja pealikutekogu ellu puu-

tuvaid küsimusi. Koosolekule peavad pealikud ilmuma täpselt ja mundris. Koosolekult puududa võib ainult mõjuval põhjusel, millest enne koosolekut malevkonna pealikele tuleb kanda ette. Koosolekule hilinejaid karistatakse väikese rahalise trahviga, mis on mõeldud mitte niivõrd ainelise kahju tekitamiseks kui just karistamise fakti fikseerimiseks ja moraalseks mõjutamiseks.

Koosolekul valitseb ametlik kord; sõnasaajad kõnelevad püsti seistes ja tarvitaavad pöördumisel teise pealiku poole nime ees „härra pealik“. Iga noorem pealik on kohustatud andast vanema pealiku sellekohasel soovil avaldama oma arvamist ette pandud küsimuse kohta.

Koosolek lõpeb malevkonna pealiku traditsiooniliste sõnadega: „Tänane pealikutekogu koosolek on lõppenud,“ seejärel pealikud tõusevad püsti ja jäävad „valvel“ seisakusse, kuni järgneb käsklus „vabalt!“

IV osa. Pealiku vastuvõtt pealikutekogusse ja lahkumine sellest.

Iga pealik, kes astub pealikutekogusse, kinneldab oma allkirjaga, et ta peab ja täidab ausalt kõiki norme, mis on nähtud ette kodukorrast.

Et seda kinneldusmomenti teha mõjuvaks, uue liikme vastuvõtt on seotud vastavate traditsiooniliste toimingutega. Vastuvõetav pealik ilmub juhatusse laua ette, millel asetseb kaks põlevat küünalt, kaks tääki, lahingukiiver, kodukorra originaal ja malevkonna tähtsaim karikas; juhatusse lauast paremal pool asub malevkonna lipp. Allakirjutamise avab malevkonna pealik sõnadega: „Pealik N N asub kirjutama alla kodukorrale“, mispeale pealikud tõusevad püsti. Pärast kodukorraga tutvumist ja lühikest kõnet malevkonna pealik palub vastuvõetavat pealikut korrata vandesõnu ja seda kinneldada oma allkirjaga. Allakirjutamise järel malevkonna pealik joo vastuvõetava pealiku terviseks ja see omakorda Põhja malevkonna terviseks, tervisejoomist kordavad kõik juuresolijad.

Ühe kuu jooksul, arvates ametisse määramise päevast, uus pealik peab käima enast esitlemas malevkonna pealikele, tema abile, oma pataljoni pealikele ja tema abile.

Ühe kuu jooksul, arvates kodukorrale allakirjutamise päevast, pealik peab esinema pealikutekogu ees referaadiga, mille kestvus on vähemalt viis minutit ja kus ta selgitab oma vaadet temale antud ameti suhtes ja oma kavatsusi ametipidamisel.

Pealiku kohalt lahkunud pealikutekogu liige loetakse eo ipso lahkunuks pealikutekogust, alates pealiku kohalt lahkumise päevale järgneva päeva kella 12-st. Sellekohasel soovil lahkunud pealik võib jääda pealikutekogu alaliseks külaliseks, õigusega võtta osa pealikutekogu koosolekuist sõnaõigusega.

V osa. Pealikutekogu liikmete omavahe- lised arusaamatused ja üliasiad.

Kõik arusaamatused ja üliasiad, kus üks pooltest tunneb oma au olevat riivatud, lahendatakse vahekohtu teel, mille otsustele peavad alistuma kõik pealikutekogu liikmed. Igaks aastaks pealikutekogu valib endale 5 vahekohtunikku, kelle hulgast poolte vahemehed valivad endale ühe vahekohtuniku ja seega moodustavad 3-liikmelise vahekohtu.

Vahekohtu istungile kutsutakse vastaspoolde ja tarbekorral tunnustajad, kus kuulunud poolte seletusi ja kaalunud põhjalikult asja, vahekohus teeb otsuse süüdlasel vabandada oma vastase ees. Vabandamise viisi määrab kindlaks vahekohus. Kui vahekohtu otsus ei rahulda üht poolist, ta võib nõuda, et asja harutatakse pealikutekogus.

VI osa. Pealikutekogu album ja kroonika.

Pealikutekogul on album, kuhu koonda-

takse pealikute pildid ja pealikutekogusse ning malevkonna ellu puutuvad pildistused.

Et jäädvustada malevkonna eluavaldusti tulevasile põlvile ja anda võimalus näha ja võrrelda malevkonna edusamme või kaotusi kõige mitmekesisemais malevkonna elualades, pealikutekogu peab kroonikat. Kroonika peab peegeldama, kirjutatuna mitte puhtas protokollivormis, vaid ka liisandusiga krooniku subjektiivsest arvamusist ja tähelepanekuist, kõike, mida leidub malevkonnas kirjapaneku väärilist.

Albumi korraldaja ja kroonik valitakse pealikutekogu poolt üheks aastaks.

VII osa. Kodukorra täitmine.

Kõik pealikud, kinneldanud pühalikult oma allkirjaga alistumist kodukorra normidele, peavad neid täitma. Et aga siiski luua teatud sanktsiooni, kodukorras on nähtud ette karistused juhtudeks, kui mõni pealik on tegutsenud kodukorra vastaselt. Karistamise õigus on antud juhatusel, kes

võib karistada eksijaid märkusega, noomitusega ja boikotiga, seejuures ei mõisteta boikoti all kaitseliidu teenistuslike vahekordade lõpetamist, vaid isiklike ja seltskondlike vahekordade katkestamist.

Põhja malevkond tunneb ennast olevat teinud väärilise töö selles tegutsemise ahelikus, mis on tulnud toime Tallinna malevas. Malevkonna pealikutekogu on selles töös käinud esirinnas, on otsinud võimalusi energia rakendamiseks ja leidnud lahendusi malevkonna ülesannete täitmiseks. Pealikutekogu on oma arvurikkail koosolekuil olnud abiks malevkonna pealikule tegutsemise suuna harutamisel ja viinud koos malevlastega kõik tehtud korraldused üksmeelselt läbi.

Malevkonna aastapäeva puhul jääb ainult soovida, et pealikutekogu, tagasi vaadates tehtud tööle, saaks oma tahtejõudu karastada, et muutmatu energiaga uuel tegevusaastal asuda ülesannete täitmisele.

Rahvuslik iseteadvus on riikliku rippumatuse suurim pant.

Kaitseliit peab olema selle pandi kindlaim kants.

Propagandapealik V. Avesson avaldab siin huvitavaid mõtteid elava sõna ja eeskujutähtsusest iseteadvuse kasvatamiseks.

Me oleme riiklikult rippumatud ja iseseisvad. Me juhime ja valitseme ise oma riiki ja peame teda ka kaitsma niihästi väliste kui ka sisemiste vaenlaste eest. Tähendab, riiklik rippumus — iseseisvus, s. o. pere-mehelik ülesanne oma riigis — annab ühelt poolt õigustuse juhtida ise oma tegevust ning maitsta oma töö vilja, kuid teiselt poolt paneb see meile ka kohustusi, milliseist tähtsaim — kaitsta kodu ja vaevu saavutatud vabadust. Et seista oma ülesande kõrgusel, täita tagajärjekalt oma peale võetud kohustusi, on tarvis tunda nende kohustuste ulatust ja tähtsust. Samuti peab tundma tõsist armastust ja lugupidamist oma kodu ja oma rahva vastu, s. o. peab olema rahvuslikult iseteadev. Pole mõeldav, et ükski väikerahvas võiks saada või olla riiklikult rippumatu — iseseisev ning vääriline liige kultuur-rahvaste peres, kui tal pole rahvuslikku iseteadvust — armastust oma kodu ja oma rahva vastu. Alles siis võib tekkida tung iseseisvusele — enesemääramise õiguse saavutamiseks, kui tarkad rahvuslik iseteadvus. Selle viimasega peab olema imbinud läbi ka kaitseliit. Parimaks eelduseks selleks on juba see, et kaitseliitu peavad koonduma ja koonduvadki riiklikult mõtlevad teadlikumad kodanikud, kel on kindlad muutmatud põhimõtted

ja selge arusaamine kodaniku kohustustest.

On kindel, et teadlikumad kodani-

Propagandapealik V. Avesson.

kud orienteeruvad ka nüüdisajal paljude poliitiliste voolude poolt mürgitatud õhkkonnaski ja suudavad jääda truuks oma põhimõttele, kuid laiemad kihid tihtigi eksivad igasuguste meelitavate lubaduste labürindis ning

jäävad loiuks meie kallima vara — kodu ja iseseisvuse — vastu. Sellane loidus ja ükskõiksus, ükskõik millest see ka ei tekiks, ongi nähtus, mis takistab meie riigi üleschitamise tööd ühelt poolt ja nõrgestab kaitsset teiselt poolt. Ja seepärast sellase nähtuse vastu tuleb võidelda süüdlilt. Tuleb püüda selgitada laiemale hulstile meie ideed ja sihte ja propageerida armastust kodu ja rahva vastu, istutades ja süvendades kaaskodanikes rahvuslikku iseteadvust, millel võiks tugeneda kaasatõmmatud kodanikkude töö ja tegevus.

Idee, milline see ka ei oleks, ei teki millalgi üle öö kogu rahvas, vaid selle üksikuis liikmeis või parimail juhtumel teatud ringkonnis. Ja idee või teatud mõtte levimine areneb juba vastavalt sellele, millised on selle idee eestvõitlejad, pioneerid, ja millise andumuse ja innuga nad täidavad oma ülesannet. Selles töös ei aita relv, vaid elav sõna ja hea eeskuju. Propageerijal endal peab olema selge, mida ta propageerib. Ta peab olema rahvuslikult iseteadev, tulvil armastust propageeritava idee vastu ja loitma kui tungal, soojendades ja valgustades ümbrust. Kaitsta kodu sõnaga on sama tänuväärne ülesanne kui kaitsta seda relvaga. Vahe seisab vaid selles, et sõnaga võib tegutseda aktiivselt, vahetpidamatult, kuna rel-

vaga siis, kui meie kodu ähvardab otsene hädaoht.

Sellest selgub, et propagandale tuleb panna suuri lootusi ja kanda hoolt, et see ala leiaks väärlist tähelepanu.

Propaganda peaks jagunema ja õieti jagunebki kahte eriossa. Need on propaganda kodanikele, kes seisavad eemal kaitseliidu tööst, ja — propaganda kodukaitsjale. Esimese

osa teenistuses peab seisma kogu kaitseliit, kuna teise osa teenistuses — erisikud kodukaitsjast.

Tähtis on ka see, mida propageeritakse. Ei tohi arvata, et propageerida tuleb ainult kodukaitsese ideed, vaid eeskätt tuleb just püüda ka kasvatada kodanikke, neid õpetada mõtlema riiklikult, armastama oma kodu ja rahvast, ja neis süvendada rahvus-

likku iseteadvust. Viimane on aga meie riikliku rippumatuse suurim pant ja kaitseliit peab olema selle pandi kindlaim kants. Selles sihis töötasime möödunud aastal ja sama siht on meil tulevikuski.

Kui kõik oma ülesannet võtavad tõsiselt ja täie arusaamisega, siis võime olla kindlad, et töö tulemused meid rõõmustavad alati.

Laskeala — kaitseliidu tähtsaim tegevusala.

Malevkonna laskurvanameister ja paremaid kaitseliidu laskureid üldse, kelle ees kapituleerunud isegi vanad olümpiaküttid soomlased, relvurpealik A. Raavik pajatab siin asjatundlikult, kuidas on lood laskeasjandusega Põhja malevkonnas.

Peale muude kaitseliidu tegevusharude tähtsaimaks osutub laskeala. Õieti, kaitseliit pole mõeldav selle alata. Kaitseliidu väärtust peab hinnatama tema lasketasapinna kõrguse järele. Tähendab, kui tahad tõsta kaitseliidu väärtust, esijoones pead kandma hoolt tema lasketasapinna tõstmise eest.

Kui kõnelda Põhja malevkonna laskeasjandusest, tuleb esmalt kõnelda selle ala arenemisest end. I malevkonnas, mis praegusel momendil moodustab malevkonna esimese pataljoni.

Juba I malevkonna asutamisest saadik peale 1. dets. 1924. a. laskeasjandus selles malevkonnas võitis erilise poolehoidu. Et aga alguses saadane juhtide vahetamine ei soodustanud töö ühtlast arenemist, ei saavutatud ka suuremaid tulemusi. Hiljem aga, kui malevkonda asus juhtima pealik G. Neumanskraft ja kompaniisid pealikul R. Valter ja A. Pank ning peale selle tuli toime kaitseliidu laskurite klassidesse jaotus, huvi laskeasjanduse vastu tõusis mitmekordseks. Korraldades igasuguseid omavahelisi laskeharjutusi ja võistlusi üldine lasketasapind tõusis märgatavalt. Kuigi mitte head, siiski võrdlemisi soodsat võimalust harjutusiks ja võistlusiks pakkus ka Kalamaja lasketiir, mis oma läheduse tõttu oli kõigile kättesaadav. Suvisel ajal ei möödunud peaaegu päevagi, mil tiirul poleks olnud harjutajaid, kuna talvel kasutati selleks pühapäevi. Kui mõned harjutajaist saavutasid juba silmapaistvamaid tagajärgi, neile langes kohustus kanda hoolt ka nende eest ja õpetada neid, kes teistele ei jõudnud järele. Üheks sellaseks õpetajaks ja juhtijaks õnnestus saada ka minul ja seda eriliselt pineva töö tulemusena.

Kus aga on töö tegijaid, seal on ka selle nägijaid ja hindajaid. Eriti soo-

jalt tööle tundsid kaasa töösturid-kaitseliitlased G. Linholm, Joh. Baumann, E. Möllerson ja töösturid V. Vunder, J. M. Leesmann ning Voita vabriku dir. Stark, kelledest viimased polnud küll kaitseliidus, kuid suure huviga jälgisid meie tegevust.

poolest hakkasid paistma silma K. Kroonberg, H. Inghand, Möllerson, Kangur, V. Linholm ja teised. Neist K. Kroonberg ja H. Inghand on praegu kaitseliidus tublimaid laskureid. Praegusel ajal on I pataljonis 174 meest ja neist 41 klassilaskurit, s.

Laskur-vanameister A. Raavik oma trofeede keskel. Laual ka soomlaste poolt välja pandud välgunool.

Innu ja huvi tõstmiseks eelnimetatud härrad lugematuid kordi on anetanud võistlusiks väärtuslikke auhindu ja ergutanud auhindadega ka üksuste pealikuid. Ja sealse tubli töö tulemuseks oligi, et jõudsin Soomes 1927. aastal tulla esimesele kohale. See saavutus virgutas mind ja mu kaaslasid ja tagasihindamisega oli esimene mure, kuidas täiendada ennast ja oma kaasvõitlejaid. Esijoonelise kombinatsiooniga erilised laskepükid sihtimisharjutuseks ja peab mainima, et tagajärjed olid tunduvalt. Lühikese ajaga malevkonda tekkis rida klassilaskureid, kelledest tagajärgede

o. üle 23% ehk ligi 1/4 kogu meeskonnast.

Tervitatavaks tuleb pidada asjaolu, et tuli toime I ja VI malevkonna liitumine ühiseks Põhja malevkonnaks. See soodustas tunduvalt laskeasjanduse arendamist viia laiemale alusele. Ja kuna VI pataljonis ka palju noori ning asjastuhvitatuid, töö jätkus endise intensiivsusega. Et luua ka algajaile võiduvõimalusi, viidi läbi laskurite grupeerimine ja — algajaile määrati eriauhinnad. Siinjuures pean oma suurimaks kohustuseks väljendada suurimat tänu ja lugupidamist A.-s. Eesti Paberile,

Vaba Maale, Reisibüroole, riigitrüki-kojale, majaomanikkude pangale, dir. Bjälükule, krediit-pangale, E. T. K-le, Põhja malevkonna pealikule, E. Tavastile, Eeks'ile, Eesti Lloydile, P. K. Estooniale, Põhja-Eesti ühispanngale, Kaubandus-tööstuskojale, kullasepp Kopfile H. Markoviõile, kaitseliidu ülemale, Tallinna maleva pealikule ja juhatusele, Hansteinile ja kõigile neile, kes annetuste ja toetuste näol on võimaldanud korraldada võistlusi. Üllalooteldud annetused ja toetused on olnud mõjuvaimaiks tagatisiks meie töö edule.

Möödunud aastal malevkond korraldas Valdekis kaks suuremat laske-

võistlust, millest võttis osa kuni 90% malevlasist. Et malevlaste kohale transporteerimine sündis omnibustel malevkonna kulul, siis see tagaski sellase suure osavõtjate protsendi. Parimaid tagajärgi neil võistlusil saavutasid A. Raavik, kes 200 meetriit saavutas 130 silma. H. Inglise oli 129 silma ja Sihvil — 120 silma. Peale selle osutusid tublideks veel K. Kroonberg — 126 silma; F. Schüts — 128 silma, A. Tähe — 113 silma ja J. Krillo — 65 silma. Nimetamisväärsset tabamusvõimet näitas I pat. I kompanii, kelle keskmine tabamus oli 68,51%.

Tuleb veel märkida, et ka kaitseli-

dupäeval mitmedki põhjamalevkond-lased saavutasid häid tagajärgi. B klassis tulid esimestele kohtadele M. Saks ja Schüts ja A klassis H. Inglise ja A. Raavik.

Kui arvestada seega, et soodsat võimalust harjutamiseks pakub nüüd möödunud aastal valminud lasketiir maleva kodus, kuid veel enam ehituselelev tiir Mustamäe all, siis tahame loota, et laskeasjanduse — kaitseliidu tähtsaima tegevusala — edendamine annab tulemusi, mis rõõmustavad meid ja meie toetajaid ning kõiki neid, kel on armas kodu ja vabaga võidetud vabadus.

Põhja malevkond on kasvatanud rea tublisid sportlasi.

Põhja malevkonna spordipealik A. Kivisild jutustab meile siin malevkonna spordiklubi tegevusest, ja selle tunnustusväärseist tulemustest.

Kui 1927. aastal ilmus kaitseliidu Tall. maleva käskkiri, kus soovitati asutada spordiklubisid malevkondadesse, võeti sellest haaravalt kinni ka Tallinna maleva I malevkonnas ja kutsuti kokku spordiklubi asutamise koosolek. Sellest võtsid osa 32 malevlast. Valiti malevkonna pealiku juhatusel spordiklubi juhatus ja asuti tööle.

Moodustati jalgpallimeeskond ja muretseti spordivahendeid, kuid valusana tundus harjutusvälja puudus, milline väli kahjuks tänapäevani on jäänud kättesaamatuks. Kuid siiski saadi üle kõigist raskusist ja kui suvel peeti malevkondade vahelised jalgpallivõistlused, rühkis I malevkonna meeskond finaali, kus pidi kaotama meie pealinna parimale jalgpallimeeskonnale Kalevile, kes kaitses Kalevi malevkonna värve. Ühtlasi oli teistel spordialadel kibe harjutus käimas, ja võistlustel saavutas I malevkond nii mitugi võitu ja auhinda.

Järgmisel kevadel, s. o. 1928. aastal, on I malevkonna noored sportlased juba võistlused läbi teinud ja seega kogenud võistlejad, mispärast kevadisel spordiklubi peakoosolekul seatakse juba suuremad ülesanded ja nõudmised. Ja juba vara kevadel asutakse kallale eelharjutustele igal spordialal.

Ja kokkuvõttes suvise hooaja saavutused olid väga rõõmustavad. Pole ühtki ala, kus poleks I malevkonna sportlased osa võtnud ja tulnud kohtadele. Ühtlasi langes Tall. maleva orienteerumisjooksu rändauhind jäänud I malevkonna sportlasele Richard Mürgile, kui selle ala kolmekordsele võitjale. Ja kaitseliidupäeva puhul Pärnus lööb 1000 mtr. jooksus uue rekordi August Luukas, I malevk. sportlane, ja omandab rändauhinna sel alal.

Kergejõustikus on I malevkonna sport-

lased üllatavaid tagajärgi näidanud. Näiteks kõrgushüppes hooga 1,65 mtr. ja kauguses 6,65 mtr., missugused noorte klassis tõega väärivad tähelepanu. Pean siinjuures tähendama, et I malevkonnal ühtki

J. Kivisild, spordipealik.

spordiselt seljataga ei ole, seega on kõik oma poolt väljaarendatud noored innukad sportlased.

Talvel 1928./29. aastal võtsime nõuks, saagu mis saab, teha ka talvist treeningut. Ja meil õnnestus saada harjutusiks sõjaväe ühendatud õppeasutuste turnisaali. Olime väga tänulikud sellele asutusele, kes meile vastu tuli.

1929. a. 1. märtsil Tallinna maleva pealiku käskkirja põhjal ühendati I malevkond ja VI malevkond ühiseks Põhja malevkonnaks, mis läbi ka ühinesid I ja VI malevkonna sportlased, et ühisel jõul eelseisvate suviste võistluste hooajal kui üks mees valvel olla Põhja malevkonna au eest.

Ja meie näeme, et Tallinna maleva poolt korraldatud võistlustel on Põhja malevkonna sportlased end väärikselt maksma pannud; on osa võtnud igal spordialal, kuigi selleks „spetse“ polnud tulle saata. Kuid suur hulk võite on langenud Põhja malevkonna sportlasile ja nimelt 8 esimest, 6 teist ja 8 kolmandat kohta. See näitab, et on tehtud tööd, sest nii suure konkurentsi juures, nagu seda Tallinna maleva poolt korraldatud võistlustel on, pole kerge sarnaseid tagajärgi saavutada.

Ühtlasi omab Põhja malevkond kui parim malevkond sõjalise iseloomuga võistluste eest Tallinna maleva rändauhinna selleks aastaks.

Põhja malevkonna sportlaspere on kasvatanud 56 tegevsporlasele.

Olen kaasa töötanud I malevkonna spordiklubi asutamisest peale juhatusliikmena, kuna 1928. a. 1. juulil mind käskkirja põhjal määrati sama malevkonna spordipealikuks ja hiljem, kui I ja VI malevk. ühinesid, määrati mind Põhja malevkonna spordipealikuks.

Olen veendunud, et meil kaitseliidu kõrgemate juhtide poolt on suureks sammuks, et maleva kodu juure ehitati ka võimla, kus kodukaitsjad karastavad oma elujõudu ja tahet, et elutormidele vastu panna ja võrsuda kodumaale sitkeiks poegadeks. Selleks suurim aitäh Põhja malevkonna sportlasperelt.

Lõpuks tänan kõiki endiseid ja praeguseid sportlasi ja soovin aastapäevaks palju õnne, tervist ja tahet. Loodan, et meie read ikka tihenevad ja meie tuleval hooajal saavutame paremaid tagajärgi spordialal, mis on ühtlasi ka auks meie malevkonnale ja kasuks kodumaale.

J. Kivisild,

Põhja malevk. spordipealik.

Sidemest Põhja malevkonnas.

Erilist rõhku on pandud Põhja malevkonnas sideme arengule. Peaaegu kõigil taktikalistel õppustel on tegutsenud sidemeeskonnad.

Aluse sideme tegutsemisele pani n. n. Keila manööver, kus muidugi sidet kava-kindlalt luua ei saadud: puudusid eeskirjad ja meeskonnal vilumus.

Asi hakkas aga paranema. Taktikalistel õppustel Viimsis, kus malevkond asus kaitseseisukorras, oli loodud traatside ja side käskjalgadega, ja tegutses väga hästi. Kahepoolisel taktikalisel õppusel Lasnamäel oli traatside pealetungiva poole kasutada, mis aga varustuse puudusel sai tegutseda ainult ühel hüppejoonel.

Õppusel Rahumäe-Järve vahelises piirkonnas tegutses side mõlemal poolel rahuldavalt, kuid oli märgata koostöö puudumist lahingüksuste ja sidemeeskonna vahel.

Aegajalt täienes aga sidemeeskond reservi lastud sidepataljoni meestega, kes astusid kaitseliitu, ilmus ka trükist „Side Eeskiri II osa“.

G. Kuuskman, sidepealik.

Talvel 1929. a. korraldatud malevkonna jaopealikute kursusel peeti kaks loengut sideme alal. Läbi võeti praktiline sideabi-

nõude käsitlemine ja kuulajaid tutvustati „Side Eeskiri II osaga“.

Õnneks ilmus trükist enne Saue manöövrit ka „Side Eeskiri I osa“, nii et Saue manöövril võis juba tegutseda enam-vähem täielikuma koosseisuga vastavalt eeskirjale. Saue manöövril tegutses sideme alal Põhja malevkonna postikompaniist tervelt kaks siderühma, üks rügemendi ja teine esimese manööverpataljoni staabi juures.

Siin sai sidemeeskond juba täielikuma ettekujutuse lahingsidemest ja tegutses võrdlemisi hästi. Ka oli koostöö üksustega võrdlemisi hea. Erilist rõhku panid üksuste juhid traatsideme olemasolule oma komando punktide ja staapide vahel. Tegutses siin ka helkside, missugune loodi küll kaitseväge poolt. Puudusteks olid ka mitmed asjaolud: sideme varustuse puudus jne.

Õppused on näidanud, et side kaitsel võrdlemisi hästi on õnnestunud, kuid erilist rõhku paneb malevkond tulevikus sideme raskemale alale — sidemele pealetungil.

Naisjaoskonnad.

Jooni naiskodukaitse I jaoskonna arenemisest ja tegevusest.

Naiskodukaitse I jaoskond asutati Tallinna maleva end. I malevkonna juure 1. novembril 1925. a.

Jaoskonna eesmärgiks oli ühes kaitseliiduga äratada ja levitada kaitseliidu aateid, süvendada kodanikes isamaalist ja rahvuslikku tunnet, olla abiks kaitseliidule kodu kaitsmisel ja kaaskodanike julgeoleku kindlustamisel ning korraldada malevkonna majandust ja sanitaarala.

Asutajaid-liikmeid oli 50-ne ümber. Aja jooksul on mitmesuguseil põhjusil osa neist lahkunud, kuid uusi juure tulnud, nii et praegune liikmete arv ulatub 40-ni. Eri- list huvi asja vastu on märgata just viimasel aastal, mil on registreeritud 15 noort, energilist liiget.

Alul töötati ajutise kava järele, mille seadis kokku tollaegne juhatus; hiljem seati kokku põhikiri, mis püsis kuni 1928. aastani, mil anti välja üldine naiskodukaitse põhikiri, mis määras kodukorra ja liikmete kohused ühingu vastu.

Esimene jaoskond on püüdnud jõudumööda täita enda peale võetud kohustusi. On võtnud osa kõigist maleva ja malevkonna poolt korraldatud taktikalisisist õppustest, on käinud manöövritel ja laagreis, kus on kosutanud väsinud, sageli külmanud malevlasi sooja, maitsva supiga või magusa, kuuma teega ja võileibadega. Samuti on pehmed õe või samariitlase käed sidunud valutava haava, mis on saadud võitluses

„vaenlase“ vastu või omavahelisel harjutusil.

Vaatamata, et I malevkond ainelisest

A. Neumanskraft, 1. jaoskonna esinaine.

seisukorrast võetuna oli kehvemaid, valitses seal siiski võrratu soe ja sõbralik vahekord, nii malevlaste endi kui ka naiskodukaitse vahel. Ühisel jõul lahendati ma-

janduslikud mured, hankides sissetulekuid küll korjandusist, küll pidudest kui ka omavahelisist olenguist. Suur polnud see sissetulek kunagi, kuid kõige vajalisemate asjade õiendamiseks jatkus. Oma korraldatud loteriidest naised muretsesid malevkonnale 3 täisvarustisega sanitaarpauna ja ühise kodu täiendamiseks ja mugavuse tõstmiseks osalist mööblit, keedu- ja lauanoõusid, lauapesu j. m.

Jaoskonna naised on suurel määral kasutanud ringkonna poolt korraldatud kursusi oma keha kui ka vaimu arendamiseks. Nii on meil kursused lõpetanud: õdesid — 3, esimese abi samariitlasi — 5, kuna tänavusel kursusel, mis veel kestab, 11 liiget end samariitlase tööle ette valmistavad. Peale nende veel on keedu- ja majapidamiskursus, vaibapunumised, käsitöötunnid, võimlemine, rahvatantsud, milledest alati elavalt on osa võetud, ja lõppeks laskeasjandus, mis meelepärast ajavaidet pakub. Kord nädalas kogunesid naised oma koduruumis, nüüd kaitseliidu majas, ringkonna toas, tööõhtule, kus lõbusa vestluse või teadusliku referaadi saatel valmisid nägusad käsitööd, mis hiljem loteriilaudu elustasid ja kaunistasid.

Loodan, et esimene jaoskond oma ülesannete kõrgusel püsib ja tal jätkub energiat kodukaitsetööks tulevikus.

A. Neumanskraft,
I jsk. esinaine.

Põhja malevk. 6. jaosk. tegevusest.

Põhja malevk. 6. jaoskond on üks esimesist naisjaoskonnist Tallinnas; asutatud 31. oktoobril 1925. a.

Jaoskonna loomise mõte tuli tolleaegselt Kalevi malevkonna pealikult härra kapten Tõnsonilt. Posti-telegr.-telefoni ametkond, kus suur naispere, andis ühtlase ja koondatud jaoskonna. Ei olnudki vaja suurt kihutustööd, kui koondus umbes 35 liiget-mõtteosalist ajutise juhatus ümber ja ideest vallutatuid tuli juure uusigi. Oli ka pettunuid, kes pea loobusid, kuid keskmine liikmete arv püsis paari aasta kestes 50 ümber.

Ajutise juhatus asemele valiti peaaline 5-liikmeline proua Jullaga eesotsas, kes on püsinud siiani energilise esinaisena.

Tegutsedes Kalevi malevkonna juures II naiskompanii nime all ei leidnud jaoskond oma liikmeile küllaldaselt tööd ega tegevust, mis olenes peamiselt instruksiooni ja keskorganisatsiooni — isegi teadliku juhi — puudumisest. See esimene elamine oli kui kobamine, ei olnud millestki kindlasti kinni haarata, ei olnud teada naiste ülesandeid ega tegevuspiire. Sellest tuligi siis praegusest seisukohast vaadates õige koomilisi tegutsemisi, näiteks riviõppus meeste eeskujul ja kavatsus õppida õige tublisti püssilaskmist ja omandada kiires korras paraaditlikond. Kuid osa neistki tolleaegseist kavatsusist jäi raha ja võimaluste puudusel läbi viimata.

Et liikmete kaebusi kõrvaldada tööpuudusest, otsis juhatus igasuguseid võimalusi

seisukorra päästmiseks. Samal põhjusel võttis juhatus ka kaalumisele end. 6. malevkonna juhatus ettepaneku tulla üle Kalevi malevkonnast, kus ju nii-kui-nii küllalt oli naisjõudu, 6. malevkonda. Üldkoosolek otsustas ületuleku tarviliseks ning jaanuarikuust 1927. a. olemegi praeguse

Hilja Lipping, 6. jaoskonna juhatuseliige.

Põhja malevkonna liikmed. Alul püsis seisukord peaaegu endisena, sest olime väga ärarippuvad malevkonna tegevusest, ise-seisvaks tegevuseks puudus raha ja palju muid võimalusi. Siiski olime perenaisteks manöövrelil, laskeharjutusil ja abiks korjandusil, loteriide asjade hankimisel ja nende

valmistamisel käsitöödena. Osa liikmeid lõpetas õdede ja esimese-abi kursused, ise korraldasime oma jõul käsitöökursuse.

Hiljem muutus seisukord ka naiskodukaitse keskorganisatsiooni — ringkonna — loomisel, kes sest peale on annud juhtnõure ja korraldanud kursusi ning avanud tegevusvõimalusi. Sest peale on töö üldse ühtlustatud ja pole vaja enam nii palju pead murda raha saamiseks mõnesuguste kursuste korraldamiseks. Aeg-ajalt leiab iga liige endale kohase ala, milles edasi minna. Nii on meil praegu abianndajaid õnnetusjuhtumil, perenaisi, käsitöötajaid ja võimlejad jne. — Jaoskonnas on õige aktiivseid liikmeid, kes igalpool ja alati kõigist naiskodukaitse eluavaldusist osa võtavad, on ka liikmeid, kes perekonna ja muu tõttu jagavad oma abi mõõdukalt.

Moraalselt paranes ka jaoskonna seisukord I ja VI malevkondade ühendamisel Põhja malevkonnaks, kus pealikuks sai härra Fr. Uibopuu.

Praegu on jaoskonna liikmete arv tõusnud 70-ni. Juhatus on püsinud osalt endisena. Sissetulekuid ega väljaminekuid rahhas jaoskonnal ei ole.

Meie Põhja malevkonna 6. aastapäeva puhul ütleme palju tänu oma juhtidele ja eriti pr. Uibopuule, kes on nii suureks abiks meie tegevuses ja ettevõteteis. Ja tunneme ise väga hästi, et peaksime olema vastuvõtlikumad sellele, mis meile paku-takse.

Hilja Lipping.

Mälestusi I malevkonna tegevusest.

1. XII 1924.—1. III 1929.

Tõsine katsumishetk tiivustas I politseirajooni kodumaapoegi uuesti kaitsetööle. Haarati õhinaga relvade järele ja suunduti uuesti 1918. ja 1919. a. valitsevasse õhk-konda. Nimetatud aastail organiseeritud kaitseleidiüksuste likvideerimine, samuti ka hilisemal aastail toimetatud koondamised polnud siiski vanemaid kaitselehtlasi valvelolu alal surmale suigutanud, vaid üksikuile ustavamaile oli hoiule antud relv tarvitamiseks vajalises olukorras. Alguse moodustasid need, tulid vabatahtlikult ühes relvaga ja andusid tööle.

Jaoskonna pealikuks määrati sõbralik, ühteoidev, tasase iseloomuga endine 1918. a. kaitseleidi rajooniülema hra K. Busch, abiks tuldpuraskav, humoririkas hra Julius Tomson, kelle reisimatkad küünivad Ameerikani. Rajooni tsentrumiks osutus I politseijaoskond eesotsas vastutuleliku kommissar Plingiga. Peaaegu iga päev registreeriti uusi juuretulijaid, patrulliti, käi-

R. Valter, kompaniipealik.

di vahtkonnas. Jaoskonna aluseks osutus aga vanade 1918. ja 1919. a. kaitselehtlaste kaader, kes enamuses tänapäevani elanud kaasa kõik malevkonnas esildunud muuted, olles noortele oma aktiivsuse ja mehisusega eeskujuks. Jäi püsima vana sool, kelle purustamata terakesteks osutuvad veel praegugi kaitselehtlased G. Linholm, J. Bauman, I. Janson, Pank, Kana, Raavik, Johanson, Kallas, Reinson ja teised.

Tallinna maleva organiseerimisel jaanuaris 1925. aastal nimetati ülalmainitud koondis I malevkonnaks. Et seekordset rasket politseitööd mitte segada, samuti arvestades ruumide kitsikusega, asus malevkond Kopli t. nr. 4 asuvasse lukusepatöökotta, kuhu agar majandusisa ja tookordne aktiivsem mees hra Kallau oli soetanud malevkonnale ruumikese varustatuna väikese koksahjuga. Ruumide kasutamise tõttu kannatasid muidugi hra Kallau töökoja huvid, kuid mees lõi käega asjale,

kodukaitse huvid seisid temal esirinnas.

Jaauarikuus, arvatavasti 25. või 26. päeval, ühel õhtusel tunnil, kus pealik Tõnis Tirman esmakordselt teatava autundega esines mundris ja Julius Tomsoni jume väljendas tõsidust, sündis malevkonna rivi-line jaotus kompaniidesse. I kompanii pealikuks määrati seni malevkonda majanduslikult toetav hra Valdov, II kompanii pealikuks R. Valter ja III komp. pealikuks al.-kpt. K. Liibant. Viimase iga kanda sarnast posti oli kõige lühem. Erateenistuses esildunud äparduste tõttu väbastati ta kohalt ja malevkonnast. Hra Valdov osutub praegu sanitaarpealikuks, kuna pealik Valter endist kohustust kannab. Oma ruumes õnnestus töö. Korraldati nii vana-dele kui noortelegi kaks korda nädalas rivi-õppusi näitusaias, hiljem meriväe ekipaažis. Peab otsekoheselt mainima meriväe ekipaaži vastutulelikkust I malevkonnale, kes avas võimaluse õppimiseks, andes õppejõude, isegi õppeabinõud. Aktiivse avitaja ja toetajana figureeris meriväe-ltn. Saamon, kes malevkonnale osutus esialgu ainsaks vabatahtlikuks õppejõuks ja sideteguriks meriväe ja kaitseliidu vahel. Õhtuil korraldati pealikuile tunde kaitseväe määrustikkudega tutvumiseks, kursusi, kus jällegi juhatajana tegutses ltn. Saamon. Korraldati laskeharjutusi Paljassaarel meriväe laske-tiirul ja Kalamaja tiirul. Viimane osu-tub praegugi I pataljoni koduseks laskera-jaks. Vabastatud III komp. pealiku ase-mele kinnitati uueks pealikuks üliõpilane Anton Pank.

Mitte ainult rivi-, vaid ka majandusalal kasvas vabatahtlikkude koondis. Veteraanid hra Linholm, I. Bauman, J. Leesman, V. Vunder ja teised aitasid selleks jõudumööda kaasa. Hoogsalt tegutses ka praegu Austraalias viibiv hra Kauss, kes oli esimese peo mõtte algataja ja selle aktiiv-seim teostaja.

1926. aastal lahkus malevkonna pealiku kohalt vana veteraan hra Busch ühes oma abi pealik Tomsoniga. Esimese lahkumist põhjustas hädine tervis ja ajapuudus, kuna pealik Tomson valmistus ette Ameerika sõiduks.

Asetäitjaks kinnitati lipnik Jaanimägi, kelle juhtimisel tegutseti jälle täie andumusega. Malevkond muudeti kaheks kompaniiks. I kompaniid juhtis pealik G. Neumanskraft, II kompaniid pealik Valter, kuna III kompanii pealik Pank kinnitati malevkonna adjutantiks kohustusega juh-tida propagandaala. Korraldati kursusi, kus mitmekülgselt sõeluti küsimusi, millis-tega oleme nii tihedalt seotud. Pealik Jaanimägi pani erilist rõhku sõjaväelise külje kinneldamiseks malevkonnas. Korraldati esimene lahinggranaatide loopimine Stroo-mi rannal, samuti teostati ka esimene sala-

jane häirekatse, kus siis esmakordselt kell 2 ajal öösel tutvus malevkond oma kind-raliga.

Erukoha ja perekonna muudete tõttu lah-kus pealik Jaanimägi, tema kohale määrati maleva poolt uus pealik — hiljuti kaitse-väest vabanenud ohvitser, kes juba ametis-se astumise päevast peale küllaldaselt ei osanud kohaneda kaitseliidu õhkkonnaga. Tekkisid tõsised lahkumised nii pealikkonna kui ka juhatusega. Järeldus, peakoosole-ku poolt valitud juhatuse ei leidnud tunnus-tamist tema poolt. Valitud juhatuse ase-mele kutsuti kandidaadid. Korraldati ta-gajärgedeta mitmekordset kontrolli, isegi

ja kindlustatakse majandust. Puhk ja Po-jad, samuti „Rauaniit“ ja teised rajoonis asuvad tööstused toetavad malevkonda. Linholmi plekitööstus varustab malevkonda mitmesuguste tarvisminevate esemetega, samuti toetab malevkonda järjekindlalt vooditööstus Möllerson, aidates rahaliselt ja valiku toodanguga loteriide korraldami-sel. Hiljem seltsivad rahalistele annetus-tele veel võistlusauhinnad, karikad, hra Linholmilt, kalatööstureilt Vunderilt, Lees-manilt ja Baumanilt, endise „Volta“ vab-riku direktor Stargilt, Riigi trükikoja ju-hatajalt, isegi kaitseliitlasilt. Võistlevad kompaniid, rühmad. Huvi asja vastu kan-

Noorterühm Valdeki laske-tiirul.

Meeste rõõmsatel nägudel peegelduvad selgesti võistluse mehised tulemused.

kohtuliku revisjoni juhatuse ja malevkon-na tegutsemise üle, pealikut Valteri ja Pank'i alusetu väbastamise üle ametikohilt, isegi soovi üle viimastelt võtta ära relvad ja heita nad malevkonnast välja kui malev-konnas maksva korra vastu töötajad.

Säärane olukord tingis passiivsuse, isegi soovid malevkonda likvideerida. Mitmete koosolekute, vaidluste ja selgituste järele järgnes maleva pealiku otsus, millega va-bastati pealik kohalt.

Vahepeal oli malevkonna staap soorita-nud järgmised marsruudid: Kopli t. nr. 4, sama t. nr. 2, sealt Vana-Kalamaja t. nr. 11, jällegi Kopli t. 22 ja viimaseks resi-dentsiks oli ja jäi kuni ühendamiseni Va-na-Kalamaja t. nr. 4. Siin alustas malev-kond end. I komp. pealik G. Neumanskrafti juhtimisel sirgjoonelist kodukaitse tööd, sooritades harjutusi, võistlusi, taktikalisi õppusi lahtisel maastikul ja tänaval, pidu-sid, koosviibimisi, jalutuskäike jne. Teh-tud töö ise tõmbas seltskonda kaasa. An-netatakse ergutuseks auhindu võistlejaile

dis vilja — I malevkond võis leida konsta-teerimist teistelt. Korraldatakse kava-kindlalt häirekorraldust. Asutatakse ma-levkonna juhtivamast organist, pealikkon-nast, pealikutekogu oma traditsioonidega. Teostatakse tseremooniat uute kaitsema-levlaste vastuvõtmisel, pealik Pank isegi õpetab noortele ülalpidamiskombeid, vane-mad kaitseliitlased ühes rajoonis asuvate vanemate kodanikkudega tunnustavad ma-levkonna tööd annetades kaitseliidu 11. aastapäeval tänuks tehtud töö eest vää-rtuslikud hõbekibud pl. Buschile, Neumans-kraft'ile ja Valter'ile — annetades samuti malevkonnale rea võistlusauhindu.

1928. aastal levitati I malevkonnas ühen-damise mõtet mõne teise suurima malev-konnaga, esialgu ei leidnud see küllalda-selt poolehoidu, kuid hiljem saadi aru ühi-nemise tähtsusest ja 11. märtsil 1929. a. liideti maleva pealiku käskkirjaga I ja VI malevkond üheks tugevaks tervikuks — Põhja malevkonnaks.

VI malevkonna arenemiskäik.

Meie kodumaa — pärast vabadussõda — raskeimal hetkel, 1. detsembril 1924. a., sündis uuesti kaitseliit. Ei olnud mässukatse veel surutud maha, kui juba vanad kaitseliitlased, kellel olid relvad käes, kogunesid pealinna kaitsele. Kuid nende read olid hõredad, mis sundis vanu tegelasi oma tutvusringkonnast juurekasvu otsima kaitseliidule. Muuseas pöördui üleskutsega ka suuremate Tallinna äride poole soovitada äriteenijalle astuda kaitseliidu ridadesse. Üleskutse leidis elava vastukaja ja juba kella 10 paigu kogunesid Pühavaimu tän. nr. 11 politsei VI jaoskonda suuremad ja väiksemad äriteenijate salgad ja üksikud isikud. Registreerimist toimusid endine k.-l. VI jaoskonna ülem Eduard Romann, tema abi Eduard Tambek ja rajooniülemad Jaan Zimmermann, Kristjan Lasn, Rudolf Masing ja Karl Stempel. Seega pandi alus VI malevkonnale.

Ei või siinjuures jätta mainimata politseiametnikkude seas teatud ärevust, mille tekitas suurearvuline tundmatute isikute ilmumine politseijaoskonda. Nii siirdus muuseas Gahlnbäcki firma omanik ühes seitsme ametnikuga samal päeval kella 11 paigu VI politseijaoskonda, et kaitseliitu astuda, kuid peeti kinni kordniku poolt Pühavaimu kiriku juures põhjusel, et säärasel suurel salgal ei olewat lubatud korraga minna jaoskonda. Ainult samas valvekorral olijate härrade K. Lasn'i ja Karl Stempel'i vahelesegamine ja soovitus võimaldas lõppude-lõpuks läbipääsu. Samane lugu kordus nende härradega õhtul kella kuue paigu Tartu maanteel linna komandantuuri ees, kuhu nad sõitsid kahe autoga püsse võtma vastu. Pärast pikemaid selutusi valvel oleva sõduriga saavutati luba komandantuuri sisse astuda. Saades püsid, pöördui otsekohe VI jaoskonna staapi Pühavaimu tänavale, kus asuti patrullide ja postide teenistusele, mis sugugi kerge ei olnud, sest tegelased pidid ju päeval olema ametis ja ööl vahiteenistuses. Peale patrullis-käimise tuli veel kottpimeduses toimida läbiotsimisi. Paksus Margaretas, Näituseaias, Viru-, Harju- ja Rannaväravamägedel, missugused iseäranis raskeks osutusid seetõttu, et meeste puudusel säärase ülesannete läbiviimiseks võidi määrata ainult 4—5-mehelisi salku. Sellele vaatamata läbiotsimiste tulemused olid head; sageli oli peetud kinni kahtlasi isikuid rohkem kui otsijaid, ja kuigi nende hulgas leiti ainult mõni poliitiliselt kahtlane isik, siis oli muude kuritegude pärast tagaotsitavaid seda rohkem. Nii-nimetatud „puhketunnid“ ei olnud ka kuigi mugavad, sest ruumid politseijaoskonnas olid äärmiselt kitsad ja tuli politseiametnikel, kaitseliitlastel ja areteeritud samades väikeses tubades viibida koos. Põrandal istusid või

lamasid teenistusest mõneks tunniks vabanenud kordnik, ärimees-kaitseliitlane, areteeritud kahtlaste kommetega naine ja kuski puiesteel kinni peetud pätt; samas toimetati ülekuulamisi, kirjutati protokolle, seati kokku vahtkondi ja võeti patrullivanemate ettekandeid vastu. Tuli ka ette, et politseiametnik asus üle kuulama kaitseliitlast, pidades teda vahialuseks, ja

Erhard Hasselblatt, kompaniipealik.

patrullivanem äratas magava areteeritu, et minna temaga patrulli. Selles alalises askeldamises ja liikumises tuli teha ka kõik k.-l. kantselleitöö: jaoskonna liikmete nimekirjade pidamine, aadresside, püsside, tunnistuste numbrite jne. sisseseadmine, patrullitunnistuste väljakirjutamine, järgmiste päevade vahtkondade kokkuseadmine, kutsete kirjutamine jne., mis ka korrapidaja-rajoniülema kohustusse kuulus. Vaatamata raskusile edenes töö siiski ja malevkonna liikmete arv kasvas päevast päeva, nii et 5. dets. samas politseijaoskonnas peetud juhatuskoosolekul tuli rajoniülemate arvu suurendada kuue peale ja lubada neile valida endale abisid. Selle tagajärjel kujunes juhtiv koosseis järgmiseks: jaoskonnaülem Eduard Romann, abi Jaan Zimmermann; rajoniülemad: Kr. Lasn, Rudolf Masing, Arnold Öhr, August Abram, Johan Paalmann ja Bernhard Seedorf ja abid Erhard Hasselblatt, Heinrich Valdmann, Johan Tusti, August Keisermann, Paul Rossmann ja Reinhold Reichmann. Jaoskonnaülema senine abi Eduard Tambek ja rajoniülem Karl Stempel astusid tagasi hädise tervise pärast.

K.-l. tegevus seisis nüüd peamiselt patrulli- ja vahtkonnateenistuses, milleks 40—50 kaitseliitlast öösiti tegevuses olid. Kohused täideti väga korralikult ja väga

harva tuli ette, et teatamata jäädi ilmumata. Iseäranis suure sümpaatia omas vahtkond härra riigivanema majas, sest seal kostitati valvel olijaid teega ja võilevadega ning kordamööda ainult ühel mehel tuli olla ärkvel. Ja kes ei soovinud maitsta riigivanema leiba! Kuid see aukestis ainult mõni nädal. 3. jaan. kaotati ka patrullid ja ainult 3-meheline vahtkond kahe vahetusega jäeti malevkonna staapi alles. Samal päeval moodustati endiste rajoonide asemel 4 kompaniid ja nende pealikuks määrati ajutiselt härrad Edgar Teslon, Erhard Hasselblatt, Rudolf Masing ja August Abram, kuna jaoskonna operatiivjuhiks määrati res.-lt. E. Teslon.

4. jaanuaril 1925. a. tuli Sõdurite Kodu saalis kokku malevkonna esimene üldkoosolek, kus ajutise põhikirja järgi pidi valitama juhatus. Malevkonna nimekirjas seisvast 160 liikmest ilmus 126. Juhatusse valiti härrad R. Reichmann, J. Tusti ja G. Gahlnbäck ja asemikeks J. Paalmann, A. Pachel ja Ed. Tõnisson, peale selle valiti veel revisjoni- ja distsiplinaarkomisjoni, millest viimane vist kunagi pole astunud tegevusse. Malevkonna pealik teatas muuseas, et eelmisel päeval tema poolt kompaniipealikuks määratud isikud maleva pealiku kol. Raudvere poolt kohtadele on kinnitatud. See kutsus esile ägedaid vaidlusi. Protestiti selle vastu, et kompaniipealikuks olid määratud mitte ohvitserid, nõuti „ümbervalimist“. Siin segas kol. Raudvere vahele: „Meil ei ole maksev kommunistlik kord, vaid meie võitleme selle vastu. Põhikirjale vastavalt ülemaid ei valita, vaid need määrab malevkonna pealik ja nad kinnitatakse minu poolt. See on tehtud!“ Sellele ei julgenud keegi rääkida vastu. Malevkonna pealik härra Romann lubas siiski neid soovet edaspidi kompaniipealikute abide määramisel võtta arvesse, mida ta ka tegi, kuid see ei annud loodetud tagajärgi, sest ainult mõned neist on seni kohtadel püsinud.

12. I otsustas juhatus malevkonna väljaminekute katteks panna toime korjanduse ja korraldada peo. Õppusteks paluda linnavalitsuselt luba pritsimaja kasutamiseks, mis ka saadi. Õppusi juhtis lt. (praegu kapten) Hansen ühes allohvitseridega, samuti ka Tondi lasketiirudel korraldatud laskeharjutusi.

19. I asus malevkonna staap Kuninga tän. nr. 2 üüritud ruumesse. Samal päeval seal peetud juhatuskoosolekul harutati muuseas mundriküsimust ja leiti otsustarbekohaseks ühtlustada seda kaitseväge omaga nii vormi kui ka värvi poolest, kuid võttes arvesse, et kaitseministeerium seda ei pooldanud, jäädi peatuma halli mundri juures. Järgmisel päeval pandi malevkonna

kassale alus, nimelt annetasiid juhatusliikmed Romann, Zimmermann, Tusti, Gahlbäck ja Reichmann igäuks 3.000 marka, seega võis laekahoidja hra Gahlbäck sel päeval seni puutumata kassararamatuisse esmakordselt sisse kanda 15.000 marka tuluna.

30. jaan. korraldati Estoonia kontsert- ja punases ning valges saalis kontsertaktus balliga, härra Hartius Möleri üldjuhatusel. See pidu, olles esimene k.-l. poolt korraldatuist, kandis suurejoonelist ilmet. Oma osavõtuga austasid pidu valitsuse, riigikogu, diplomaatliku korpuse, kaitseväge ja seltskondliikude organisatsioonide ning äriliste suurettevõtete esindajad. Tagajärg oli ootamatult suur ning andis puhta sissetulekuna Mk. 244.617.—, millega malevkond kõik oma kulud kattis kahe aasta kestes, sealjuures malevale ja orkestrile suuremaid toetusi andes.

23. ja 24. veebruaril võttis malevkond peaaegu täies koosseisus osa Läti presidendist vastuvõtust ja vabaduspäeva paraadist.

Juhatusel koosolekul 2. IV tegi malevkonna pealik teatavaks, et Toompea malevkonna asutamise ja elukoha järgi teistesse malevkondadesse üleviimise tõttu osa VI malevkonna liikmeid lahkub, mispärast 4. kompanii tuleb likvideerida. Ülejäänud malevlased jagati 3 kompaniisse ja nende pealikuks määrati, arvates 1. veebruarist 1925. a.: I komp. pealikuks res.-lt. E. Teslon, abiks P. Sedorf, kes aga kohta vastu ei võtnud ja hiljem kaitseleidust lahkus; II kompanii pealikuks res.-kapt. Hans Mickvitz, abiks veltveebel E. Hasselblatt, ja III kompanii pealikuks R. Masing, abiks res.-lt. Arved Johannson. Selle ümberkorralduse järele jäi malevkonda 185 liiget.

14. V kutsuti kokku malevkonna liikmete üldkoosolek pritsimaja saali, kuhu ilmus 94 liiget 176 nimekirjas seisvast. Asuti vahepeal valitsuse poolt kinnitatud uue põhikirja alusel valima juhatus. Juhatusliige härra R. Reichmann, kui välismaa alam, oli sunnitud vormilistel põhjustel tagasi astuma. Tema asemele valiti juhatusse praegune malevkonna pealik Friedrich Uibopuu, millega tema tagajärjekas töö kaitseleidus algas. Teised juhatusliikmed, härrad Tusti ja Gahlbäck, valiti ühel häälel tagasi, samuti ka asemikud Pachel, Paalman ja Tõnisson. — Sama koosoleku päevakorra punkt: distsiplinaarmääruste vastuvõtmine ja maksmapanemine tekitas ägedaid vaidlusi poolt ja vastu. Seletati muuseas, et kaitseleidus kui seltskondlikus organisatsioonis ei olevat kohane panna maksma sõjaväelise iseloomuga distsiplinaarmäärusi, kuid lõpuks võeti määrustik siiski ühel häälel vastu. Kuigi määrustikku tegelikult ainult mõnel juhtumil tarvitusele võeti, oli temal siiski õige tähtis moraalne mõju. Ehk küll määrustik mõne aja pärast trükitult igale liik-

mele kätte anti, ei võetud vaevaks teda läbi lugeda, mispärast tema mingisuguseks tundmatuks, ähvardavaks koletiseks muutus, mille mainimisest jatkus, et korra vastu eksijaid taltutuda. — Määrused olid kokku seatud pealik Zimmermann'i poolt Soome kaitseleidude vastavate määruste põhjal, neid pehmemdades ja meie oludele kohandades.

14. VI korraldas malevkond ühes eskadroni ja orkestriga väljasõidu Saku-Tammemäele, mis aga vihmase ilma tõttu ebaõnnestus ja oldi sunnitud peamiselt restorani kitsal rõdul ja väikeses saalis koond-

lahkus varsti malevkonnast. II kompaniis jäid pealikuks res.-kapt. H. Mickvitz ja E. Hasselblatt.

14.—22. septembrini viibisid malevkonna pealik ja abi, I kompanii pealik ja abi ja II kompanii pealik kaitseväge Otepää manöövrelil, mille puhul II kompanii pealiku abi E. Hasselblatt malevkonna pealiku kohuseid täitis. Et pealinnas sel ajal väeosi ainult väikesel arvul oli, tuli malevlasil kõvendatud valveteenistust öösiti ka tänavail kanda.

22. X tuli malevkonna staabil k.-l. majast ruumi teiseks otstarbeks tarvitamise

Valdeki võistlusväljal.

Ootamas kehakinnitust.

Oh perenaine, silmapilk
Too mulle aida veel üks silk...

ma. Siin avanes malevkonnal esmakordselt võimalus oma lugupeetud kõrgemaid juhte, k.-l. ülemat kol. Roska't ja maleva pealikut kol. Pinka't, ühes abikaasadega endi keskel tervitada ja nendega lähemalt tutvuda. Et kaasatunud malevkonna jõukamad liikmed tähtsa osa kuldest enda kanda võtsid, läks korda väljasõidu aruanne 4505-margalise ülejäägiga lõpetada.

15. VI kolis malevkonna staap maleva pealiku kol. Pinka lahkel kaasabil k.-l. majas Kaarli tän. 8 tasuta tarvitada antud ruumi, millega võideti 6000 marka üürimaksu arvel. — Seni oli malevkonna sekretäri kohuseid täitnud malevkonna pealiku abi hra Zimmermann, kuid alaliselt kasvav tegevus käis temale üle jõu, mispärast 17. VII maleva sekretäriks palgati staabi kirjutaja Aleksander Ems.

3. IX likvideeriti I kompanii, jaotades meeskonna II ja III kompanii vahel ära ja nimetades ümber viimase I kompaniiks, mille pealikuks määrati hra R. Masing ja abiks res.-lt. A. Johannson, sest senine I komp. pealik hra Teslon astus tagasi ja

tõttu lahkuda ja ta asus Vene tän. nr. 3, kus endale kaks tuba üüris.

15. XI maleva aastapäeva puhul korraldatud häirest, tõrvikutega rongkäigust ja paraadist võttis malevkond umbes 75% koosseisus osa. Eelmisel öhtul Soome kaitseleidude ülema eversti Malmberg'i vastuvõtukuks sadamas rivistatud aukompaniid juhtis malevkonna I kompanii pealiku abi Siinjuures tekkis tal väike arusaamatus, nimelt vastas everst Malmberg pealiku raaportile sõnadega „Kietos paljo“, milliseid pealik, Soome keelt mitte tundes, endale tõlkis aukompanii meeskonna arvu kohta käiva küsimusena „kui palju“ ning kordas raaporti. See tekitas muidugi teatud arusaamatuse. — Võib olla, et säärase juhtumite ärahoidmiseks nüüd Põhja malevkond otsustanud on oma pealikuile ja malevlasil lähemas tulevikus toime panna Soome keele kursusi.

1. XII lahkus oma palvel ametist malevkonna sekretär A. Ems ja tema asemele palgati maleva sekretär Karl Pullmann. Käskkirjaga 18. XII vabastab ma-

levkonna pealik II kompanii pealiku H. Mickvitz'i oma palvel pealiku kohustest, määrates kohustetäitjaks kompanii pealiku abi E. Hasselblatti ning abi kohustetäitjaks sama kompanii I rühma pealiku Georg Dahlke.

Seega lõpeb VI malevkonna esimene tegevusaasta, mille jooksul 34 juhatus- ja 2 üldkoosolekut peeti. Selle aja kestes lahus malevkonna tegevuse arendamine peamiselt malevkonna pealiku ja juhatuse õlgadel, kuna alluvad pealikud sagedasti ümberkorralduste tõttu õieti tegevusse astuda ei saanudki. Korraldati küll mitmesuguseid õppusi ja laskeharjutusi, kuid puudusid tarvilised abinõud ja juhtnõõrid. Tähtsamaks algatuseks sel aastal oli maleva poolt korraldatud jaopealikute kursus, missugune alles järgmisel, 1926. aastal lõppes.

1926. aasta kannab juba suurejoonelisemat ilmet. Julgetakse astuda puhtsõjaväelisele pinnale. Esimeseks väljenduseks suunas on 17. I korraldatud kahepoolne taktikaline väli- ja tänavõppus I ja VI malevkondade vahel Nõmmel. Vaatamata õppuse lahingvaenlusele osutus see esimeseks tutvus- ja sõprussidemeks nende mõlemate malevkondade vahel, mil kaudselt tulemuseks oli kolme aasta pärast mõlema malevkonna liitumine.

Juhatuses koosolekul 11. III teatas malevkonna pealik, et härra Kabal malevkonnale on kinkinud 45 paari Unioni vabrikuga saapaid väljajagamiseks malevlaste vahel, mida suurima tänuga vastu võetakse. Kuulujuttude järele olevat annetus sündinud kahe tuntud ärimehe vahel tekkinud üli lepituseks. — Oleks soovitatav, et kõik ärimeeste vahel tekkinud vastolud sarnasel teel lahendataks, siis kujuneks tulevikus kaitseliitlaste mundritega varustamine tõenäolisemaks. Kuid sellele juhtumile järgnenud aastad on näidanud, et ka sel viisil mundrite soetamine vaevalt teostub.

27. III lõpetasid 14 pealikut malevkonnast maleva poolt eelmisel aastal alatud jaopealikute kursuse.

15. IV peeti k.-l. majas aastapeakoosolek. Ilmunud oli 46 liiget, mistõttu kvorumil puudumisel koosolek poole tunni võrra, vastavalt põhikirjale, edasi lükati. Juhatus valiti endises koosseisus tagasi. Malevkonna eelarve oli tasakaalus 290.577 margaga.

21. IV algas maleva korraldatud rühma-pealikute kursus, millest peaaegu kõik malevkonna vastavad pealikud osa võtsid. Seega tehti jällegi samm edasi pealikute kaadri loomises.

29. IV korraldas garnisoniülema õise häire sireenide abil, mispuhul umbes 87% liikmeid välja ilmus.

16. V korraldas maleva pealik esimese laskevõistluse malevkondade esindusgruppide vahel, milline määrati koosseisus: J.

Roosileht, A. Zimmermann, K. Grohmann, H. Wellner, F. Uibopuu ja E. Hasselblatt. Grupplikmiskel auhinda ei võidetud, kuna üksiklaskmisel K. Grohmann 4. kohale ja J. Roosileht 6. kohale tulid ja auhinnad omandasid.

Suve vältel piirduti üksikute laskeharjutustega ja vahtkondadega k.-l. staabis ja võeti umbes 50%-lises koosseisus k.-l.-päeva paraadist osa.

Malevkonna liikmete arv kõikus 180 ümber, kusjuures suur protsent langes vanemaile härradele, kes arusaadavalt k.-l. tegevusest kõige elavamalt osa ei võtnud. Et tegevust malevkonnas elustada, pöördui kodanikkude poole üleskutsetega astuda kaitseliitu, kuid suurt tulu see ei toonud. Siis tekkis 2. kompanii pealikul mõte asutada kompanii juure noorterühm. Saades selleks malevkonna pealikult loa, asus ta selle kavatsuse teostamisele ja 16. IX võis ta esimesed 20 Saksa reaalkooli õpilast juhatusel vastuvõtmiseks esitada ja 7. X järgnesid 11 ja 26. XI 10 õpilast mitmeist koolidest. Et see algatus nii häid tagajärgi andis, tuleb peamiselt 2. kompanii jaopealiku, kooliõpetaja härra Karl Steinberg'i, arvele panna, kes väga hoogsalt temale usaldatud noorterühma moodustamisele asus. Ei tohi jätta mainimata Tallinna Saksa reaalkooli direktori A. Spreckelsen'i teeneid sel alal, kuna tema oma kooli vanemaile õpilastele kaitseliitu astumist väga soojalt soovitas, mille tulemusena 32 selle kooli õpilast malevkonda astus. — Selle rühma koosseis muutus küll meeskonna suhtes igal aastal, kuna noored lõpetades kooli kaitsevärke lahkusid, kuid tekkinud huvi kaitseliidu vastu püsis, mille tagajärjel rühma alati uute juuretuli-jatega võidi täiendada.

Noortele korraldati rohkesti teoreetilisi õppusi ja peaaegu igal pühapäeval Juhkentali lasketiirul laskeharjutusi, milliseist osavõtt oli ennenagemata elav. Paistis silma, et noorte kaitseliidu-tööle rakendamiseks õiget teed käidi.

5. IX korraldas maleva pealik esmakordselt suurema taktikalise õppuse Iru ümbruskonnas, millest elavalt osa võeti. — Kuid see õppus oli ainult eelmänguks suurejooneliselle lahingõppusele, mis leidis aset 9. ja 10. oktoobril Tallinna ja Keila vahelisel maa-alal, Tallinna ja Harju malevate vahel. — Vaatamata ebasoodsale ilmale — sadas vihma juba Tallinnast väljaastumisel — oli osavõtt õige suur. Malevkonna 2. kompanii moodustas maleva luureüksuse. Saadud ülesande läbiviimiseks saadeti teda 2 veoautol peajõust ette. Kuid halva tee ja autode halletsemisväärses seisukorra tõttu jõuti väga aeglaselt edasi ja saabuti tegevuse lähtekohale, Harku asundusse, alles pimeduse tulekul. Püüti küll ülesannet täita, kuid õnnestus see ainult osaliselt. Iseäranis raskendas tege-

vust asjaolu, et luurele juurekomandeeritud jalgratturite rühm pimeduses ja maanteede sügavas poris täielikult teguvõimetuks osutus. Mehed kandsid jalgrattaid seljas, sest savine pori pani rattad kinni. — Raskustele vaatamata püsis malevlasis hea lahingutuju ja järgmisel hommikul jätkati edukalt pealetungi. Ainult mõned härrad, kes koduseist oludest ei soovinud loobuda ja mugavuse tagamiseks tekke, patju ja linu olid kaasa toonud, oigasid selle koormatuse all. Neil tuli arusaadavalt teiste pilgete all kannatada, küsiti neilt, miks siis voodikapid kaasa võtmata on jäetud, või pakuti kõiksugu mööbleid ja nõusid „magamista“ korrapäraseks sisseseadmiseks. Tänu neile! Ka nemad aitasid, kuigi tahtmata, tuju tõstmiseks kaasa. Iseäranis heas tujus olid noored. Tuleb meeles panna, kui malevkonna pealik taevast nagu kapaga valatud vihma käes soisel heinamaal kuhjades vahel edasilikumise käsku ootavate noorte juure astus ja küsis, kas külm ja vihm neile liiaks ei lähe. Oh ei! — oli vastus — peaks aga vaenlasele ligemale saama, et teda tule alla saaks võtta. — Ja õhtul, saabudes rongiga Tallinna, ütles järsku üks noortest: „Et aga keegi haigeks ei jää, muidu vaenemad ja koolijuhatus teist korda ei luba manöövrise minna.“ Ja ei jäädud ka haigeks.

Eeltoodu täienduseks olgu alljärgnevalt väljavõte maleva pealiku käskkirjast nr. 34 21. oktoobrist. „Malevlased! Keila manöövril on möödas. Raskused, mis sellega olid seotud, hakkavad unuma, kuid ei unu see vaim, see energia tõus, mida mees- kui ka naismalevlased kogu manöövril kestes avaldasid, vaatamata ilmastiku vesisteletu tujudele ja teiste takistustele. Mõnigi mees sattus traataia otsa, rebides oma riideid kui ka käsi, kuid see meeoleu ei rikkunud, tuska ei teinud — see oli paratamatus, millele manöövril läbi ei saa.

Manöövrile väljatulnud malevlaste arv oli 45% maleva koosseisust, mida tuleb lugeda väga heaks protsendiks, kui arvestada kõiki takistusi, mis malevlasi ette tulevad vähegi kauema linnast väljasolekul. Võin kindel olla, et tõsise korral väljatulijate arv oleks olnud kaks korda suurem ja ka vaimustus ei oleks olnud halvem kui manöövril valitses.

Täna kõiki õppusist osavõtjaid, kes oma tegevusega näitasid, et manööver oli nende jaoks kokkuvõtlik ülevaade nende seni kogutud teadmistest. Manööver näitas, et osavõtjad on oma ülesandeid tõsiselt võtnud, tõsiselt läbi teinud tarvilised eelõppused ja lahjutused. Nende peale võib kindel ja julge olla.“

28. X astus koha pealt tagasi I kompanii pealik R. Masing, tervislikel põhjusil, jäädes edasi malevkonda malevlaseks. Tema asemele määrati tema senine abi, res-

ltn. A. Johannson, ja abiks senine rühma-pealik Ed. Tõnisson.

Aasta jooksul oli malevkonnal läinud korda muretseda endale toetajaid-liikmeid, kes lubasid iga kuu teatud summa malevkonna heaks maksa. Kahjuks aga selgus õige pea, et küll lubadus nende poolt oli antud, kuid täitmise viivitati igasugusel põhjusil. Malevkond oleks võinud oma igaaastase eelarve olemasoleva kapitali protsentidega ja toetajate-liikmete maksudega täiesti tasakaalus hoida, kuid, nagu öeldud, et viimased oma kohuseid õige ebatäpselt täitsid, osutus see võimatuks. Nii jäi malevkonnal 1926. aasta jooksul toetajailt liikmeilt saamata 96.000 marka, mis-sugune summa ajajooksul korstnasse tuli kirjutada.

Juhatus oli sel aastal pidanud 19 koosolekut, missugune asjaolu võrreldes eelmise aasta koosolekute arvuga näitab, et malevkonna tegevus oli organiseerunud ja juhtimine juhatusele läinud üle pealikute kätte, nagu see ka loomulikult peab olema.

17. I 27 tõi malevkonda väga tähtsa koosseisulise muudatuse, nimelt suurenes ta ühe kompanii võrra Kalevi malevkonnast ületulnud postiteenijate kompanii tõttu, milles ületuleku päeval 54 liiget oli.

22. I võeti vastu malevkonna juure Kalevi malevkonnast naiskaitseliitlaste 2. kompanii (posti naisametnikud) esinase pr. Julla juhatusel. Seega oli VI malevkond endale ka naiskodukaitse rühmituse saanud, kes edaspidi hoolitses edukalt malevkonna toitlustamist laskevõistlustel ja õppustel ja ka pidude korraldamisel hoogsalt kaasa aitas.

Vahepeal oli juhatusliige härra Uibopuu astunud samme ka I kompanii juure noorte rühma loomiseks. Leides Tallinna poeglaste humanitaargümnaasiumi direktorilt härra Kuusik'ult kindlat toetust sellele algatusele võis härra Uibopuu 4. IV 27. a. juhatusel 26 selle kooli õpilaste soovivaldust malevkonda astumiseks esitada. Selle rühma pealikuks kinnitati hra F. Uibopuu, kes oma meeskonnaga igati kaasa elades kindla ja hästi korraldatud üksuse moodustas.

14. IV peeti järjekorraline malevkonna üldkoosolek k.-l. majas. Koos oli 61 liiget. 1927. a. eelarve tasakaalustati 250.712 margaga, ja valiti tagasi juhatus ja revisjonikomisjon endises koosseisus.

18. IV korraldas malevkond „Estoonia“ saalides peo, ajajooksul tühjenenud laeka täiendamiseks. Ka seekordne pidu õnnestus ja andis puhastulu 221.867 marka. Jälle võidi mõneks ajaks julgelt tulevikku vaadata ja usk kaaskodanikkude toetusse oli süvenenud.

28. IV läks korda maleva kaudu 100

pruugitud Inglise sinelit ja 100 samasugust frençi saada, hinnaga mk. 165.— sineli ja mk. 70.— frençi eest, millise hinna eest neid ka malevlasile edasi anti.

22. V ärapeetud maleva laskevõistlustel tulid malevkonnast kohtadele üksikvõistlustes ja said auhindu: G. Jakobson — 2. kohale ja K. Grohmann — 3. kohale.

Jaanipäeval Leetse asunduse lähedal maleva poolt esmakordselt korraldatud laagrist ja õppusest võeti küll osa, kuid õige piiratud arvul.

1. VII vabastati kohalt malevkonna sekretär K. Pullmann, kelle asemele 20. VIII teenistusse palgati maleva sekretär Arnold Tähe.

See aasta viis malevkonna ridadest igavesele puhkusele kaks vanemat ja aateli-

K.-l. peastaabi vahikirjaga 14. I 28. a. nr. 92 kinnitati malevkonnale juriidilise isiku õigused.

21. II võeti vastu juhatuse poolt malevkonna kulul tellitud 48 vormimütsi ja otustati need malevlasile edasi müüa oma hinnaga Kr. 2.50 tükk, kuna kehvemaile mütsi tasuta välja anda.

24. II pühitseb malevkond Eesti vabariigi 10. aastapäeva elava osavõtuga paraadist ja aktusest. — Esimene aastakümme on möödunud iseseisvuse saavutamisest, milles kaitseliit, olgugi mitte praegusel kujul, õige tähtsat osa etendas. Vaadates tagasi möödunud aastate saavutusile süveneb veendumus iseseisvuse ja vabaduse püsivusse.

3. V peeti k.-l. staabis järjekorraline ma-

Valdeki võisflusväljal.

*Ei meeste käsi ei värise,
Ei vintpüssi raud ei roostu . . .*

semat malevkonna liiget, endise rajooni-ülema Kristjan Lasn'i 62. eluaastas ja Aleksander Reimann'i 70. eluaastas. Nendega lahkus malevkonnast kodumaa parimaid poegi, kes vanaduse ja haiguste peale vaatamata võimalust mööda õppusist ja laskeharjutusist ning paraadest osa võtsid, olles seega eeskujuks nooremale. Härra Reimann ei unustanud haigeveodiski armastatud malevkonda, jättes temale päranduseks viimase avaldusega oma biljardilaua ühes juurekuuluvate esemetega.

VI malevkonna kolmanda tegevusaasta lõppedes peab konstateerima, et malevkond oma arengu tipule oli jõudnud. — Aasta vältel esile kerkinud I malevkonnaga ühinemise küsimus otsustati eitavalt. Taheti edasi tegutseda iseseisvalt. Kuid järgmine aasta tõi kaasa — olukorrast tingitud — osalise languse arengu suhtes.

Juhatusel koosolekul, 19. I. 28. a. soovitas juhatusliige hra Uibopuu spordi levitamiseks malevkonnas kutsuda ellu spordiringi, mis jaatavalt otsustati ja organiseerimine tehti ülesandeks hra Uibopuule.

levkonna üldkoosolek. Kokku tuli ainult 25 liiget. Eelarve oli tasakaalus 2.922,81 krooniga. — Laekahoidja hra Gahlnbäck astub ajapuudusel tagasi ja tema asemele valitakse hra J. Kälpus; teised juhatusliikmed valitakse ühel häälel tagasi.

Olles asunud elama Nõmmele, ei pea malevkonna pealik hra Romann võimalikuks jääda edasi pealiku kohale ja teatab sellest 14. V juhatusel. — Tõsise kurbusse võetakse see teatavaks, on ju hra Romann VI malevkonna looja hing olnud, kuid arvestades olukorda, tuleb seega tahes-tahtmata leppida. — Malevkonna pealiku kohuste täitmisele asub tema abi hra Zimmermann.

Suvi möödus peaaegu tegevusetu. Piirduti ainult mõnede laskeharjutustega. — Ühel pühapäeval korraldati väljasõit Naisaarele, malevkonna liikmelt hra R. Marten'ilt lahkelt selleks lubatud aurikul. Osavõtjaid oli 70 ümber.

2. X 28. a. teatab hra Friedrich Uibopuu juhatusel, et tema on saanud malevkonna pealiku ettekirjutuse asuda VI malevkonna pealiku kohale. — See võeti suurima rõõmutundega teatavaks. Ka ma-

levkonna pealiku senine kohustetäitja hra Zimmermann võis nüüd jälle kergemalt hingata, vabanedes sellest raskest kohustusest, sest olles eraelus töödega ülekoormatud kippus päevast päeva suureneva malevkonna juhtimine temale üle jõu minema.

Selle VI malevkonna 4. ja viimse tegevusaasta lõpul ei või vaikides mööda minna faktist, missugust suurt osa etendab organisatsiooni elus ja arengus tema juht. Tema lahkudes võib kogu organisatsiooni ähvardada lagunemine ja ainult uue selleks kohase isiku leidmisel võib tema sellest ohust pääseda.

Järgmisel, 1929. aastal kestab malevkonna tegevus ainult kaks kuud.

22. I teatab malevkonna pealik juhatusesele, et maleva pealik on määranud ühendada VI ja I malevk. ühiseks „Põhja“ malevkonnaks, jättes malevkonnad riviliselt iseseisvaiks pataljoneks.

Esimene mõlemate malevkondade juhatusete ja pealikute koosolek peetakse 24. I 28. a. VI malevkonna staabis. Otsustatakse ühinemine võimalikult peatselt läbi viia ja staabile uued, suuremad ruumid tüürida.

Lahkunud malevkonna pealiku austamiseks korraldab VI malevkonna juhatus 2. II „Estoonia“ sinises saalis kinnise kontsertaktuse malevlasile ja nende perekondadele, millest ka I malevkonna liikmed

osa võtsid. — Aktuse algusel annetati pealik Romann'ile tänutäheks ja mälestuseks hõbevaagen ja väärtuslik aadress.

1. III 28 peale muutub VI malevkond Põhja malevkonna VI pataljoniiks.

Seega lõpeb VI malevkonna tegevus senisel kujul. Kaks elujõulist üksust on kokku liidetud ja tulevikul jääb tõendada, et vanasõnas „Ühinemises on jõud“ sügav tõde peitub.

Põhja malevkonna I aastapäeva puhul protokolliraamatute, käskkirjade ja kirjavahetuste ning isiklikkude mälestuste varal kokku seadnud

Erhard Hasselblatt.

22. veebruaril 1930. a.

Kuidas sai minust laskur.

Malevkonna parimaid laskureid pealik K. Kroonberg on kirjutanud meile huvitava pihitumuse, kuidas temast sai silmapaistev laskur. Kirjutusest selgub esiteks, et meistri tiitli saavutamine nõuab hoolsat tööd, ja teiseks, et hea tahte juures mehele ükski asi pole võimatu.

Kuigi minul kui väikesel lülil malevkonna organisatsioonis pole pajatada midagi haaravat ja kaasakiskuvat, siiski kasutan heal meelel juhust ja olen õnnelik, kui alljärgnevad read kutsuksid üht või teist noort kaasvõitlejat süstemaatselt või — kui nii tohin väljendada — kontsenteeritud tööle teatud alal, olgu see siis kas puhtsportlik, laske- või jälle spetsiaalala, näit. gaasiasjandus jne.

Olles arvamisel, et igal kaitseliitlase peab olema oma võimete ja kalduvuste kohaselt üks või rohkem lemmikalasid, milles ta end peensusteni täiendab, jäin ajajooksul peatuma kahel alal: laskeasjandus ja lahinggaasid. (Viimane ala ei ole veel täiel määral jõudnud tungida malevkonna ellu. On ju käimas alles vastavate juhtide ettevalmistamine.)

Minu tegevus kaitseliidu ridades algas kohe peale 1. detsembri sündmusi 1924. aastal.

Nii öelda üle-öö sai minust kodukaitsja.

Selgelt kuni peensusteni on meeles esimene tööpäev, nii erinev kodaniku igapäevseist muredest ja tegevusest. Seda enam, et püssiga varem ei ole tulnud tegemist teha. Kiirelt, poole tunni jooksul, oli relv läbi uuritud, üldtehnilised teadmised kergendasid seda ülesannet, ja olingi juba liikuvast patrullis...

Alul tuli tegutseda äreval meeleolul, siis juba normaaloludes. Nii möödus aeg, vaheldusid valvekorrad, õppused, harjutused. Jõudis kätte 1928. aasta kevad, kus alati laskekat-

setega algajate klassi. See virgutas mind tööle laskealal. Õnneks olid mul kasutada hr. R. Passupi (nüüd Lõuna malevkonna relvurpealik) lahked nä-

K. Kroonberg, malevkonna parimaid laskureid.

punäited ja nii pressisin oma vintpüssist välja nõuetavad tagajärjed ja esimene klassikatse 100 meetri pealt oli sooritatud. Kuid edasi läks viisalt. Tekkis kahtlus relvas, siis endas. Andsin püssi proovile. Tehti kindlaks, et 100 mt. pealt toelt tihedus on 20:25 sm!! Et mul siiski selle relvaga olid tagajärjed 150 mt. pealt lamades käelt ligi 50% tabavust, siis võimaldati mulle parema relva saamine. Hea juhust tuli mulle appi — sain

teise vintpüssi rutemini kui lootsin ja tihedus oli sel relval juba 3 korda parem (8 sm).

Suve läbi harjutades jõudsin sügisel 1928. a. juba esilaskurini välja. Ka kaua igatsetud esimene auhind laskmises tuli 7. 10. 28. Detsembris sooritasin II kütiklassi katsed.

Tegin tööd edasi ühesuguse tempoga vähemalt iga päeva tagant kodus 4—5 minutit sihtimisharjutust ühes „pästmisega“ (rauas õppepadrun). Ka laskeasendid proovisin ja harjutasin kodus kätte. Laskeharjutustel käisin 2 kuni 3 korda kuus. Suvel 1929. a. jõudsin juba enam-vähem 80% tabavuse tasapinnani lamades laskmises — minu relva maksimaalvõime piirini, ja siis soetasin juba isikliku vintpüssi, mille lasketihedus oli parem eelmainitust. Saavutasin ka selle relvaga (I kütiklassi katsete sooritamisel 3. 11. 29) 10 laskuga toelt 400 m. pealt 82 silma, kusjuures ei olnud mitte üht 10, aga ka mitte üht lasku alla 8.

Paar korda läinud aastal suutsin ennast kui laskur juba väljaspool malevkonna piiri maksma panna, kuid mida ei tulnud ega tulnud, see oli — malevkonna vanameistri tunnustus.

Selle tunnustuse sain nüüd lõppeks 3—4 nädalat tagasi kaunis ootamatult. Juhuslikult leppisime kokku, et läheme Tondile harjutama. Oli laupäev, ilm haruldaset soe, tuuleta ja päikesepaisteline — mida paremat võib laskur veel soovida!! Tehtud, mindud. Kell 3 olime kohal, ei olnud

õnneks ka kedagi segamas. Harjutus läks lahti. Algasime „Soome harjutusega“, laskime 5 proovi korraga ja matkasime alla vaatama. Nii iga seeria järele. Saavutasin 20 lasuga 168 silma. Ilus. Vanameistril oli veidi vähem. Jatkasime laskmist põlvelt ja püsti, kuid hakkas juba pimedaks minema, siiski sain 30 lasuga 212 silma. Konkurendil oli veidi vähem.

See igatsetud tunnustus tuli aga peale „Soome harjutust“. Vanameister sõnas: „Vahetame korraks relvad ja laseme ühe 5-lasulise eriseeria lamades käelt, aga mitte päästmist proovida.“ Laskime. Tõttasime alla — tagajärg: minul 38, temal jälle veidi vähem. Siis tunnustas mind kui laskurit vanameister lausega: „Oled ikka kuradi kena poiss küll.“

K. K.

Valdeki võisflusväljal.

*Enne veel, kui kustub eha,
asun võistlusele ma,
kas täna ehk saan meistriks ma
või ei saa ka.*

Kaitseliidu vormeerimine Tallinnas vabadussõja ajal.

Kaitseliidu asutamise mõte ei olnud uus: tegutses meil ju ka varem säärane organisatsioon „Omakaitses“, mis aga okupatsiooniaja kestes lagunes. Pärast Saksa vägede korratut lahkumist, kus punaväed Narva piirilt pealetungi algasid ja ka kodu revolutsiooniline ollus end hakkas liigutama, muutus seisukoord ärevaks. Pidi midagi võtma ette, et julgeolekut kindlustada. Tulid kokku meie tuntud poliitika- ja seltskonnategelased ja otsustasid asutada kodanike kaitseväge, keda võiks täiesti usaldada — ristides ta „kaitseliiduks“.

Korraldav komitee, mis asus sel korral praegusis ohvitseride kasiino ruumes, saatis esialgu kutsed ainult teatud, ustavaile isikuile. Moodustati isikuist, kellel oli laialdasem tutvus, 10-liikmeline „kaitseliidu vastuvõtmise ja registreerimise komisjon“, kes juba süstemaatiliselt tegevusse asus. Esialgu oldi vastuvõtmises väga tagasihoidlik, iga üksiku isiku meelsuse kohta koguti teateid, et kaitseliidust eemal

hoida igasugust vaenulist ollust. Peagi selgus, et niisuguse valiku juures liig vähe mehi saadakse kokku, ja hakati — vähem valides — sunduslikult mobiliseerima. Enamik ilmus kutsesele vabalt, osalt isegi vaimustusega, aga leidus ka erandeid, kes ütlesid: „Las' minna need, kellel on midagi kaitsta, meil pole muud kui meie paljas hing, seepärast meie ei tule.“ Neid tuli sundida, ja selleks oli komisjon varustatud kaitseliidu ülema kindral Põlder'i poolt laialdaste volitustega.

Punavägede lähenemine tõi kaasa kodanikkude seas meeoleu languse ja sunduslikust kaitseliidu teenistusest püüti hulgaliselt vabaneda tervislikel põhjustel. Mõõdapääsmatuks tarviduseks osutus arstlik järelevaatus, milleks moodustati arstlik komisjon, kust käis läbi õhtu jooksul mitukümmend „haiget“. Sellest ajast peale liigitati vastuvõetud isikud kahte ossa: I kategooriasse — terved, noored, vallaalised või ka väiksemate perekondade

isad, väerinnale saatmiseks, kuna II kategooriasse määrati vanad, haiglased ja suurte perekondade toitjad, kes jäid kodulinna korra kaitseks ja öiseks valveteenistuseks. Selleks oli asutatud igasse linnajaku kaitseliidu jaoskond.

Kogutud meestest vormeeriti I Tallinna kaitseliidu pataljon ja saadeti väerinnale, vaatamata sellele, et ei olnud aega väljaõpetamiseks. Leidus mehi, kes ei olnud elus veel relva saanud kätte, kuid oma esimese tuleproovi tegid nad läbi juba järgmisil päevil Reola all.

Peagi selgus uus raskus: paljud perekonnad olid jäänud toitjata raskesse seisukorda. Tuli ette isegi juhtumeid, kus naised, tuues kaasa väikesi lapsi, tulid k.-l. vastavasse komisjoni ja ütlesid: „Pange nad kuhu tahate!“ Paratamatult tuli korraldada perekondadele rahalise toetuse andmist, missuguse toimingu läbiviimiseks nende ridade kirjutajal tuli sõita kaks korda väerinnale. Abirahade välja-

Šokolaadi-

vabrik u märk

Tallinna martsipaani- ja šokolaadivabrik

GEORG STUDE

Kondiitriäri

Pikk 16

Pikk 16

Ka välistellimised täidetakse tähtajaliselt.

Martsipaani-

vabriku märk

andmine sündis k.-l. vastuv. ja reg. kom. kaudu. Et kaitseliidu pataljon oli sunnitud jääma väerinnale kauemaks kui arvatud, tülpisid inimesed, kes ei olnud harjunud elama viletsais oludes, halvasti rietatud ja kehva toiduga. Peale selle oli veel igapäevane mure oma koduse olukorra pärast.

Vast osalt seega võib seletada, et vabastamisvalvete virnad kasvasid iga päevaga ja nende läbivaatamine kestis tihti poole ööni.

Viimaks ometi algasid rahuläbirääkimised ja kaitseliit vabanes sõjategevusest. Likvideeriti k.-l. vastuv. ja registr. komis-

jon ja jäid alles ainult k.-l. jaoskonnad, kuid ka nende tegevus rauges pea, kuni 1924. a. 1. detsembri sündmused andsid uue tõuke kaitseliidu loomiseks, nüüd juba kindlal ja püsival kujul.

N. L.

Põhja malevkonna lahkunud vendade mälestuseks.

Fr. U. Harmoniseeris kapellm. F. Tammar.

The image shows a musical score for piano accompaniment. It consists of two systems of staves. The first system has a treble and bass clef, with a 3/4 time signature. The music is in a minor key (one flat). The second system continues the piece, ending with a double bar line. There are dynamic markings such as 'mf' and 'rit.' (ritardando) throughout the score.

Puhka rahus kodu mullas,
Uinuma läind võitleja;
Vabaduse koidukullas
Mälestab sind isamaa.

Puhka rahus, võidupärja,
Võitluses kes lunastand;
Rahupalmi isamaja
Igavene annetand.

Puhka rahus, võitlusvennad
Lippu veel ei langeta,
Kandes püha võiduvannet:
Vabaks jäägu kodumaa! —

Puhka rahus kodu mullas,
Uinuma läind võitleja,
Vabaduse koidukullas
Mälestab sind isamaa.

H. U.

Kas on meie riigi olemasolu õigustatud?

Pilku heites ajalukku näeme, et juba siis, kui hakati kirjutama ajalugu, ma mõtlen siin Greeka ajalooisa Herodotost, kes elas 5. aastajal enne Kristust, ja veel paar aastatuhandet enne Herodotost, oli olemas juba suuri ja väikesi rahvaid ja riike; neid oli olemas vana Greeka ja Rooma ajal, oli olemas keskajal, on olemas ka praegugi.

Ja edasi teatab meile ajalugu, et suured, mitmest kümnest ja isegi sajast rahvusest ja rahvakillust koosnevad riigid kõige oma rikkuse, inimmassi külluse ja valitsuste poliitilise tarkuse peale vaatamata on varisenud kokku ja et nende, kord nii vägevate, riikide varemil on tekkinud uued riigid, ühed väiksemad, teised suuremad. Kokkuvarisenud Vene suurriigi varemil tekkis ja tekib tulevikuski veel mitu

uut elujõulist riiki. Nende hulgas ka meie Eesti!.

Küsimus seisab nüüd selles, kas olid võrdlemisi väike Soome tõugu Eesti rahvas ja samuti vennasrahvas Soome õigustatud looma oma riigi? Kas olid õigustatud selleks meie lähemad naabrid Läti ja Leedu?

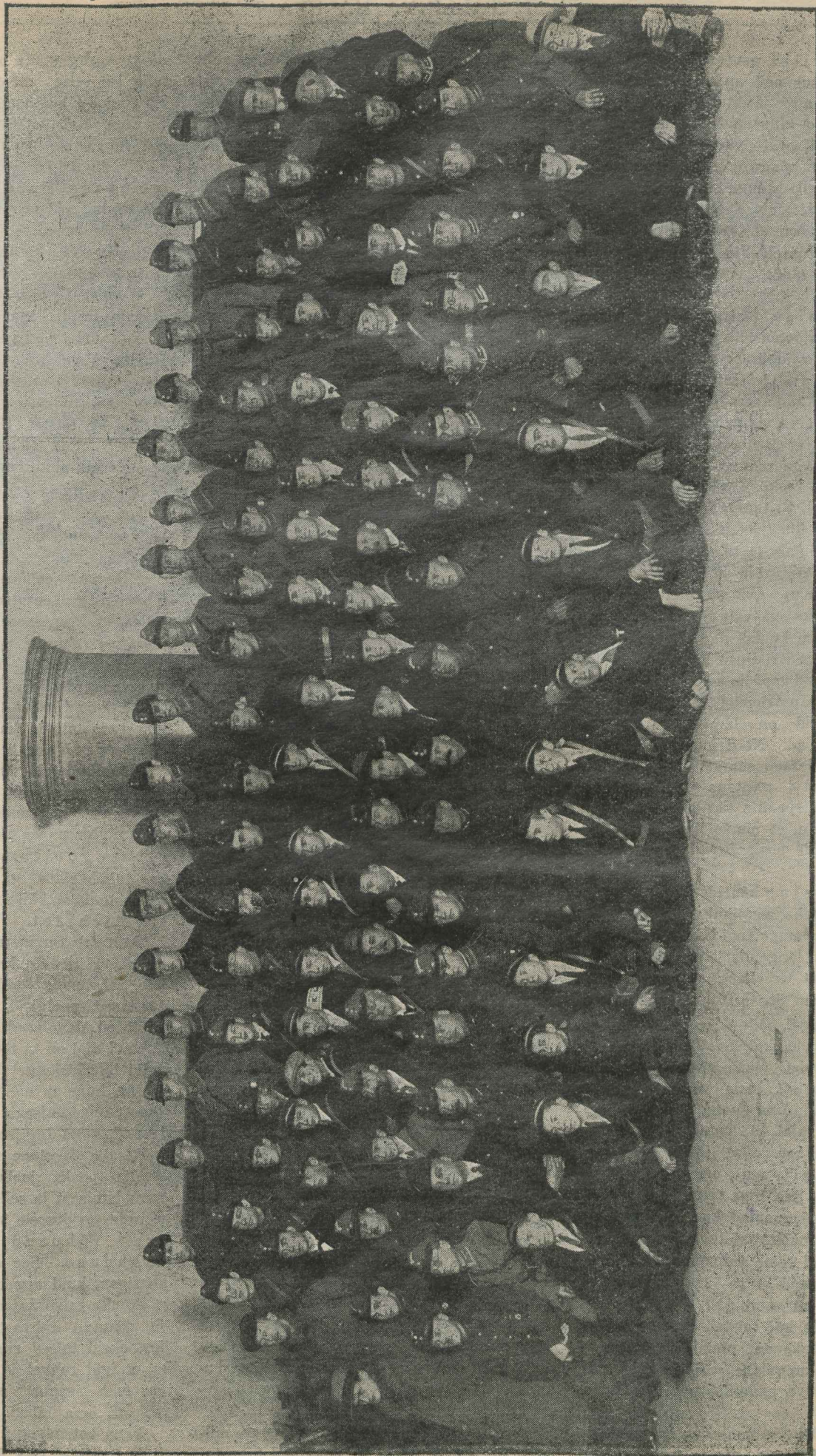
Kui varemil ajal tekkisid väikesed riigid, siis vaatasid suured nende peale niiõelda üle öla alla ja seepärast katsusid mitte üksnes väikesed, vaid ka suured riigid oma naabritele seletada, et nad on tekinud jumala või jumalate tahtel ja et nende valitsejad on „augusti“ (pühad), sest nende esiisaks on olnud see või teine jumal.

Rooma vabariigi lõpul ja keiserriigi alul, kui roomlased olid oma valitsuse alla

heitnud sajad rahvad ja suguharud, tuli allaheidetud rahvastele näidata, et roomlane ei ole lihtne rahvas, vaid et ta esivanemaks on olnud tuntud kangelane. Rooma laulik Vergilius seletab oma „Äneises“, et vanema linnriigi Alba Longa asutajaks ei olnud keegi muu kui Trooja kuninga Priamuse tütremees Äneas. Änease oli aga maailma toonud Greeka armastusjumalanna Venus. Änease järeltulijaks oli jumalanna Vesta preestrinna, kes ei tohtinud abielluda. Kuid preestrinna ilu võitnud sõjajumala Marsi karmi südame ja tema abielust Vesta preestrinnaga sündisid Rooma linna mütooloogilised asutajad: Romulus ja Remus.

Prantsuse keskaja — umbes meie Lembitu aegsed — kirjanikud luuletavad

VI pataljon kontrollkogunemisel novembris 1929. a.

Teises reas keskel istuvad Tallinna maleva pealik kolonel Fr. Pinka, malevkonna pealik Fr. Üibopuu, instruktorigid kapten H. Ingerman ja ltn. E. Kask.

andmeid Pariisi asutamise kohta. Peasutajaks osutus neil andmeil Trooja kangelase Hektari järeltulija Francion. Edasi seletasid hilisemad „ajaloolased“, et Prantsuse valitsevate vürstide esiisad ei olnud Germaani tõugu franklased, vaid Caesari-aegsed Kelti tõugu vanemad; teised jälle seletasid, et Prantsuse kuningas Louis XIV olnud franklaste vanema Chlodvigi järeltulija ja seepärast olevat tal õigus saada oma valitsuse alla Saksamaa.

Hispaania levitati keskajal teateid, et mitte Rooma riik ei ole loonud Hispaania riigid, vaid ümberpöördukt.

Inglismaal levitati samal ajal aga teateid, et Britannia saared on Jumala käsul tõusnud merest ja saarte tõusmise ajal laulnud inglid, et Britannia jumalikul tahel peab saama merede valitsejaks. Teised rahvad saavat raskesti kannatada türannide valitsuse all, Britannias aga levivat rahva vabadus ja ühes sellega tõusvat rahva majanduslik jõukus ja ta vägevus.

Inglismaa kirjaniku Miltoni arvates on Inglise rahvas „väljavalitud“ rahvas, kelle ülesandeks on valgustada teisi rahvaid ja õpetada, kuidas nad elaksid vabaduses ja kiidaksid ristiusu loojat.

Edasi jõudsid möödunud aastasajal Inglismaal mõned patrioodid arvamisele, et praegused britid on Israeli väljavalitud rahva järeltulijad. Need inimesed asutasid isegi „Inglise-Israeli samastuse seltsi“.

Veneetsia valitsus kirjutas veel 1567. aastal Hispaania tähtsale kuningale Filipp II-sele, et nende linn olevat asutatud filosoofide poolt Jumala enda käsundil.

Helveetsias kõneldi sellest, et Helveetsia vanemaks asunikuks olevat olnud Greeka muinaskangelane Herkules, kes pärast Trooja langemist olevat tüdinud oma kodumaast Greekast, rännanud välja ja asunud elama St. Gotthardi mäele.

Daanlased jälle kõnelevad sellest, et Jumal on neid, kui kristlasi, paremaks lugenud sõjakaist, mitte ristiusku tunnustavaist eestlasist, meie esivanemaist, ja seepärast saatnud ta daanlasile kõige ägedama võitluse ajal 15. juunil 1219. aastal Tallinnas taevast alla Daani praeguse „dannebrogia“, see on punase lipu valge ristiga. See lipp virgutanud daanlasi ja meie esivanemad kaotanud lahingu.

Kõik need luuletatud teated tahtsid näidata, et see või teine rahvas ei ole lihtne loodusrahvas, vaid et ta on väljavalitud rahvas, kellel on suuremad õigused oma olemasolu peale kui teistel, ja asjaolu, et tema esivanemaks on olnud kultuurmaailmale tuntud kangelane või isegi jumal, aitas tõsta rahva enda-austust ja enda-usaldust.

Kui meie sellelt vaatekohalt vaatame oma riigi tekkimisele, siis peame tunnista-

ma, et meie mütoloogias on olemas vähe andmeid, et üks meie rahva esivanemaist oleks olnud kas vana auvääriline laulujumal Vanemuine, osav sepameister Ilmarine või mõni teine jumal. Ja kuigi Fählmann oma „keelte keetmise“ loos tunnustas meid esimeseks rahvaks maailmas — „eestrahvaks“, — ei ole meil praegusel ajal enam vaja nõutada tunnustamist teiste rahvaste poolt selles, et meie esiema on olnud Taara tütar ja esiisaks Ilmarine või mõni teine jumal, või aga kangelane Kalev.

Praegusel ajal on maksvaks tunnustatud teine põhimõte: Inimsugu võib areneda takistamata ainult

Direktor N. Kann, Põhja malevkonna propaganda pealik.

siis, kui igal rahval on võimalus saada inimsoo kultuurisaavutusi mingisuguse takistuse ta.

Kui meie olime suures Vene riigis alamad, siis tutvusime inimsoo kultuurisaavutustega mitte otsekohe, vaid kaudselt, või suur osa meie rahvaliikmeist jäi peaaegu täitsa eemale üldkultuuri saavutustest. Mitte igauks meist ei valitsenud nii hästi võõrast Vene keelt, et tal oleks olnud võimalik saada Vene keele kaudu inimsoo üldkultuuri osaliseks. Meie rahva kultuur oleks olnud palju madalam, kui meil ärkamisajast peale meie kirjandus ja ajakirjandus ei oleks valgustanud meie rahvast, muidugi niipalju, kuipalju seda lubas tsaristliku tsensuri punane pliats.

Ainult rahvuslik ühtlus ja tema täielik vabadus on eeltingimuseks sotsiaalsele vabadusele ja vabale inimkondsuusele!..

On aga olemas veel teine küsimus, millega rahvad ja riigid on katsunud õigusta-

da ja eesõigustada oma olemasolu. See on selle või teise rahva missiooni ehk ülesande küsimus.

Enne Kristust lugesid endid väljavalitud rahvasteks juudid ja greeklased. Juudid olid Ainujumala ilmutuse, greeklased aga kultuuri missiooni kandjad.

Nende rahvaste ülesanded võttis enda peale Room, kes ühendas endas usundi- ja kultuurikandmise missiooni.

Room ja pärastpoole Itaalia said paljude Itaalia ajaloolaste arvates Euroopa kultuuri loojaiks ja äratajaiks. Itaalia rahval kui vana greeklaste ja roomlaste kultuuri otsekohele pärijal, olid olemas kõik tolleaegse kultuuri elemendid, millistest teistel Euroopa rahvastel, kes kaudselt olid omandanud antiikkultuuri, olid olemas ainult mõningad elemendid.

Prantsuse revolutsiooni juhid olid arvamisel, et Prantsuse rahvas on vabaduse kuulutaja kõigile teistele rahvastele.

Prantsuse esimesed sotsialistid Saint-Simoniga eesotsas olid ka veendunud selles, et Prantsuse rahval on täita tähtis ülesanne rahvaste peres: Prantsuse revolutsioon on toonud maailmale eeskujutunde, kuidas vabaneda poliitilise õigluse- tuse köidikuist, nüüd tahtvat nad lunastada inimesi ka majanduslikust õiglusest.

Edasi seletab järgnevate Prantsuse sotsialistide sulemees Victor Considerant, et Prantsusmaa missiooniks olevat veel rahvusvahelise rahu ja lepituse sobitamine. „Prantsuse rahvas tahab elada seks, et kõigi maailma rahvaste käsi käiks hästi,“ kirjutas omal ajal Michelet.

Ja tuleb tunnustada, et Prantsuse rahvas aastakümnete jooksul on annud paljudele rahvastele abi. Nimetatud olgu: itaallased, poolakad, inglased, greeklased, serblased, daanlased, rumeenlased ja teised. Uuemal ajal on ta toetanud ka Vene küljes endid lahtikiskunud Balti riike, neist eriti Poolat, kuna ta meid toetas oma heatahtliku tunnustamisega „de facto“ ja „de jure“, nagu Inglismaagi.

Itaalia õpetlane Cimbali nõudis, et Itaalia peaks loobuma uute asunduste omandamisest ja selle asemel südikalt, kuni relvade tarvitusele võtmiseni, nõudma, et iga rõhutud rahvas saaks vabaduse. See ei olevat küll kerge missioon, kuid aeg olevat jõudnud kätte, et ilmuks esivõitlejana riik, kes astuks välja rõhutud rahvaste eest. Esivõitlejale järgneksid teised riigid, kes tunnustaksid ka, et igal rahval ja rahvaklassil olgu olemas oma „isamaa“ ehk meie keeli „oma tuba ja oma luba“.

Vene sotsioloog Ivan Novikov soovib Itaaliale veel üht missiooni omaks

Malevkonna noorterühm.

„Las kasvame, me tõusev sugu . . .“

võtta. Mitmest väikesest riigist on loodud suur Itaalia. Neid oma kogemusi peaks ta kasutama selleks, et Euroopa riikidest luua „Euroopa ühisriigid“. Teiste sõnadega, ta soovitas sedasama, mille eest võitleb praegusel ajal krahv Coudenhove-Kalergi ja millise mõtte pooldajaiks on praegusel ajal juba väga palju silmapaistvaid poliitilisi tegelasi, nende seas Prantsuse suur riigimees Briand.

Usk rahvuslikku missiooni oli olemas ka venelasil, kes Jüri Samariniga eesotsas olid kõikslaavluse ehk panslavismi pooldajad. Nad arvasid, et venelased on väljavalitud rahvas, kes peab kõik teised Slaavi tõugu rahvad ühendama ühe valituskäpi alla, türkklased Euroopast välja kihutama ja Suur-Slaavi üheks pealinnaks tegema Konstantinopoli. Kõik need rahvad ja suguharud aga, keda Venemaa aastasadade jooksul oli oma valitsuse alla heitnud, pidi ümber rahvustatama. Ja kui see kõik oleks sündinud, siis oleks Suur-Slaavi riik oma 200—250 miljonilise elanikkude arvuga saanud vägevaimaks riigiks mitte üksnes Euroopas, vaid ka maailmas. Praeguse aja Vene valitsejad on võtnud omaks veel laiemal missiooni: kommunistid tahavad luua ümber kogu maailma riikide korra!

Ka Saksamaal olid tähtsad historikud ja kirjanikud veendunud selles, et

Saksa rahval rahvaste-peres on oma tähtis ülesanne täita. Saksamaa ja eriti Preisimaa pidid olema saksluse kaitsetammiks slaavluse vastu. Tänu sellele, et Preisimaa jaksas hoida tagasi slaavluse edasitungimise Lääne-Euroopasse ja eriti sakslaste maa-aladele, läks Preisimaal korda luua

Kindral D. Lebedev, erikompaniipealik.

väikesist Saksa riigist ühendatud Saksa keiser- ja sellele nüüd järgnenud vabariigi.

Küsimine nüüd, kas on Balti riigid olemas ka mingisuguseks otstarbeks üldises maailmariikide peres või on nad tekkinud lihtsalt revolutsioonikeerises ja võivad sattuda sama ruttu jälle selle või teise suurriigi valitsuse alla tagasi?

Enne kui vastata küsimusele, tuleb tähendada veel üht. Möödunud sajangu keskpooltel tekkis Itaalias Mancini algatusel rahvusidee. See mõte teostati Itaalias 1861. a. ja pärastpoole ka Saksamaal, kus loodi n. n. rahvuslikud, mitte mitmest rahvast koostatud riigid. Pärast maailmasõda lagunesid kaks suurriiki Euroopas: Austria-Ungari ja Venä. Miks? Seepärast, et mõlemad olid olnud rahvaste riigid, kus asus palju rahvaid. Vene keiserriigis moodustas valitsev rahvas — suurvenelased — vaevalt 40% kogu elanikkude arvust. Vene riigist löid laiku Soome, Eesti, Leedu, Läti, Poola, mis kõik moodustasid enestest rahvuslikud riigid Mancini poolt käimapanud natsionaalsete ehk rahvuslikkude mõtete alusel. Muidugi on ka keiserriigis olemas teiste rahvaste kilde, kuid need on vähemuses.

Eesti riigi tunnustas de jure teiste maailmariikide kõrval ka Vene oma rahulepingus Eestiga: „Eesti on Venest

rippumatu igaveseks ajaks.“ Rahulepingu artikkel II määrab: Minnes välja rahvaste enesemääramise õigusest tunnustab Venemaa (see on Nõukogude Venemaa) ilmtingimata Eesti riigi rippumatust ja iseseisvust, loobudes vabatahtlikult ning igaveseks ajaks kõigest suveräänsõigustest, mis olid Venemaal Eesti rahva ja maa kohta maksvuselt olnud.“ Pärast seda tunnustasid Eestit de jure ka kõik teised maailma riigid.

Seega on juba iseenesest mõista Eesti olemasolu tunnustatud, kuid sellele vaatamata oleks huvitav heita pilku veel küsimusele, kas Eesti ja teistel Balti uutel riigil on olemas ka oma ülesanne ehk missioon, nagu nägime seda vanemaist riigist.

Ülemal näitasin juba, et inimsugu võib areneda takistamatult ainult siis, kui igal rahval on võimalus saada inimsoo kultuurisaavutusi ilma takistuseeta. Vabal ja iseseisval Eestil on see võimalus nüüd olemas, kuid tal on nüüd ka teine võimalus: Eesti võib omapoolt nende inimjõudude kohaselt, kes asuvad ta territooriumil, ise arendada oma kultuuri ja ühes seega ka maailma kultuuri. Ta võib Rahvasteliidu liikmena võtta osa küsimuste lahendamisest, mis võetakse päevakorraks inimsoo heakäekäigu arendamiseks ja süvendamiseks.

Oma võrdlemisi lühikesel kestvuse ajal on Eesti juba jõudnud anda silmapaistvat eeskujut ühes küsimuses. Ma räägin siin sellest, kuidas Eesti on lahendanud küsimuse, mis on raskemaid riigielus. See on nimelt vähemusrahvaste küsimus. Olles paari aasta eest Berliinis üliõpilaste kongressil, millest võtsid osa õpetajad peaaegu kõigest maailmariigist, kuni 10.000 inimeseni, neist Eestist 12 meest, kuulsime üllatusega, kuidas Tšehhoslovakkia sakslased seadsid emakeelsete koolide lubamise küsimuses vähemusrahvustele Eesti eeskujuks teistele riigile.

Eesti valitsuse ja rahva sallivust vähemusrahvaste ja eriti juutide vastu on tunnustanud ka juudid, kes Eesti kirjutasid isegi oma „kuldraamatusse“.

Edasi on korduvalt kõnelnud sellest, kuidas eeskujulikult on lahendatud vähemusrahvaste küsimus Eestis, Euroopa rahvuste kongressi peasekretär dr. E. Ammende, Eesti sakslaste esindaja vähemusrahvuste kongressil.

Minu arvates võivad väikesed riigid mängida suurt osa just rahvusliku ja üldinimliku kultuuri ja tsivilisatsiooni rikastamises ja süvendamises. Teiste sõnadega: kõigi väikeste riikide missioon on peamiselt kultuuriline ja majandustööstuslik. Meie tarvitseme heita pilgu Norrale, kes on meist vanem riik. Tema on sünnitanud

mitte üksnes Norrale, vaid kogu inimsoole mitu silmapaistvat kirjanikku, kelle tööde tähtsus ei piirdu kitsaste Norra piirega. Olgu nimetatud siin Henrik Ibsen, Björnstjerne Björnson, Knut Hamsun ja Sigrid Undset.

Meie tarvitseme nimetada majanduse ja tööstuse alal kõrgele astmele tõusnud väikesi riike: Norrat — kaubalaevanduse, Daanit — põllumajanduse, Belgiat — tööstuse alal; meie tarvitseme kunsti ja filosoofia alal nimetada Vana-Greekat oma Phidiase, Sophoklese, Euripidese ja Aischilosega, või jälle filosoofide Aristotelese, Plato, Sokratese ja paljude teistega; meie tarvitseme nimetada Madalmaade ja Flandria igavesti kuulsaid maalikunstnikke Rembrandti, Rubensit, Jordansit, Snydersit, van Dycki ja teisi.

Kui Eesti ja temaga peaaegu samal ajal tekkinud väikesed riigid: Läti, Leedu, Soome ei ole veel jõudnud anda maailmale ülemaailmse kuulsusega kunstnikke ja teadusemehi, või aga veel vähesel arvul, siis on see seletatav nende väikeste riikide noorusena.

Mis puutub eriti Eestisse, siis võime oma unustamatu laulikuga öelda: „Kaugelt näen kodu kasvamas!“ Maalikunstnikud ja kujurid ei korralda näitusi mitte üksnes kodumaal, vaid ka välismaal, ja kuigi kriitikute arvates nad ei tõuse veel üle keskpärasuse, näitavad näitused, et meil kunsti alal on tegutsemas agar, edasipüüdev kunstnikepere, ka heli- ja näitekunsti alal.

Teadust levitavad oma ülikoolid ja juba hakkavad mõned teadusmehed paistma üle Eesti piire.

Põllumajanduse ja tööstuse alal on märgata edu, kuigi majanduse edukamaks tõstmiseks puudub veel tarviline kapital. Kõik see näitab, et meie riigil on olemas oma kultuuriline, majanduslik ja tööstuslik ülesanne, nagu igal teisel riigil, olgu ta suur või väike, kuid oma väiksusele vaatamata on Balti riigil ka oma poliitilised missioonid.

Alles paari nädala eest kirjutas Läti välisministeeriumi ühe osakonna direktor Alfred Bihlmans prantsuskeelses ajakirjas „L'esprit interational“ artikli, milles ta öieti toonitas, et Latvia ja Eesti, lisame omalt poolt juure, mängivad tähtsat osa oma geograafilise asendi pärast Lääne ja Ida vahel. Baltimere küsimus ehk, teisiti, võitlus „dominium maris Baltici“ (Baltimere valitsemise pärast) on mitu aastasada vana. Baltimere küsimuse lahendamine on kõigi nende riikide asi, kes asuvad Läänemere kallastel. See meri on olnud ka meie meri juba paar aastatuhandet, niikaua kui meie rahvas asub Läänemere kallastel. Samuti kui meie esivanemad vilkerlased oma laevadega külastasid

kõiki tema kallastel asuvaid rahvaid, nii tahame ka meie nüüd ja tulevikus tarvitada Läänemere veeteid. Ja kui Baltimere äärne rahvas ei taha meie loobuda ka õigusest rääkida kaasa siis, kui tulevad harutusele need või teised Baltimeresse puutuvad küsimused. See oleks poliitiline missioon. Teiseks Balti riikide missiooniks on hoida alal rahu Ida-Euroopas ja seda võimaldab, nagu ülemal näitasin, meie maa geograafiline asend. Hiljuti lugesime Poola ajalehest, et poolakail sõja puhul venelasiga ei ole nii tähtis see, kas meie oma sõjaliste jõududega toetame Poolat või mitte, vaid tähtsam on temale see riikide-võõ, mis lahutab Poolat Venest, ja seepärast on Poola seisukohalt tähtis, et jääksid püsima Balti riigid — Eesti ja Läti.

Et rääkida mõjuvamat kaasa seal, kus kõnelevad mõjukalt suurriigid, olgu see Rahvasteliidus või mujal, on tähtis, et Balti riigid astuksid üksteisega liitu. See on sündinud juba Eesti ja Lätiga. Meie tahame aga samuti, nagu omal ajal Läti riigimees Meierovits, et väikesesse Balti riikide liitu kuuluks ka Leedu. Kui „väike liit“ teostuks, oleks selle liidu territoorium 170.000 kilom. suur ja rahvaarv tõuseks 5 miljoni. Edasi on olemas soov, et tekiks veel suur Balti riikide liit, kuhu kuuluksid ka Poola ja Soome. Muudugi ei meeldi säärase liitude loomine, mis kindlustaks meie olemasolu, ühele praegu ikka veel väga suurele naabrile. Kuigi ta on, nagu ülemal nägime, meie riigi tunnustanud rippumatuks igaveseks ajaks, tahaks ta heameelega näha, et iga Balti riik seisaks üksi, nagu puu keset lagedat, mida saaks vintsutada tuul ja lõppeks murda ka maru...

Alles mõne päeva eest, kui meie riigipea külastas sõbralikku Poolat, oli pahameel Venes suur. See näitab, et meie riigimehed ei pea hoolitsema üksi selle eest, et leida sõpru ja toetajaid riikide perest, vaid, et meie ka ise oleksime valvel — ikka ja alati!

Meie riigi olemasolu, nagu näitasin ülemal, on õigustatud igapidi. Niikaua aga, kui see olemasolu tekitab kadedust suurte naabrite juures, kes ikka veel ei taha õigeks mõista itaallase Mancini loosungit rahvuslikest riigist, peame tegema tööd, et paremale käele üsna lähedal oleks välkuv mõök.

Mõõgakandjaiks olgu nagu seni meie vapper kaitseväge ja sama vapper ja ennastohverdav kaitseliit.

Kõik noored ja vanad, kes seni ei ole mingisugustel põhjustel astunud kaitseliidu ridadesse, astugu ligi ja hoolitsegu selle eest, ne quid detrimenti capiat respublica Esthonica!

Põhja malevkonna propagandapealik
N. Kann.

Põhja malevkond paraadmarsil pärast lipuannetamist.

Arvamusi kaitseliidu ühiku — kompanii — juhtimisest.

R. Valter.

Mitmed tuntud kaitseliidu juhid on konstateerinud, et kompanii osutub oma tegetsemisega kaitseliidu tähtsamaks ühikuks, eriti just maal, kus igal kompaniil on ka oma majandus. Ühinedes ülalmainitud arvamusega jõuan veendumusele, et kompaniid, eriti pealinnas, peaksid osutama tõelisiks ühikuks, mida malevkonna juht igal ajal võiks arvestada. Tugedes sellele kompanii juht peab looma vabatahtlikest kaitseliitlasest kindla distsiplineeritud koondive, tundes alluvaid ning teades nende omadusi. Asudes lähemalt viimistlemas kompaniid peame mõnema, et esialgseks kujundiks kompaniil peab olema kindel kaader pealikuid, kes on teadlikud oma alal või kes teatud õpingute järele omandavad vastavad teadmised. Tuleb pidada silmas, et kompanii juhi töö ei taga soovitud tagajärgi ka siis, kui kompanii pealikkonnas leidub ainult üks passiivne pealik. Ta osutub puudevaks lülis tervikule.

Võidakse väita, et kust võtta alaliselt sääraseid aktiivseid isikuid? Vastus on aga õige lihtne: vastav juht peab ise neid kasvatama. Säärane moodus kaadri loomiseks on küll raske, kuid peab lohutama seega, et kaitseliidutöö kogu ulatuses on raskemaid. Kuid seda peab tegema, kui tahame olla ise peremehed oma isamaal. Tulles tagasi kaadri loomise juure peame

tõdema, et selle soetamine muutub kergemaks iga päevaga. Juhtivad jõud on alustanud kaitseliidu reorganiseerimist, viiakse läbi kindel eristumine vanade ja noorte vahel, vanadest asutatakse erikompaniid, vanemate kaitseliitlaste juhtimisel. Teguvõimsamasse ühikuisse, kompaniidesse, jäävad järele nooremad ja keskealised kodukaitsjad, kelle hulgas pole raske leida väarikat pealikut. Noort inimest tuleb otsekohe ergutada, sütitada tööle, pakkudes talle võimalusi, mis meie organisatsioon üldse suudab anda, viia teda külalisena ja liikmena asutatavisse pealikutekogudesse, samuti usaldada talle laiaulatuslik piirkond alluva ühiku juhtimiseks. Tagajärg: noor pealik töötab energiliselt, isegi paljud pärast kaitsväeteenistustasaja lõppu pöörduvad tagasi kompaniisse, varustatud teadmistega, millised on vajalised pealikuile ja alluvaile. Lisaks ülaltoodule pealike aktiivsuse saavutamiseks pean veel mainima tegureid, nagu pealike omavaheliste laskevõistluste korraldamist auhindadele, eriauhindade määramist pealikuile, kes ühiku toob välja terves koosseisus, kiituse avaldamist maleva teateis teenistuskohuste eeskujuliku täitmise eest, varustamist mundriga hoolsuse eest, sõbralikku läbisäämist ja vennalikkust.

Võidakse öelda, et kõik sääraseid soovitud on ilus teooria. Väidan kategoori-

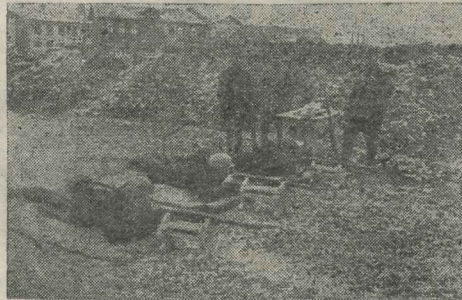
liselt, et need kõik on läbiviidavad tegelikus elus, vaja ainult natukegi töötada. Seltskond on alati tulnud vastu aktiivseile ühikuile, aidates neid materjaalselt; vaja ainult pöörduda vastavalt seltskonna poole ning tänuks näidata tõsise töö tagajärgi, kutsudes esindajaid kohapeale tutvumiseks olukorraga või informeerides neid saavutistest. Kaader loodud, pealik peab paigutama malevlasi proportsionaalselt vastavisse ühikuisse, kasutades peamiselt paigutust tänavate järele. Sooritatud riviline paigutus ning määratud igasse rühma vastav arv pealikuid, kompaniipealik peab andma neile rühmade ning jagude nimestikud, kuhu kantud sisse alluvad, tähendades ees- ja perekonnanimi, elukoht, võimalusel õine ja päevane telefoninumber, vintpüssi number ja tähendus varustuse kohta, jättes vastava lahtri märkuste tegemiseks kaitseliitlase atesteerimise, lahkumise jne. kohta. Isegi tuleb jätta ruumi km. statistikaks kohuse täitmise üle. On tõendatud mitmel juhtumil, et sääraseid andmeid sisaldab malevkonna nimestik ja vararaamat, kuid tegelikkuses sääraseid andmed on vajalised. Alatihti pöörduetakse pealike poole vastavate andmete saamiseks. Seesuguseid vihke kompaniipealik peab tihti kontrollima ning nõudma, et muuted nimestikes viiakse läbi järjekindlalt. Pea-aegu analoogiline raamat peab olema ka

kompaniipealikul, siiski viimistletum andmeilt. Peale ülalmainitu kompaniipealikul peab olema kirjavahetuse kaust aastate järjekorras, ühine saadetud ja saadud kirjade kohta. Ühtlasi tuleb paigutada sellesse kirjeldusi huvitavamaist koosolekuist, õppusist ning väljavõtteid ajakirjandusest, millised puudutavad ühiku tegutsemist. On huvitav siirduda mõnikord ühes pealikutega minevikku, tuues esile piltlikult läbielatud sündmusi. Isegi analoogia tarvitamiseks on vajalised teatud säilinud tõendid. Peetud laskevõistluste kohta on soovitatav pidada kausti, mis sisaldaksid kokkuvõtlikke andmeid ühiku edasijõudmises laske alal. Lisaks eelmisele kompaniipealikul, kui teatud allrajooni häirejuhil, peab olema salajase kirjavahetuse kaust, mis muu hulgas sisaldaks ka meeste allkirju, et nad teavad oma ülesandeid ning kohustuvad ükskõik missuguses olukorras ilmuma välja. Et teostada kindlat väljaõpet, kompaniipealik peab töötama välja kõrgema juhi poolt kinnitatud õppekava teatud ajaks, mille järele peetakse õppusi. Kompaniipealiku abi, rühmapealikud ning nende abid peavad olema varustatud kavade teisenditega. Eelseisvaist õppusist informeerivad malevlasi „Maleva Teated“.

Lisaks eelmisele vastava ühiku juht

(rühma-, jaopealik) peab veel kord informeerima suusõnaliselt kaitsemalevlasi, minnes nende juure koju käskude edasiandmiseks. Ehk küll vajaline informatsioon tehtud, kompaniipealik peaks kontrollima

„Laskekindral“ A. Raavik õpetab noori.

„... ega noored mehed vanameeste vastu ei saa...“

allpealikuid, isegi kaitsemalevlasi, kas eelmised andsid edasi korraldused ning kas viimased neid tõesti teavad. Järjekindla kontrollimisega, meeletuletusega, manitustega, isegi karistustega saavutatakse häid tagajärgi. Õeldakse, et puuduvad karistumäärad, need, mis on olemas, ei anna

vajalisi tagajärgi. On soovitatav tarvitada pealikut, samuti ka malevlaste kohta karistust, määrates neid mitmekordsete eksi- muste tõttu vahtkonda väljaspool järjekorda. Tulemused on rahuldavad, harjutakse nõudlikkusega ning tehakse teadlikku tööd. Väljakute mooduseks, üldõppusiks, taktikaliseks õppusiks, jalutuskäikudeks, paradeks, peamiselt ühikute vaheliseks võistluseks, kompaniipealik peab täitma propagandapealiku kohuseid, kutsudes välja vastavate üleskutsetega alluvaid, kihutades neid üles võistlustele, saates sääraseid kutseid alluvalle kas postiteel või alluvate pealikut läbi, kes omakorda kutsele lisavad juure kohustussõnu. On palju alu, kus pealik on kohustatud näitama oma võimeid. Loodetavasti moodustavad siinkohal avaldatud mõtted aluse, millele baseerub ühiku töö. Võib tunnustada avameelselt, et juht, kellele töö juhtimine veeretab mitu korda suuremaid raskusi kui kaitseväge noorele ohvitserile, peab ammutama selleks jõudu rahvuslikust iseteadvusest, peab endaga viima kaasa kogu meeskonna, peab olema propaganda-, spordi- ja õppepealikuks ja kehastama endas kogu ühiku. Selles küsimuses vist kõik on ühes arvamises nende ridade kirjutajaga, sest tihe koostöö tagab soovitud töö tulemused.

Soomlased Eesti vabadussõjas ja Paju lahingus.*)

Malevkonna pealikutekogu tegevuskavasse kuulub muu hulgas ka Eesti ja Soome kaitseliitlastkondade lähendamise. Sel põhimõtte pealikutekogu mälestab Paju lahingu aastapäeva, kus eesilased ja soomlased suuremal hulgal koos võitlesid. Käesoleval aastal Paju lahingu aastapäeval esines pealik K. Oja päevakohase referaadiga „Soomlased Eesti vabadussõjas ja Paju lahingus“, mille siinkohal ära toome.

Mulle on tehtud hra malevkonna pealiku poolt austavaks ülesandeks esineda täna- sel pealikutekogu pidulikul aktusel ettekandega, meie kodukorra § 7 tähendatud põhimõtteil ja juhistel meie vennasrahva — soomlaste — abi kohta Eesti uuestisünnil ja kirjeldada meie poolt seda abi sümboliseerima võetud Paju lahingut.

Eelöeldud paragraaf on õnnelikumaid meie kodukorras, kuna siin on leidnud õigesti märkimist see suursugune äratundmine, mida p. k. toidab oma hinges, sellest ohvrast, mida on kannud, ehkki meie vennad, siiski võõrad, meile vabaduse kättevõitlemise aitamise eest.

On hea, kui kangelasi austatakse, parem on aga, kui neid austatakse hinnates seejuures õigesti nende teeneid.

Minu härrad, kui me siirdume minevikku ja laseme oma silmade ette tõusta 1918. a. detsembri, siis peame küll kõik tunnustama, et meie olukord polnud hiilgav, isegi, veel rohkem, tundus, et noor ja loodav riik oli sattumas kõige kriitilisemasse ajajärku, kust katastroofini ei olnud enam palju maad. Eestlaste sitkus ja kangelaslikkus oli asetatud kõige tundelikumale kaalule ja

kuigi ohvrimeelt oli palju, ei suudetud olukorras, kus puudus raha, sõjavägi ja organisatsioon, kuigi kaua panna vastu üliinimlikkudele pingutustele.

Meil on meeles Tallinna porised ja sombus tänavad, on meeles see niiske rõhuvus, mis tundus kõikjal, kui iga päev tõi aina uusi teateid punaste edusammudest ning oli teada, et rutuga vormeeritud sõjasalkades, kes peaaegu mütsiga pidid vaenlast tõrjuma, ei olnud meeleolu kõige parem.

Vähem kindlameelsemates hakkas kaduma usk, hakati unustama eestlase kohustust ja kahjuks, meie riiklik võim, kes pidi mitte-millestki kõik looma, ei olnud niivõrd tugev, et ta oleks suutnud vastava karmusega kõhklejaid sundida täitma oma kohustusi.

Nii see tuli, et külad, alevid ja linnad langesid toore, barbaarse ja asiaatliku vaenlase võimusesse. Korraldati veresaunu, türanniseeriti kõigiti paremaid kodanikke ja käperdati mingisuguse kommunismi elluviimise kallal. — Kas siis tõesti eestlane pidi uuesti kannatama venelase survet, kas pidi see tõesti nii minema, et viimased võitlejad paisatakse merre ja vaen-

lane meie ajaloolise ja seni võitmatu kantsi, Tallinna, oma rõvedasse võimusesse võtab?

Ei, see ei võinud nii tulla!

Oli tarvis usku võidusse istutada meie meestesse, oli tarvis moraalselt toetust, et võitleme õige ja püha asja eest, oli tarvis teadmist, et on olemas mehi, kellel pole kahju oma elust meie eest. Ja see teadmine tuli.

Tuli sealt poolt, kus Eesti südametukatsused kõige paremini kajastuvad, tuli sealt, kus eestlase valust tuntakse valu ja eestlase rõõmüst rõõmu, tuli lahe tagant, meie vendade, soomlaste, poolt.

Ajalugu oli annud kahele vennasrahvale elada üle suure silmapilgu, siin oleks võidud väga kergesti teha parandamatuid vi-

*) Allikaina referaadi kokkuseadmiseks kasutati: 1) Vilho Helase „Suomalaiset Viron Vapaussodassa“, 2) Hans Kalmi „Pohjan Poikien retki“, 3) E. Laamani „Soomusrongide diviis vabadussõjas“, 4) Vabadussõja ajaloo komitees leiduvaid materjale Kuperjanovi partisaanide rügemendi kohta ja 5) isiklikke mälestusi.

ga, aga saatus tahtis, et siin olukordi hinnati õigesti, et lasti kõnelda sel ürgjõulisel instinktil, mis seob soomlasi ja eestlasi väksteisega.

28. nov. 1918. a. pöördusid Ajutise Valitsuse nimel kohtuminister J. Poska ja portfollita minister J. Tõnisson Soome valitsuse poole abipalvega. Abipalves kirjeldati Eesti rasket olukorda ning näidati, et ainult väline ja sõjaline abi suudab päästa seisukorda. Abipalve ei annud aga otsekohe soovitud tagajärge. Soome valitsuse

tis ning õhutades seltskondliku abiaktiooni teostamist. Lubatagu minul siin tuua ette mõned väljavõtted tolaeageisest Soome lehtedest:

„Uuden Päivän“ toimetaja Yrjö Koskelainen kirjutab 2. dets. 1918. a. oma lehes pealkirja all „Abi vennasrahvale“ väga soojalt Eesti aitamise vajadusest ning nõuab Eesti Ajutise Valitsuse abipalve täitmist. Muuseas ta lausub: „Asi on meile endile kõigiti selge, siiski on mõnesuguseid vaatekohti tarvis võtta arvesse.

Ajakirjandus viis Eesti asja peagi laiemale hulkadele teatavaks ning varsti see muutuski Soome asjaks. Helsinginaised algasid arstirohtude ja sidumismaterjali kogumist ning saatsid esimese lähetuse 16. dets. 1918. a. Eestisse. Kavatseti asutada ja lähetada Eesti rindele isegi eriline Soome ambulants. Suure tähtsusega sündmuseks oli aga Eesti abistamise peatoimkonna moodustamine, kel olid väga suured teened kogu Soome abiaktiooni vältel. Erielse innuga töötas seal peatoimkonna esimees dr. O. Louhivuori, kes siamaani jäänud Eesti ustavaks sõbraks. — Vabatahtlike kogumine algas peatselt. Aluse panijaks siin oli Läänemere jalgväerügemendi res.-leitnant Ernst Branders, kelle õhutusel nimetatud rügemendi staabi ülem Rootsi major Martin Ekström kõige innustunumalt süvenes asjasse.

Kavatseti asutada 700-meheline väesalk, kelle saabumisest Eestisse ja võitlusse astumisest arvati jätkuvat, et oma võimistega kahtlema löönud eestlasi seevõrra moraalselt toetada, et nad välise abita suudavad panna vastu enamlastele. Astuti läbirääkimistesse Eesti Ajutise Valitsusega, kus muidugi asja kõige soojemalt pooldati.

Dr. L. Kettunen oli vahepeal pidanud nõu dr. Louhivuoriga ning seal oli jõutud otsusele teha ettepanek ka everstilutnanti Hans Kalmule, sünnipärasele eestlasele ja Soome vabadussõja kangelasele, hakata koguma vabatahtlikke.

Viimane võttis ettepaneku endastmõistetavalt vastu, ning avaldas peagi oma kuulsa üleskutse endistele lahingukaaslastele. Seal ta muuseas seletas: „Pojad! Kui teie isamaa oli hädaohus, astusin mina teie ridadesse ja lõin häid lahinguid. Praegu on minu kodumaa rüüsade rünnaku all. Kui mina teid kutsun nüüd endaga kaasa võitlema minu kodumaale — kas tulete?“

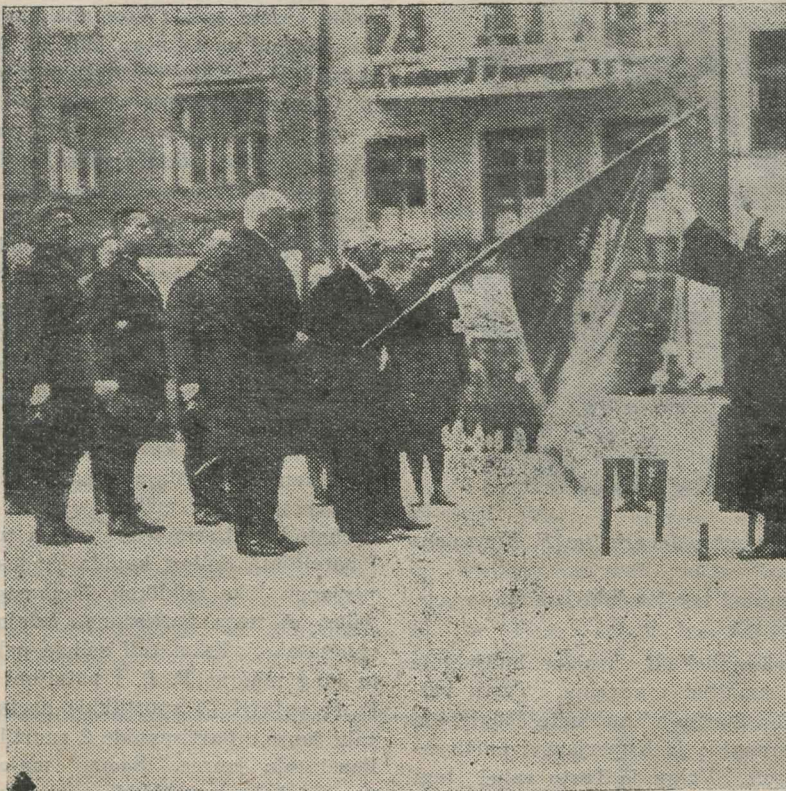
Ütlen kohe, et retk ei saa olema jalutuskäik, vaid tõsine võitluskäik, ning et kõik sinna minejad sealt ei tule tagasi. Mõtelge järele — ma ootan vastust!“

Kalm hüüdis poegi, ja pojad tulid. Tulid nii suurel määral, et kõiki ei saadud võtta vastu.

Major Ekströmi vabatahtlike salga moodustamine ja lõplik vormeerimine sündis siiski kiiremini, ja kui Eesti poolt kõige tungivamalt paluti abi kohe teele saata (punased olid ainult mõnikümmend kilomeetrit Tallinnast eemal), asus Ekströmi 140-meheline I kompanii 30. dets. 1918 teele. Sellele järgnesid lähemal päevil teised kompaniid.

Meie kõik vist mäletame väga hästi, millist mõju see avaldas, kui Tallinn sai näha esimesi sirgetes ridades, ühtlaselt rietatud ja julgete nägudega sammuvaid soomlasi. Olukord oli siis muutunud kurnis kriitiliseks. Võis oodata vaenlase pealetungimist Tallinnale. Teenisin sel aja

Lipu annetamine Põhja malev-konnale T.E.K.-Ü. „Päevalehe“ poolt.

Õpetaja A. Kapp õnnistab lippu.

peaminister Lauri Ingman kirjutab sellest abipalvest muu seas järgmist: „Valitsuse ja eduskunna rühmade vahelisel nõupidamisel jõuti otsusele, et abipalvet on võimatu täita, sest maksvate seaduste kohaselt ei ole võimalik Soome regulaarvägesid viia Soome radadest välja ning pealegi pole Soome enese olukord nii kindel, et ta võiks oma kaitsejõude nõrgendada.“

Nii siis Soome valitsus ei saanud tulla vastu Eesti palvele sõjavägede saatmises. Kõll aga anti sealt rahalist abi ja sõjatarbeid, millistest Eestis tunti suurt puudust.

Meie olukord oleks kujunenud õige kurvaks, kui ka Soome seltskond ja avalik arvamine oleksid jaganud Soome valitsuse seisukohta. — See ei olnud aga nii: Soome ajakirjandus, asjast teada saades, algas otsekohe tegevust, selgitades olukorda Ees-

Kui valitsus nende pärast kahtleb, on tema kohus kõige kiiremini jõuda selgusele eduskunnas ja rahvas maa tõelisest meeleolust ja rahva ohvrimeele suurusest. Millist abistamise moodust, kas regulaarvägede või vabatahtlike saatmist, lõpuks ka paremaks ei peeta, abi peab saabuma õigel ajal. Õige hetke kasutamise eest Eesti rahvas saab meile igavesti olema tänulik.“

„Tampereen Sanomat“ toimetaja John Zidbäck kirjutab 10. dets. 1918. a. muuseas: „Ei peaks olema raske saada Soomest kokku vähemalt tuhat meest, kel on süda õigel kohal ja meeles puhas arusaamine sellest, kui palju üldinimlikult väärtuslikku saadetakse hädaohu, kui sallitakse enamlaste rasket rünnakut ühe Soome hõimu väärtuslikuma osa vastu. Mindagu siis Eestisse vabatahtlikena, kui sinna teisi ei võlida minna!“

Tallinna kooliõpilaste roodus, millist väeosa peeti pealinnas valitsuse kaitseks ja korra hoidmiseks. Noil päevil tuli aga korraldus olla valmis rindele minekuks, olukord nõudis seda ja ka poisid pidasid paremaks ennem surra avalikus lahingus kui olla linnas maha löödud nurga tagant. Rindel oli olukord halvem kui millalgi varem. Kindral Tõnisson ja kol. Parts pidasid plaane, kuidas katastroofi puhul oleks võimalik Eestile truuks jäänutega välja lüüa üle Tallinna Haapsalu poole...

Siin aga tuli murrang. Abi jõudis, ja jõudis õigel hetkel. Kuigi see abi arvuliselt oli õige väike, oli selle moraalne tähtsus meie väsinud ja alaliselt üle jõu käivais lahinguis viibinud väeosadele äraarvamatu. Kui meil õnnestus punase laviini ees jääda seisma ja asuda vasturünnakule, siis tuleb seda kõige kindlamini seletada selle moraalse murranguga, mida tekitas teade, et soomlased on juba jõudnud Tallinna.

Kujukaks näiteks sellele võitlusinnu tõusule võiks olla Priske saeveski tagasivõtmine. Nagu teada, oli Priske üks esimestest kohtadest Põhja rindel, kus tekkis pööre.

2. jaan. õhtul saadeti soomusr. nr. 3 maakuulajate salk Priske poole. Jõudnud Anija vallamaja juure, kohtasid nad al.-kp. Krulli 13. roodu ja soomusrong nr. 2 valvetõket, kes Priske olid jätnud maha. Kuna Priske langemisega I diviisi staap ja soomusrongid Kehras põhjapoolt jäid kaitseta, anti käsk saeveski võtta tagasi. Hakati sepsitsemata tagasivõtmise plaane. Siin selgus, et taganejate meeleolu oli langenud nullini, soomlaste abisse oli usk kaotatud, nende tulekust oli ammu kõneldud, tegelikult polnud neid aga keegi näinud.

Siis aga juhtus üllatus. Salga juure jõudsid 2 soomlast — ltn. Pentälä ja seersant Ambrosius, kes eelmisel päeval olid Tallinnast ära karanud, et rutemini pääseda rindele. Mõlemad mehed otse põlesid himust minna tulle. Tekkis üldine vaimustus ja aega viitmata joosti Priske peale tormi, vaenlane löödi segaduses taganema ja saeveski võeti ära.

Ekströmi vabatahtlike salk kirjutas ilusamad leheküljed oma ajaloosse kõigis Põhja rinde lahinguis. Eriti suureks ja imestusväärseks tuli aga selle salga lahinguvõime kuulsas Lagena lahingus ja Narva vallutamises.

Varsti olid ka Kalmu pojad koos ning neist asutati Põhja Poegade rügement, millesse kuulusid 2 pataljoni jalgväge, suurtükivägi, ratsaosad ja sideosad. 12. jaan. I pataljon jäägäri-leitnant Hannula juhatusel tõusis laeva ning saabus samal päeval Tallinna. Sellele järgnes 23. jaanuaril 2. pataljon ja rügemendi muud osad. Eestisse saabumisel asuti otsekohe rügemendi varustamisele sõjariistadega ning

voori moodustamisele. Siin ei läinud asi nii libedasti kui tarvis, milline nähe oli aga täiesti loomulik, sest Eesti varustusvalitsus võis opereerida õige piiratud tagavaradega. Igatahes soomlastele anti kõik, mis oli võimalik anda. Eesti ülemjuhataja suunis Põhja Poegade rügemendi lõuna rindele, sest seal olid kõige kibedamad lahingud parajasti käimas. 27. jaanuariks jõudis rügement Tartu. Rügemendis oli siis: 54 ohvitseri, 272 allohvitseri ja 1.788 sõdurit — kokku oli inimesi 2.114; hobuseid oli rügemendil 223.

Tartus ei saanud rügement kaua viibida; juba paari päeva pärast pidi ta esi-

Malevkonna sekretär eru-ltn. F. Klemmer.

mese tuleproovi tegema läbi ja selle ta sooritas hiilgavalt.

Lõuna väerindel oli vaenlane hulljulgete löökidega sunnitud taganema. Tartu vallutati meie sõjaväe võimsamate löögiosade — soomusrongide ja Kuperjanovi partisaanide — poolt. Valga ja Tartu vahel tegi aga vaenlane katsed oma purustatud väeosi koguda ning vastupealetungile asuda. Eriti tahtis ta aga hoida oma võimuses tähtsat raudteesõlme — Valga linna. Siia olid punased koondanud rindel oleva parema löögijõu, kus erilisel domineerisid juba maailmasõjast kuulsad Läti küttide polgud.

29. jaan. olid soomusrongid jõudnud Sangaste jaamani, ees oli lõhutud raudtee; raudtee ääres tungisid peale partisaanide 3 roodu ühes patareiga. Samal päeval ltn. Kuperjanov käsib oma 3. roodul toimetada maakuulamist Tõlliste, Pensi, Vare sihis ja need võtta oma alla, 2-ne rood pidi liikuma Tõlliste-Kiisa kaudu ja asuma Kiisa ning Koniste taludesse, 1. rood pidi asuma Tõlliste reservi.

30. jaanuari hommikul enne koitu III rood asus oma ülesande täitmisele. Tõlliste juures asuvast postijaamast löödi vaenlane välja ning kuigi see katsus Pensi ja Vare talude juures peatuda, ei kannatanud nad partisaanide rünnakut ning taganesid.

Kuigi vaenlase ülekaal oli märgatav niag teda toetasid maanteelt soomusauto ja raudteelt soomusrongid III rood ei suutnud aga jääda seisma, vaid tungis hurraaga Paju mõisa peale, millest vaenlane taganes. Asuti mõisasse. Vaenlane ei tahtnud aga Paju mõisast nii kergesti loobuda, vaid koondas siia suuri jõudusid. Mõis peeti vaenlase alalise suurtükitle all ja kuigi III roodule jõudis abiks I roodu üks rühm, ei suutnud see olukorda parandada, vaid öösel, kui mõisat juba ähvardas ümberhaaramise võimalus, taganeti metsa-veerule, kus poelnälginult ja külmanult jäädid ahelikku kuni hommikuni. Kuperjanov, kes ebaedust oli pahandunud, saatis ka I roodu ööseks mõisa ette ahelikku, II rood oli püüdnud oma tulega küll III roodu toetada, kuid see ebaõnnestus, sest tema kuulid tabasid osalt omi.

30. jaan. lahingus kaotasid partisaanid 20 meest. Kui võtta arvesse, et III roodus oli ainult 77 meest, siis see kaotus oli õige tunduv.

Vahepeal olid Põhja Pojad jõudnud Sangastesse. Rügemendi ülem eversti Kalm oli määratud rinde juhatajaks ja tema juhtimisele kuulusid ka soomusrongid ja partisaanid. Kalmu ülesandeks oli Valga vallutamine. Kuna soomusrongide edasiliikumine raudtee korratuse tõttu oli raske, langes Valga võtmine ainuüksi partisaanide ja Põhja Poegade õlgadele.

Eversti Kalm määras esialgu võitluses kurnatud partisaanid reservi ja tulle P. P. I pataljoni. Sellest kuulda saades ltn. Kuperjanov läks isiklikult Sangastesse ning palus, et tema partisaane tulejoonelt ei vahetataks. Kalm tuli sellele palvele vastu ning määras P. P. I pataljoni reservi. P. P. patarei (4 suurtükki) asetati Kiisa talu juure. Partisaanide 2 suurtükki seisid Pensi talu juures. Soome major Snellman juhtis suurtükide tuld Koniste talu juurest.

31. jaanuaril kell 10.45 said Kuperjanov ja Snellman käsu Paju mõisa võtta ära. Kuperjanov teadis, et lahing tuleb äge; ta määras endale 3 asetäitjat ja ta oli arvestanud õigesti, sest ainult viimane, lpn. Riives, pääsis Pajusse, teised langesid rivist.

Roodudele anti kätte sihid ja asukohad ning kell 12.10 läks III rood ühes I roodu I rühmaga paremalt poolt maanteed rünnakule. Jõudnud umbes 500 sammuni mõisast ja viibides lagedal nõlvakul võeti ta vaenlase hästisihitud ja tapva tule alla. Rood oli sunnitud tõmbuma tagasi metsaveere. Algas äge vastastikkune tulistamine. II rood, kes asus maantee ja raudtee vahel, alustas kell 2 omakorda rünnakut. Tuli minna vastu mäge üles, üle täitsa lageda lumise välja. Punased katsusid soomusrongide toetusel II roodu haarata ümber. II rood löi kõikuma. Kuperjanov nihutas III roodu II appi ning käis ise piki ahelikku mehi julgustamas — siin tabas teda vaenlase kuul, ja üks meie vapramaist väejuhtidest kanti raskelt haavatuna lahinguväljalt. Kuperjanovi rivist väljalangemine mõjus partisaanidesse rõhvalt. Lahing kestis, võitu ei nähtud tulevat, roidumus andis ennast tunda. Sel ajal jõuab P. P. I pataljoni jäägäri-leitnant Hannula juhatusel Koniste juure.

Hannula lähetab maakuulajad partisaanidega sidet looma ning astub ise ühendusse major Snellmaniga. Viimane teatab, et paremal pool maanteed eestlased parajasti ründavad, sealsamas aga märgib ta, et nad hakkavad tagasi valguma ning jooksevad metsa poole. Nimetatud liikumine oli tingitud sellest, et ltn. Soodla, kes oli

asunud Kuperjanovit talitama läinud ltn. Pekarsky asemele III roodu juhtima, viis selle uuele rünnakule, kuid löödi veriselt tagasi. Ka II rood nähes mõisast liikumist ning arvates, et Läti kütid taganevad, läks oma ülema ltn. Saare juhtimisel rünnakule.

Relburpealik H. Inland,
malevkonna parimaid laskureid.

naakule. Vaenlane oli aga II roodu ette, va-sakule omia aheliku peitnud ja avas sealt hävitava tule II roodule. Ka mõisast tuldi peale. Ltn. Saar langes, tema rood aga taganes korraldult metsa veere, kus ennast uuesti lahingukorda hakkas seadma. — Põhja Poegade maakuulajad jõudsid Hannula juure tagasi ja teatasid, et

olukord on kriitiline; — Kuperjanov ise raskesti haavatud, suurem jagu ohvitsere langenud, kuigi partisaanide hõredad read peaaegu juhtideta veel visalt vastu panid. — Hannulal oli 2 kompaniid, III-da ta saatis Tõlliste juures Sooru kaudu Varnasse, et kindlustada Paju juures võitlejate paremat tiiba. Viivitamata ta lähetas I komp. ja ühe rühma II kompaniist paremal pool maanteed võitlevatele eestlastele appi. Need rutates kiirmarsil tulejonele satuvad juba Vare talu juures vaenlase kuulipildujate tule alla ja paiskuvad ahelikku. I kompanii ülem ltn. Kärnä otsustab ühe rühma jätta Vare ette ja liigub kolme rühmaga üle Paissaare Pigiussaare juure, et mõisat paremalt poolt haarata. Mahajäetud rühma ülem, väepeli Oivo, ei kannata aga oodata kompanii lõplikku väljasuunimist, vaid ründab oma rühmaga ja tema juures olevate partisaanidega otse-suunaliselt mõisat. Nad jõuavad kuni puiestikuni ja astuvad käsitsi võitlusse. Oivo ise saab lõuast haavata ja, ümber piiratud punastest lätlastest, tahab ennast maha lasta, ainult relva tühi padrunipesa päästab selle kangelase elu. Tema mehed tõrjuvad käsigranaatidega lätlaste eemale, ja võttes Oivo kaasa taganevad puiesteeseesse kraavi, kuhu jäävad kuni lahingu lõpuni, olles tihti omade ja vaenlase risttule all. Ka ltn. Kärnä ründab ühes Pigiussaare juures olevate partisaanidega, kuid tema ahelikud surutakse varsti lumme, Kärnä ise saab surma.

Vasakul tiival on partisaanid vahepeal ennast korraldanud ja algavad rünnakut, kuid kannavad uuesti suuri ohvreid ja hakkavad laiali valguma; mõisast liigu-

Asut.
1920.

Asut.
1920.

Vieux
Très Vieux
Extra Très Vieux

Curaçao
Cherry Brandy
Crème d'Orange etc.

TALLINN
PIKK 17
TEL. 16-02

KLUGE & STRÖHM

Tallinn, Pikk tän. 9
Asut. 1813.

Raamatukauplus Laenuraamatukogu

Sisurikas ladu tähtsamaist uudiselst igal kirjanduse alal ja
käidavamaist vanemaist kirjanduse teoselst.

Mis on,

mida koi ega rooste ei riku, ajahammas ei näri ja mis teeb iga
inimese õnnelikuks igaveseks ajaks ja veel kolmeks päevaks?

Kuninga tän., vastu Scheeli pank.

Need on Ed. Tõnissoni ärist ostetud kaubad.

vad ahelikud välja. Jäägri-ltn. Hannula, kes vahepeal on määratud kõigi raudtee ja Varna vahel võitlevate valgete juhiks, saadab vasakule tiivale partisaanide taganemist katma ltn. Marttise ühe rühmaga. See kisub taganevad partisaanid uuesti ahelikku. Kogu rindel keeb äge tulistamine, vaenlane, kes kuulipildujatega hästi varustatud, on osa neist isegi puude otsa asetanud. Vastane on vääriline, hästisihitud kuulidest saadakse aru, et ei ole tegemist venelastega, vaid lätlastega.

On hetk, kus soomlaste kuulipilduja tagant langevad kolm meest, neljas, viimane järelejääja, tõstab sõprade surnukehad kuulipildujalt ja jätkab tulistamist. Surnuid ja haavatuid on palju. Paremalt tiivalt saabub teade, et seal on padrunid lõpukorral. Hannula, kelle komandopunkt asub Vare juures, saadab oma viimase reservi, ltn. Rytköse rühma, Pedeli jõeorgu mööda vasakult mõisa ette. Rytkönen ei kärsi aga nii kaugele minna, tõuseb enim orust ja liitub Marttise vasaku tiivaga.

Et hakkab juba hämarduma ja tahetakse jõudu kulutavat lahingut otsustada, jäägäri-leitnant Hannula annab käsu üldiseks rünnakuks.

Ründamine sünnib kahes suunas, vasakult ja paremalt. Jõutakse mõisasse, kus algab äge käsitsivõitlus, tarvitusel on Soome pussid ja püssipärad. Vaenlane ei kannata seda tapmist ja taganeb korratu-

ses. Kell ½5 õhtul on mõisa võetud.

Lahingu juures viibinud maailmasõja-aegne Ust-Dvinski polgu ülem kõneles pärastpoole, et ta säärast marulist ja surmapõlgavat rünnakut maailmasõjaski polnud näinud.

Paju lahing nõudis suuri ohvreid. Kuperjanovi partisaanide kaotused selles lahingus olid: 13 surnut ja 44 haavatut, kokku langes rivist välja 57 meest; soomlased kaotasid surnutena 27 meest ja haavatutena 39 meest — kokku neil langes rivist välja 66 meest.

Üldiselt löödi meil rivist välja 123 meest, milline arv tolaaegsete lahingute kohta väga suur oli. Vaenlase kaotusi arvatakse 200 surnule ja umbes 400 haavatule. Paju lahingus langenud Eesti ja Soome kangelaste mälestust austagem püstitiseismisega.

Põhja Poegade I pataljon, kes Paju lahingu otsustas, tegi oma esimese tuleproovi hiilgavalt läbi.

Paju lahing näitas, mida suudab korda saata Soome tõug, kui ta ühinenult tegutseb. Ma toon väljavõtte Kuperjanovi partisaanide rügemendi sõjategevuse päevaraamatust, et oleks kuulda, kuidas partisaanid ise hindavad oma abistajaid:

Seal kirjutab partisaanide kroonik 6. leheküljel:

Paju all tõendas pataljon, et ta on enim valmis võitlema viimse mehene kui loobuma võidust. Ja võimalik, et see nii

oleks sündinudki, kui mitte Soome Põhja Poegade rügemendi I pat. jäägri-ltn. Hannula juhatusel veel viimasel silmapilgul ei oleks appi jõudnud. Seda tõsist abi, mis meile soomlased sel raskel tumnil pakkusid, seda ennastsalgavust ja kirjeldamatut vaprust, mis soomlased Paju väljadel võideldes üles näitasid, ei unusta Eesti rahvas iialgi, tänu- ja austustunne kestavad põlvest põlve ja vabadussõja ajalugu kroonigu me vennasrahva vägittegeusid ja kangelasmeelt oma lehekülgedel kuldtähtedega.

Meie, kes me vabatahtlikult oleme enesetele võtnud kohustuse kaitsta Eesti rippumatust, kes me vande oleme annud, et peame ja hoiame seda varandust, mille eest 11 aastat tagasi mehed langesid, meie peame oma kohustuseks mälestada nende ohvrit, kellele saatus määranud minna Manalasse. Ja kui meie kunagi viibime Helsingis, olgu meie pühaks kohustuseks sammuda Vanhakirkkon puistole ja peatuda kalmu ees, milles puhkavad mehed, kes täis noorusjõudu tulid Eestisse, aetuna kõige suuremast voorusest, ohverdada oma eluste eest. Ärgem unustagem siis, et nende veri niisutas Eesti pinda, et nende viimne surmaeelne ohe läks Eesti taevasse...

Ühine valatud veri on meid liitnud, püüdkem siis neid sidemeid kõvendada, et tulevikuski ei ununeks Paju mõis ja see koostöö, mis seal tuli toime kahe vennasrahva vahel.

Käesoleva numbri Põhja malevkonna eriosa toimetajad V. Aveson, J. Jaik, R. Valter.

Kõige soodsam mööbliostukoht

on

A. Eiken'i mööbliäri

Raekojapl. 13 II korral. Telef. (2)12-51.

Tööstus: Varblase tän. 5. Telef. 24-87.

Mille tõttu on meie suurveski tooted saavutanud mõne aasta vältel nii suure menu ?

1. Meie tegime õieti, asutades Eestisse moodsaima ja uueaegse suurveski, milles jahvatus on sedavõrd odav, et oleme võinud valmistada oma jahud alati kõige paremast viljast.
2. Meie tegime õieti, seades oma uude suurveskisse eeskujuliku puhtuse, mille tõttu meie jahud, manna ja muud viljasaadused on äärmiselt puhtad ning vabad igasugusest kõrvalmaitsest.
3. Meie tegime õieti, et hakkasime valmistama vaid head jahu. Selle tõttu on nüüd üldiselt teada, et parim leib, mida valmistavad leivaküpsetajad, või parim sai ja küpsised, mida valmistavad pagarid, on valmistatud vaid meie jahust. Meie kaubamärk on muutunud hea jahu sümboliks Eestis.
4. Kümned tuhanded perenaised, kes on tarvitanud meie jahu või mannat, on aastate vältel veendunud, et meie oma on tõesti parem kõigist kodu- või välismaa jahusortidest. Suur hulk neist perenaistest on annud oma soovitud naabritelegi, suurendades meie tarvitajate hulka iga päevaga.
5. Meie manna on puhtaim ja parim toit lastele.

SUURVESKI

J. PUHK & POJAD

TALLINNAS

Jahu ja manna saadaval igal pool.

Veel ilusas valikus
naiste- ja meesterahva

palituriideid.

Praegu jõudnud kohale naisterahva
siid- ja villaseid

kleidiriideid

moodsais värves, mida odavalt soovitame.

Samuti ka villaseid
ja puuvillaseid

sukki ja sokke.

Kõik kaubad on suure hinnaalandusega.

Pikk tän. 1.

E. EGLON & Ko.

Pikk tän. 1.

JALANÕUDEKAUPLUS

„SALAMANDER“

Suures valikus kodu- ja välismaa

jalanõusid

mõõdukate hindadega.

Tallinn

Harju tän. 26

Tel. 16-83

Suurim väljavalik kodu- ja välismaa

jalanõudest

Eestis. Oma mehaaniline töötuba.

Pudu- ja pesukaubad.

K/M K. G. Molodzov

Tallinn, Viru tän. 6.

Tel. 34-15.

Inglise valget plekki,

1. C. 1× 2× 3× 4×

Siberi valget plekki,

10 % 12 % 14 % 16 % 18 % 20 % TH.

Inglise tsingitud plekki

Inglise tina

Musta plekki, õhukest,
pürgadevabrikutele

Tinutatud vitsrauda

Tinutatud traati

soovitab

V. Vunder

Tallinn, S. Batarei 6. Tel. 25-32.

EESTI RAHVAPANK

— asutatud aastal 1920 —

TALLINNAS, S. KARIA TÄN. 19, oma majas. :—: TELEFONID: 2-02, 24-13 ja 28-28.
TELEGR. ADDRESS: RAHVAPANK, TALLINN.

== ÜHISTEGELISTE ASUTUSTE KESKPANK. ==

Toimetab kõiki pangala operatsioone. Oma laialdase korrespondentide võrgu kaudu otsekohene ühendus kõigi kodumaa linnade, alevite ja rahvarikaste kohtadega.

1. detsembril 1929. a. oli Keskpanga liikmeks 264 ühistegelise ja omavalitsuse asutust.

Arvete seis 1. detsembril 1929. a. Kr. 5.015.093.22.

H. O. Valdmann

Tallinn, Raekoja-plats 16. Telefon 9-11

soovitab

äsjailmunud spetsiaalset

VIIGIMARJAKOHVI

Maitse ning proovige, tarvitage seda sigurite asemel või puhtal kujul.
Omab haruldase hea maitse ning lõhna.

TALLINNA LINNAPANK

Tallinn, Mundi tän. nr. 2.

Telef. (2)19-30, (20)3-13, aidad 7-48.

Telegr. aadr. „Linnapank“.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone sise- ja välismaal. Võtab kaupu oma ahtadesse hoiule ja annab nende vastu laenusid.

Korrespondendid kõikides kodumaa linnades ja välismaal tähtsamates keskkohtades.

Jalanõud

on moodsad ja vastupidavad

Th. W. Grünwaldt-Union

Tallanahk

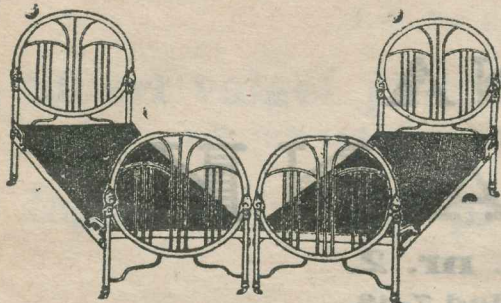
on veetihe ja tugev

Müük igas parimas äris Eestis

Vabrik Tallinnas, Maakri tän. 19—21

Telefonid: juhatus 308-97, jalanõude osakond 308-44, nahaosakond 9-05.

Kõige soodsamalt ostate

Ed. Möllerson'i

raudvoodi- ja traatvõrgutehases,
Tallinnas, Kopli tän. 10,

valmistatud raudvoodeid reform-,
vedru-, karva- ja mererohumadratsitega ja

uuest materjalist valmistatud.

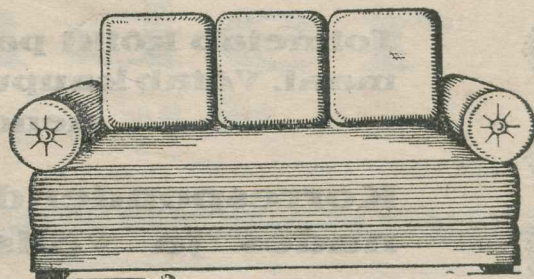
TÜRGI DIIVANEID.

Madratsi- ja diivaniriietest suur valik.

Peale selle traatvõrke igasuguseks otstarbeks.

Tallinnas, Kopli t. 10. Telefon 26-70.

TÄHELEPANU!

Igasuguseid küünlaid valmistab

küünlatehas „STEARIN“ G. RAUKAS

Tallinn,

Vana Kalamaja 28. Telef. 28-93 ja 47.

Odavasti ja hästi tahab riietuda igaüks.

Seda võimaldab Teile
valmisriieteäri

G. Sahkenberg

V. Pärnu mnt. 31, kino „Kungla“ kõrval.

Suur valik meeste ja naiste üllriideld ja üllkondi.

Tellimiste täitmine kiire ja korralik.

Elumured vähenevad,

kui kõik kaubad ostetakse ühiskauplustest.

Need on ostjate omad ettevõtted ja müüvad head kaupa õiglase hinnaga. Kõige soodsamalt varustab ühinguid täisväärtusliku kaubaga

Eesti Tarvitajate Keskuhisus.

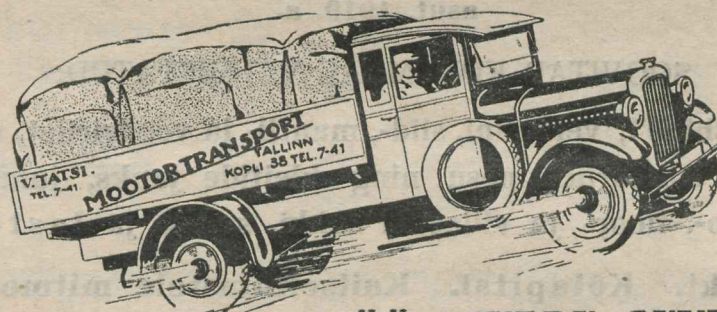
Tallinn, Lai tän. 41.

Harukontorid: Tartus, Valgas, Petseris, Rakveres, Vaivaras, Narvas, Mustvees, Viljandis, Abjas, Pärnus, Väandras, Kuresaares, Riisiperes, Vasalemas, Taalikul, Port-Kundas.

MOOTOR-TRANSPORT

V. TATSI

TALLINN, KOPLI TÄN. 38, TEL. 7-41

**MÖÖBLIVEDU SUVITUS-
KOHTADELE JA TEISTE RASKUSTE VEDU**

AUTOD LIIGUVAD OHUKUMMIDE PEAL

VEOAUTOD 1-5 TONNINI JA OMNIBUSED ALATI SAADAVAL

TALLINN, KOPLI TÄN. 38, TEL. 7-41

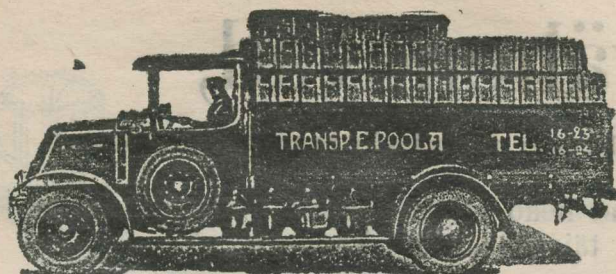
Vastutulek igale kaitseliitlasele!

Üle minnes ainult siidist, sametist ja villasest daamide tualettriiete peale, likvideerin täielikult teised artikli osakonnad, peaausjalikult **siid- ja villased mantli- ja kostüümriided ühes voodritega. Mööbli- ja mantli-plüüsid, meester. ülikonna- ja palituriided** lasksin müügile 40—50% alla praeguse aja hindu, **kuid kaitseliitlastele eriti veel 10%.** Ärge unustage, kui siin nimetatud kaubust midagi tarvitate, et

aadress on **S. Karja 11.**

K.-m. «SAKALA»

Austusega omanik **A. ANNUS.**

Mööbli ja muude raskuste veoks on kõige kasulikum tarvitada veoautosid.

ED. POOLA

I järgu transport-firma.

Kõik autod 1½ kuni 5 tonni kandejõuga, liiguvad õhukummidel, mis võimaldab veetavate asjade tervelt transporteerimist. Tellimisi võetakse vastu, kauguse peale vaatamata igal kellaajal.

Tallinnas, Lauulupeo tän. 22, kõnetraat 306-23, 16-24.

N. B. Kuna meile on tulnud kaebusi, et võõraste ettevõtete poolt — kes kasutavad meie kui tarvitajaskonna lugupidamise teeninud ettevõtte hea nime — võetakse meie nimel transporteerimisi veoautodel, mis ei vasta tihel kui teisel põhjusel nõudele, sellepärast juhime tähelepanu sellele, et meie veoautod, mis varustatud esimese järgu masinatega, kannavad meie nimetust, kõnetraatide №№, samuti järjekorra №№ ja on beesh värviga.

A.-S. „RAUANIIT“, Tallinnas

asut. 1919. a.

SOOVITAB KODUMAAL VALMISTATUD:

Crêpe-de-Chine'i, veloutini, siid-, mantli- ja voodririid, milanaisi ja villast trikooriid pesu ning kleitide jaoks, jumpeririid, siid-, mako-, floor- ja villaseid sukki, sokke ja lastesukki.

Bemberg-siid-sukki. Kõlapitsi. Kaitseliitlastele mitmesuguseid paelu.

Kõik kaubad on varustatud kaubamärgiga.

Saada kogu Eestis.

Saada kogu Eestis.

MEESTERAHVA RÄTSEPAÄRI M. ANDREESSEN

*Kõige suurem ehtsa
Inglise riide ladu*

Tallinn, Rataskaevu 14. Tel. 17-54

Gust. Heinmann'i kondiitri-äri ja kohvik

Tallinnas, S. Karja tän. 4.

Telef. 20-47.

Igapäev saadaval tordid, koogid, küpsised. Viini ja kollane sai. Oma tööstuses valmistatud šokolaaditafvlites ning šokolaadikompekid liift- ja ilukarpi-des, suures valikus.

Kaubad valmistatakse esimese järgu toorainetest.

Kes majanduslikult arvestab, see ostab tingimata

K/M. KARL UUDEL'i
suurärisk

Pikk t. 36 kõik endale tarvisminevad koloniaal-deli-
katesskaubad ning kodu- ja välismaa vei-
nid ja napsid **Pikk t. 36**

Parimad Eestis on:

siid-, floor-, villased ja puuvillased

sukad,

siid-, villane ja puuvillane

frikoopesu

klöppel-, Vene, broderii- ja gipüür-

pesupitsid ja paelad

siid-, floorsokid ja lastesukad,

suplemis- ja võimlemistrikood.

Siidi kleidi- ja voodririided.

Trikoo-, pitsi- ja sukavabrik
Volta t. 3, Tallinn. Kntr. 2-23.

A-s. Oskär Kilgas

HALLO! Siin 908

S. Karja tän. 17

K.-m. JOH. TUSTI

Suurem kodu- ja välismaa napsi-, likööri-, veini-, tubaka- ja koloniaal-
kaupade ladu Tallinnas.

Tellimiste täitmine kiire ja korralik.

Kauba kojusaatmine igasugusel arvul.

Kuulsaid Austria TULEMASINAID

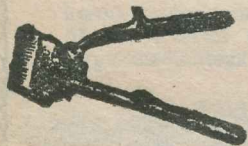
ja tulemasinakive, junkselõikamise masinaid, riide-, näputöö- ja maniküürkääre, Soome pusse ja Rootsi habemenuge ostate

AUG. AMOS'E

kauplustest

Kaup müüakse vastutusega. Rutake tulemasinate ostmisega enne sisseveotolli kõrgendust.

Ärid asuvad: Tallinnas Jaani t. 11, Viru t. 21.
Tartus Aleksandri t. 6. Narvas Joala t. 26. Rakveres Pikk t. 26.

Tarvitage Riigi Turbatööstuse
küteturvast
ja Teie hoiate Eesti metsa ning vähendate
oma küttekulu.

Müük koormaviisi ja vähemal arvul turbakuurides:

1. Balti jaama kaubahoovis,
Vaksali puiesteel	tel. (2)20-32.
2. Hollandi tän. № 5	
3. Telliskivi tän. raudtee
ülesõidu juures	tel. (2)26-16.

Vaguniviisi võib osta juhatausest, Tallinn, Lai tän. 41.

Riigi Turbatööstuse Juhatus.

Tallinn, Lai tän. 41, tel. (2)26-16.

Veinid, napsid

Aiavili, värsked ja kuivad.

Konservid, kala ja liha

Toiduained, suur valikus

Mänguasjad

Kontoritarbed

Paberiosakond

A. Kakit

Raatusel pl. 17

Kõnetraat 11-11 ja 20-50

Kõige täpsem kell maailmas on

Zenith

Ainuesindaja Eestis

H. Markovitsch

Tallinn, Viru 15, kõnetr. 26-52

kella- ja kullasepäri.

Parim ja vastutulelikuim kirjanduse ja kirjutistarvete ostukoht kaitseliitlasele on

T. E. K.-Ü. „Päevalehe“ raamatukauplused

S. Karja t. 23 ja Pikk t. 2

J. M. LEESMANNI

konservivabrik

Tallinnas, Võrgu t. 27.

Telef. 22-43

Soovitab suurel viisil:

Kilukonserve

Sprotte õlis

ja tomatis

Skumbriat

tomatis

J. KOPF

KALLISKIVID
KULD · HÖBE

Tallinn,

PIKK 27 ja HOBUSE 2

TEL. (2) 22-21

Uudisena Eestis soovitame oma
töökodades suurel arvul valmis-
tatud

hõbedast sööginõusid

proov 875,000, kaitsemärgiga
„MUNK“.

Kahvliid ja lusikad

kaalu järele.

Igasugused kullasepatööd, kivide,
kulla, hõbeda ja uus-hõbeda alal.

Suur ladu kristallis ja
kellades.

Kellasepatöö vana meistri juha-
tusel. Galvaaniline kuldamine
ja hõbetamine.

Ostetakse ehteasju, kulda ja
hõbedat.

Kaubamaja

„MARS“

Harju tän. 23

Tel. (20) 8-53

Elektritarbeasjade kauplus
ja installatsioonibüroo.

Võtab oma peale elekter-
valgustuse sisseseade ja
jõujaamade ehituse töid
linnades kui ka maal.

Maailmakuulsate Viini hõõglampide

„METALLUM“

ainuesindaja Eestis.

Mööblikauplus ja tööstus

J. Kallio

Jaani tän. 9.

Tallinnas.

Kõnetr. 25-07.

Soovitab oma mööblärist igasugu mööbleid, üksikasju kui ka korteri sisseseadeid. Eriti kõrgeväärtuslikke
polstermööbleid.

Riietest alati suur väljavalik. Raudvoodeid, peegleid, peegliklaasi igas headuses.

Hinnad odavad.

Kiire tellimiste tähtmine ja
kohale saatmine.

EESTI ELEKTRIMASINATE-EHITUSE A.-S. TALLINNTELEGRAMMID:
VOLTA TALLINNTELEFONID: KONTOR: 9-57
JUHAAT.: 34-28

ENGINE

VOLTA

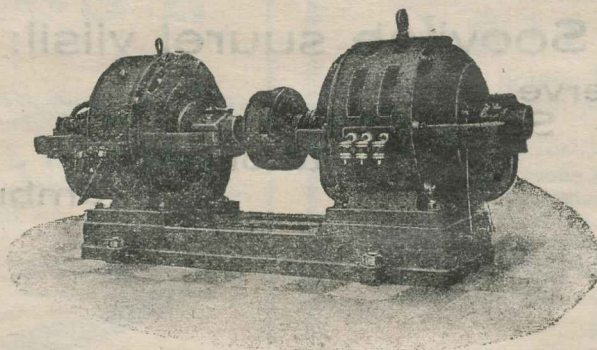
TALLINN, SOO T. 27

ESINDAJAD:

TARTUS: P. Lall, Prome-
nadi tän. 7

VILJANDIS: P. Parri, Lossi 31

EHITAB:

**GENERAAL-
TOREID****DÜNAMO-
MASINAID****ELEKTRI-
MOOTOREID****PUMPI****LÜLITUS-
SEADEID****VENTILAA-
TOREID****ÕHUKÜTTE
SEADEID****KREISSAAGE****INGLIS MAGASIN
H. GUTKIN**

EESTI, TALLINN, VIRU TÄN. NR. 4. KÖNETR. 9-46

Inglise kalev, plüüs, villane, siid-, voodri-, suve- ja pesurite suures väljavalikus

MÜÜK SUUREL JA VÄIKESEL ARVUL

HARJATÖÖSTUS

Asutatud 1870.

HARJAD
PINTSLID
PATENT-JALAMATID**VILDIVABRIK**

Asutatud 1921.

VILTSAAPAD
EHITUS-
RANGI-
SADULA- j. n. e.
VILT.**EDUARD TÕNISSON**TALLINN
KUNINGA 9.
TELEF. 3-66.**EN-GROS ja EN-DETAIL.**

Kalasoolamisäri ja konservitööstus

J. Baumann

Võrgu tän. nr. 14. Firma Olga Tubenthal Telefon 29-96.

Sprotid õlles ja tomatis.

Kilud toosides, ämbrites à 1, 3 ja 9 kg.

Kuivatatud rälmed.

Kuivatatud ja soolatud lestad.

Soolatud tursad.

Sool. kilud $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{1}$ tünnes.

Soolatud silgud $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{1}$ tünnes
ja mitmesuguseid teisi soolatud kalakaupu.

Võrgu tän. nr. 14.

Telefon 29-96.

Kauplus: Kalarand, Kalaturg nr. 10 ja 11.

O.-Ü. „CALORICA“

(KALORIKA)

Brandy (konjak), punš, napsid ja liköörid.

Kroonitud näitustel ainult kõrgem. auhindadega.

Tallinn, Rüütli tänav nr. 13. Telefon 15-53.

TALLINNA

V I I L I VABRIK OÜ.

Tallinn, S. Karja t. 16. as. 1873. a.

Tel. 12-78,

Täielikum Rootsi terastööriistade ladu. Smürgelkäiad.

Saed. Mõöduriistad. Ehitustarbed. Masinarihmad jne.

Viilide ja rasplite valmistamine ja ülesralumine.

G. SCHEEL & Ko.

TALLINN

ASUTATUD 1884. A.

TOIMETAB KÕIKI PANGAOPERATSIOONE
SISE- JA VÄLISMAAL

Suurim ja täielikuim

Riidekaubamaja „Ladu“

J. Lenk & Ko.

Tallinn, Valli tän. 4

Telefon 3-23

Müük suurel ja väikesel arvul

E. Günther

Asuf. 1854

Tallinn

Tartu

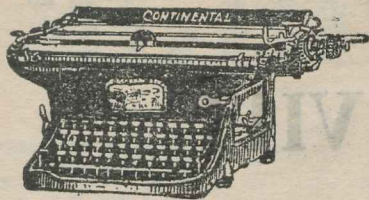
Viljandi

Kosmeetika Parfümeeria

Värvid

en gros

en detail

Jalgrattad „Wanderer“ ja „Diamant“,
kõige uuemad mudelid.

Inglise jalgrattad „Hopper“ ja „Swift“,
kuulsamatest ja parematest Inglise tehastest.

Õmblusmasinad „Mundlos-Original-Victoria“ kodu ja tööstuse tarvis.

Kirjutusmasinad „CONTINENTAL“, uusim mudel.

Paljundamisaparaadid „Opalograph“ ja „Schapirograph“, kõige uuemad uuematest.

Kudumismasinad Claes & Flentje, Mühlhausen.

Inglise „Hoffmann“ kuullaagreid, autotarbeid, tagavaraosi Chevrolet ja teistele Ameerika autodele.

LIER & ROSSBAUM

Tallinn, Viru t. 7.

Kõnetraat 27-34.

Kõnetraat 12-25

Jaan Niilus palub külastada

Restoraan «**Kuld Koikast**»

I sissekäik **Kopli tän. 14**

II „ „ **Vabriku ja Kopli tän. nurgalt.**

Vaikseid tube reisijatele soovitab **Võõrastemaja «Koppel»**

Kopli tän. 14-a.

Austusega **J. Niilus.**

Kõnetraat 12-25

E. Heisler'i trükikoda

Tallinnas Pikk 41, tel. 31-22,

valmistab igasugu trükiteid. Trükikoda varustatakse igal aastal uuemate kirjadega ja masinatega, mille tõttu võimalik on valmistada

kõiki trükialal ettetulevaid töid kiirelt ja korralikult.

Töö hinnad mitte kallid.

Kaaludetööstus

Firma

A. Kask & Ko.

Suur Tartu mnt. 61-e, tel. 306-82.

Soovitame kõiksugu omatööstuse

kaalusid ning vihte.

Hinnad väljaspool võistlust.

EESTI PARIM BISKVIIT

AKTSIASELTS

GINOVKER & Co.

TALLINN

PETIT-BEURRE • ALBERT • MILK

VAHVLIID

Chr. Jürgenson

Tallinnas, Raekojaplats nr. 15

Telef. 17-66

**Rätsepatarbed ja
pudukaubad**

Aknakardinaid,

vooditekke,

voodipesu,

lauapesu

soovitab suures valikus

N. TEISENROTHI

pesukauplus.